T.C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

YOZGAT İLİ 1.ULUSAL MİMARLIK DÖNEMİ YAPILARININ ANALİZİ VE ÜSLUP DEĞERLENDİRMESİ

Mimar Ayşegül KOÇ ÜNLÜSOY

YÜKSEK LİSANS TEZİ

MİMARLIK ANA BİLİM DALI

Konya,2010

T.C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

YOZGAT İLİ 1.ULUSAL MİMARLIK DÖNEMİ YAPILARININ ANALİZİ VE ÜSLUP DEĞERLENDİRMESİ

Ayşegül KOÇ ÜNLÜSOY

YÜKSEK LİSANS TEZİ

MİMARLIK ANA BİLİM DALI

KONYA,2010

Bu tez …/…/2010 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından
oybirliği/oyçokluğu ile kabul edilmiştir.

Yrd. Doç. Dr. Bahtiyar EROĞLU
(Danışman)

Yrd. Doç. Dr. Mine ULUSOY
(Üye)

Yrd. Doç. Dr. M. Emin BAŞAR
(Üye)

ÖZET

YÜKSEK LİSANS TEZİ

YOZGAT İLİ 1. ULUSAL MİMARLIK DÖNEMİ YAPILARININ ANALİZİ VE ÜSLUP DEĞERLENDİRMESİ

Ayşegül KOÇ ÜNLÜSOY

Selçuk Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü

Mimarlık Anabilim Dalı

Danışman: Yrd. Doç. Dr. Bahtiyar EROĞLU

2010 155 Sayfa

Jüri: Yrd. Doç. Dr. Bahtiyar EROĞLU
Yrd. Doç. Dr. Mine ULUSOY
Yrd. Doç. Dr. Mehmet Emin BAŞAR

Tarihi süreç içerisinde toplumların sosyal, kültürel, ekonomik yapısında olan değişimler insanların çeşitli ihtiyaçlarının karşılandığı mimari yapılarda da değişimlere yol açmıştır. İçerisinde bulunan döneme göre yaşamın bir yansıması olan bu yapılarda da o dönemin ana fikrini yansıtan mimari elemanlara rastlanmakta ve bu yansıma o dönemin mimari üslubunu oluşturmaktadır.

I. Ulusal Mimarlık üslubu da Kurtuluş Savaşı sonrasında kurulan yeni devletin içerisinde bulunduğu ekonomik, sosyo-kültürel ve fikir ortamının bir sonucu olarak karşımıza çıkar.

Orta Anadolu'da yer alan Yozgat kentinde de ülkenin pek çok köşesinde olduğu gibi bu dönemin özelliklerini taşıyan yapılara rastlanmaktadır.

Dönem özeliklerinin kendine özgü mimari karaktere sahip yapıları kentin görsel, tarihsel ve yaşam değerlerini artırmaktadır

Bu tez çalışmasında Birinci bölümde çalışmanın amacı, kapsamı, kaynak araştırması ve kullanılan materyal metot incelenmiştir. İkinci bölümde genel bir değerlendirme ile I. Ulusal Mimarlık Döneminin ortaya çıkma sebepleri ekonomik, sosyal, bayındırlık ve mimari açıdan incelenmiştir. Üçüncü bölümde genel hatlarıyla Yozgat İli incelenmiştir. Dördüncü bölümde Yozgat İli I. Ulusal Mimarlık Dönemi Yapıları, mimari, teknik ve malzeme yönünden detaylıca değerlendirilmiştir. Beşinci bölümde ise farklı işlevli I. Ulusal Mimarlık Dönemi Yapıları, plan şeması, cephe, süsleme, malzeme ve yapım tekniği yönünden Yozgat dönem yapılarıyla karşılaştırılarak değerlendirilmiştir.

Tanımlamaya çalıştığımız tarihsel, mimari ve estetik değerleri olan bu yapıların korunması, yaşatılması ve gelecek nesillere aktarılması gerekmektedir.

Anahtar Kelimeler: I.Ulusal Mimarlık Dönemi, Plan Özellikleri, Yozgat'taki I.Ulusal Mimarlık Dönemi Yapıları

ABSTRACT

MASTER'S THESIS

YOZGAT PROVINCE 1 TERM STRUCTURE ANALYSIS OF NATIONAL ARCHITECTURAL STYLE AND EVALUATION

Ayşegül KOÇ ÜNLÜSOY

Selcuk University Graduate School of Science

Architecture Department

Supervisor: Asst. Assoc. Dr. Bahtiyar EROĞLU

2010 155 Pages

Jury: Asst. Assoc. Dr. Bahtiyar EROĞLU
Asst. Assoc. Dr. Mine ULUSOY
Asst. Assoc. Dr. Mehmet Emin BAŞAR

Historical societies in the process of social, cultural, economic structure, the changes in a variety of human needs are met in architecture has led to changes. Quarter in which this structure is a reflection of life in that period architectural elements that reflect the main idea and this reflection is being encountered with the architectural style of that period constituted.

I. After the War of Independence National Architectural style also found in the new state was established in the economic, socio-cultural and intellectual environment as a result of the interest in our face.

Central Anatolian city of Yozgat in the corner of the country, as many of the features of this period are to be found bearing structures.

Has its own architectural character of the period features of the city structure visual, historical and increases the value of life.

In the first part of this thesis study, scope, resources and research methods used materials were investigated. In the second section with a general evaluation I. Reasons for the emergence of the National Architecture Period of economic, social, public works and architecture were examined. In the third section outlined Yozgat Province were investigated. Yozgat Province in the fourth chapter I. National Architecture Period of Construction, architectural, technical and materials have been evaluated in terms of detail. In the fifth section, with different functions, I. National Architectural Period Structures, plan diagram, front, decoration, materials and construction techniques were evaluated by comparing the structures in terms of Yozgat period.

Trying to define the historical, architectural and aesthetic values that the protection of these structures, and be living needs to be passed on to future generations.

Keywords: First National Architectural Period, Plan Facilities, First National Architecture Term Structures in Yozgat

İÇİNDEKİLER **Sayfa No**

İÇİNDEKİLER……..……i
ÖNSÖZ ……..…….....iv
ÇİZİMLER LİSTESİ……..……..v
RESİMLER LİSTESİ……..…….....x

1. GİRİŞ……..……..1
1.1.Çalışmanın Amacı……..…….3
1.2.Çalışmanın Kapsamı……..…….3
1.3.Kaynak Araştırması……..……...4
1.4.Materyal ve Metot……..…….……....6

2. SON OSMANLI DÖNEMİ MİMARİSİ VE I.ULUSAL MİMARLIK DÖNEMİ ÖZELLİKLERİ…….……7
2.1.Son Osmanlı Dönemi Mimarlığı……...…….7
2.2.I.Ulusal Mimarlık Dönemi……10
2.2.1.Ekonomik Yapı…….……..……...14
2.2.2.Kültür Ortamı Yönelimleri……..……...16
2.2.3.Toplumsal Yapı……...……..17
2.2.4.Bayındırlık Faaliyetleri……....……..18

3. GENEL HATLARI İLE YOZGAT İLİ…… 20

4. YOZGAT İLİ I. ULUSAL MİMARLIK DÖNEMİ YAPILARININ İNCELENMESİ……..22
4.1. Cumhuriyet Mektebi……..……..22
4.2. Hükümet Konağı……..……53
4.3.PTT Binası……..……..76
4.4. Devlet Hastanesi……..……95
4.5.Ziraat Bankası……..……...120

5.DEĞERLENDİRME ve KARŞILAŞTIRMA……...138
5.1. Yozgat İli 1. Ulusal Mimarlık Dönemi Yapılarının Özellikleri ……..…..138
5.1.1. Yozgat İli 1. Ulusal Mimarlık Dönemi Yapılarının Plan Özellikleri ……....138
5.1.2. Yozgat İli 1. Ulusal Mimarlık Dönemi Yapılarının Cephe Özellikleri……..139
5.1.3. Yozgat İli 1. Ulusal Mimarlık Dönemi Yapılarının Süsleme Özellikleri…...139
5.1.4. Yozgat İli 1. Ulusal Mimarlık Dönemi Yapılarının Malzeme ve Yapım Teknikleri……..140
5.2. 1. Ulusal Mimarlık Dönemi Yapılar İçerisinde Yozgat İli Dönem Yapılarının Yeri……...140
5.2.1. Dönem Eğitim Yapıları İçerisinde Cumhuriyet Mektebinin Yeri……..140
5.2.2. Dönem Kamu Yönetim Yapıları İçerisinde Yozgat Hükümet Konağı'nın Yeri……...141
5.2.3. Dönem P.T.T. Yapıları İçerisinde Yozgat P.T.T. Binasının Yeri……...141
5.2.4. Dönem Sağlık Yapıları İçerisinde Yozgat Devlet Hastanesinin Yeri…….142
5.2.5. Dönem Banka Yapıları İçerisinde Yozgat Ziraat Bankasının Yeri……....142

6.TABLOLAR
6.1……..143
6.2……..144
6.3……..145

6.4……..146
6.5……..147
6.6……..148

7.SONUÇ…….149

8.KAYNAKÇA……151

ÖNSÖZ

Tez çalışması sırasında bana her zaman destek olan, yardımını esirgemeyen, beni yönlendiren, eleştirileri ve fikirleri ile çalışmama ışık tutan değerli danışman hocam Yrd. Doç. Dr. Bahtiyar EROĞLU'na, bilgi, belge ve deneyimlerini paylaşan Öğr. Gör. Ferruh TORUK'a, her konuda bana destek olan aileme ve eşim Dr. Bekir Sıddık ÜNLÜSOY'a, Yozgat İl Kültür Müdürlüğü ve Yozgat Bayındırlık İl Müdürlüğü elemanlarına katkıları ve yardımlarından dolayı teşekkür ederim.

ÇİZİMLER LİSTESİ

Çizim 4.1.1 Cumhuriyet Mektebi Vaziyet Planı

Çizim 4.1.2 Cumhuriyet Mektebi Bodrum Kat Planı

Çizim 4.1.3 Cumhuriyet Mektebi Zemin Kat Planı

Çizim 4.1.4 Cumhuriyet Mektebi 1.Kat Planı

Çizim 4.1.5 Cumhuriyet Mektebi Ahşap Tavan Planı

Çizim 4.1.6 Cumhuriyet Mektebi A-A Kesiti

Çizim 4.1.7 Cumhuriyet Mektebi B-B Kesiti

Çizim 4.1.8 Cumhuriyet Mektebi Kuzey Cephesi

Çizim 4.1.9 Cumhuriyet Mektebi Güney Cephesi

Çizim 4.1.10 Cumhuriyet Mektebi Doğu Cephesi

Çizim 4.1.11 Cumhuriyet Mektebi Batı Cephesi

Çizim 4.1.12 Cumhuriyet Mektebi Kuzey Giriş Kapısı Detayı

Çizim 4.1.13 Cumhuriyet Mektebi Kuzey Giriş Kapısı Üzeri Motif Detayı

Çizim 4.1.14 Cumhuriyet Mektebi Kuzey Giriş Kapısı Üzeri Motif Detayı 2

Çizim 4.1.15 Cumhuriyet Mektebi Döşeme Detayı

Çizim 4.1.16 Cumhuriyet Mektebi Merdiven Detayı

Çizim 4.1.17 Cumhuriyet Mektebi Pencere Detayı 1

Çizim 4.1.18 Cumhuriyet Mektebi Pencere Detayı 2

Çizim 4.1.19 Cumhuriyet Mektebi Pencere Detayı 3

Çizim 4.1.20 Cumhuriyet Mektebi Pencere Detayı 4

Çizim 4.1.21 Cumhuriyet Mektebi Pencere Detayı 5

Çizim 4.1.22 Cumhuriyet Mektebi Pencere Detayı

Çizim 4.2.1 Hükümet Konağı Vaziyet Planı

Çizim 4.2.2 Hükümet Konağı Bodrum Kat Planı

Çizim 4.2.3 Hükümet Konağı Zemin Kat Planı

Çizim 4.2.4 Hükümet Konağı 1.Kat Planı

Çizim 4.2.5 Hükümet Konağı 2.Kat Planı

Çizim 4.2.6 Hükümet Konağı A-A Kesiti

Çizim 4.2.7 Hükümet Konağı B-B Kesiti

Çizim 4.2.8 Hükümet Konağı Güney Cephesi

Çizim 4.2.9 Hükümet Konağı Batı Cephesi

Çizim 4.2.10 Hükümet Konağı Doğu Cephesi

Çizim 4.3.1 PTT Vaziyet Planı

Çizim 4.3.2 PTT Bodrum Kat Planı

Çizim 4.3.3 PTT Zemin Kat Planı

Çizim 4.3.4 PTT 1.Kat Planı

Çizim 4.3.5 PTT A-A Kesiti

Çizim 4.3.6 PTT B-B Kesiti

Çizim 4.3.7 PTT Kuzey Görünüşü

Çizim 4.3.8 PTT Batı Görünüşü

Çizim 4.3.9 PTT Doğu Görünüşü

Çizim 4.4.1 Yozgat Devlet Hastanesi Vaziyet Planı

Çizim 4.4.2 Yozgat Devlet Hastanesi Bodrum Kat Planı

Çizim 4.4.3 Yozgat Devlet Hastanesi Zemin Kat Planı

Çizim 4.4.4 Yozgat Devlet Hastanesi 1.Kat Planı

Çizim 4.4.5 Yozgat Devlet Hastanesi A-A Kesiti

Çizim 4.4.6 Yozgat Devlet Hastanesi B-B Kesiti

Çizim 4.4.7 Yozgat Devlet Hastanesi Güney Cephe

Çizim 4.4.8 Yozgat Devlet Hastanesi Kuzey Cephe

Çizim 4.4.9 Yozgat Devlet Hastanesi Batı Cephe

Çizim 4.4.10 Yozgat Devlet Hastanesi Doğu Cephe

Çizim 4.5.1 Ziraat Bankası Vaziyet Planı

Çizim 4.5.2 Ziraat Bankası Bodrum Kat Planı

Çizim 4.5.3 Ziraat Bankası Zemin Kat Planı

Çizim 4.5.4 Ziraat Bankası 1. Kat Planı

Çizim 4.5.5 Ziraat Bankası A-A Kesiti

Çizim 4.5.6 Ziraat Bankası B-B Kesiti

Çizim 4.5.7 Ziraat Bankası Güney Görünüşü

Çizim 4.5.8 Ziraat Bankası Kuzey Görünüşü

Çizim 4.5.9 Ziraat Bankası Doğu Görünüşü

Çizim 4.5.10 Ziraat Bankası Batı Görünüşü

RESİMLER LİSTESİ

Resim 4.1.1 Cumhuriyet Mektebinin Ana Yoldan Bir Görünüş

Resim 4.1.2 Cumhuriyet Mektebinin Kuzey Girişi

Resim 4.1.3 Cumhuriyet Mektebi Güney Girişi

Resim 4.1.4 Cumhuriyet Mektebi Kuzey Giriş Kapısı Detayı Görünümü

Resim 4.1.5 Cumhuriyet Mektebi Güney Girişine Çıkan Merdiven Görünümü 1

Resim 4.1.6 Cumhuriyet Mektebi Güney Girişine Çıkan Merdiven Görünümü 2

Resim 4.1.7 Cumhuriyet Mektebi Kuzey Giriş Kapısı Üzerindeki Süslemeler

Resim 4.1.8 Cumhuriyet Mektebi Giriş Kapısı Üzerinde Bulunan Bitkisel Motifli Süslemeler

Resim 3.1.9 Cumhuriyet Mektebi 1. Kat Penceresi Sivri Kemer Görünümü

Resim 4.1.10 Cumhuriyet Mektebi Zemin Kat Penceresi Basık Kemer Görünümü

Resim 4.1.11 Cumhuriyet Mektebi Toplantı Salonundan Görünüm 1

Resim 4.1.12 Cumhuriyet Mektebi Toplantı Salonundan Görünüm 2

Resim 4.1.13 Cumhuriyet Mektebi doğu-batı aksında uzanan koridor

Resim 4.1.14 Cumhuriyet Mektebi Zemin Kat Rektör Yardımcısı Odası

Resim 4.1.15 Cumhuriyet Mektebi Kuzey Giriş Kapısının İçerden Bir Görünüşü

Resim 4.1.16 Cumhuriyet Mektebi 1.Kat Merdiven Evi Aydınlatma Penceresinin İçten Görünüşü

Resim 4.1.17 Cumhuriyet Mektebi 1.Kattaki Tuvaletten Bir Görünüş

Resim 4.2.1 Hükümet Konağı Güney Cephesi

Resim 4.2.2 Hükümet Konağı Batı Cephesi

Resim 4.2.3 Hükümet Konağı Doğu Girişi Görünümü

Resim 4.2.4 Hükümet Konağı Doğu Cephesinden Bir Görünüm

Resim 4.2.5 Hükümet Konağı Ana Girişi

Resim 4.2.6 Hükümet Konağı Pencere Detayı

Resim 4.2.7 Hükümet Konağı Batı Cephesi Pencere Görünümü

Resim 4.2.8 Hükümet Konağı 1.Kat Batı Holü

Resim 4.2.9 Hükümet Konağı Batı Giriş Kapısı Yanındaki Merdiven Görünümü

Resim 4.2.10 Hükümet Konağı 2.Kat Koridoru Görünümü

Resim 4.2.11 Hükümet Konağı Ana Merdiven Görünümü

Resim 4.2.12 Hükümet Konağı Ana Merdivenin Zemin Kattan Görünümü

Resim 4.2.13 Hükümet Konağı Ana Merdiven Ahşap Korkuluğu

Resim 4.2.14 Hükümet Konağı Ana Merdiven Ahşap Korkuluk Detayı

Resim 4.2.15 Hükümet Konağı 1.Kat Doğu Holü

Resim 4.2.16 Hükümet Konağı Zemin Kat Nüfus Kayıt Bürosu Görünümü

Resim 4.3.1 PTT Binası Kuzey Görünüşü

Resim 4.3.2 PTT Binası Doğu Girişi

Resim 4.3.3 PTT Binası Pencere Görünüşü

Resim 4.3.4 PTT Binası Kuzey Giriş Rampası

Resim 4.3.5 PTT Binası Bodrum Kat Pencere Görünümü

Resim 4.3.6 PTT Binası 1.Kat Balkon Görünümü

Resim 4.3.7 PTT Binası Zemin Kat Ana Hol Görünümü

Resim 4.3.8 PTT Binası Zemin Kat Yan holden Görünüm

Resim 4.3.9 PTT Binası Zemin Kat Mektup, Aps Servisleri Görünümü

Resim 4.3.10 PTT Binası Zemin Kat Batı Giriş Kapısının Açıldığı Koridorun Görünüşü

Resim 4.3.11 PTT Binası Ek Bina Bağlantısının Doğudan Görünümü

Resim 4.3.12 PTT Binası Ek Bina Bağlantısının Batıdan Görünümü

Resim 4.4.1 Yozgat Devlet Hastanesi Güney Cephesi 1

Resim 4.4.2 Yozgat Devlet Hastanesi Güney Cephesi 2

Resim 4.4.3 Yozgat Devlet Hastanesi Doğu Cephesi

Resim 4.4.4 Yozgat Devlet Hastanesi Kuzey Cephesi

Resim 4.4.5 Yozgat Devlet Hastanesi Kuzey Cephe Ek Bina Bağlantısı Görünümü 1

Resim 4.4.6 Yozgat Devlet Hastanesi Kuzey Cephe Ek Bina Bağlantısı Görünümü 2

Resim 4.4.7 Yozgat Devlet Hastanesi Acil Girişi

Resim 4.4.8 Yozgat Devlet Hastanesi Acil Giriş Saçağı Görünümü

Resim 4.4.9 Yozgat Devlet Hastanesi Acil Girişi Önünde Yapılan Ek Kütle Görünümü

Resim 4.4.10 Yozgat Devlet Hastanesi Servis Avlusu Görünümü

Resim 4.4.11 Yozgat Devlet Hastanesi Güney Giriş Kapısı

Resim 4.4.12 Yozgat Devlet Hastanesi 1. Kat Pencere Detayı

Resim 4.4.13 Yozgat Devlet Hastanesi Acil Koridoru 1

Resim 4.4.14 Yozgat Devlet Hastanesi Acil Koridoru 2

Resim 4.4.15 Yozgat Devlet Hastanesi Laboratuar Birimlerinin Olduğu Koridor Görünümü

Resim 4.4.16 Yozgat Devlet Hastanesi 1. kata Çıkan Merdiven Görünümü

Resim 4.4.17 Yozgat Devlet Hastanesi Güney Giriş Kapısı Önüne Eklenen Merdiven Görünümü

Resim 4.4.18 Yozgat Devlet Hastanesi 1. Kat Poliklinik Koridoru

Resim 4.4.19 Yozgat Devlet Hastanesi Bodrum Kat Kan Merkezi Girişinden Görünüm

Resim 4.4.20 Yozgat Devlet Hastanesi 1. Kat Cerrahi Servisi Görünümü

Resim 4.4.21 Yozgat Devlet Hastanesi Çatı Altı Silme Görünümü

Resim 4.5.1 Ziraat Bankası Kuzey Cephesi

Resim 4.5.2 Ziraat Bankası Batı Girişi Görünümü

Resim 4.5.3 Ziraat Bankası Doğu Cephesi 1

Resim 4.5.4 Ziraat Bankası Doğu Cephesi 2

Resim 4.5.5 Ziraat Bankası Güney Cephesi

Resim 4.5.6 Ziraat Bankası Giriş Sütunları Görünümü 1

Resim 4.5.7 Ziraat Bankası Giriş Sütunları Görünümü 2

Resim 4.5.8 Ziraat Bankası Servis Holünden Görünüş 1

Resim 4.5.9 Ziraat Bankası Servis Holünden Görünüş 2

Resim 4.5.10 Ziraat Bankası Aydınlık Penceresi Detayı

GİRİŞ

Tarihi süreç içerisinde toplumların din, sosyal, kültürel, ekonomik gibi çeşitli faktörlerin değişimi içerisinde kalmasıyla istek ve talepleri değişmiş bu da mimari akımların oluşmasına sebep olmuştur.

İşte bu bağlamda oluşan mimari akımlardan birisi de 2. Meşrutiyet ile gelişen Milliyetçilik eğilimlerinin mimariye yansıması olan I. Ulusal Mimarlık Akımı'dır.

I. Ulusal Mimarinin doğduğu ortam aynı zamanda Türkiye Cumhuriyeti'nin ilk yıllarıdır. I. Dünya Savaşı'ndan yenilgiyle çıkılmış aynı zamanda çok çetin şartlarda Kurtuluş Savaşı kazanılmış ve yeni bir ulus-devlet olma yönünde olmazsa olmaz bir koşul olan bağımsızlık kazanılmıştır.

Bütün ekonomik zorluklara rağmen, bayındırlık faaliyetlerine büyük önem verilmiştir. O dönemdeki hükümetin gereksinimler temelinde oluşturduğu öncelikler ve plan ancak çok küçük bir oranda gerçekleşebilmiştir. Osmanlı döneminden yapı malzemesi ve sanayisi konusunda önemli bir altyapı kalmamıştır. Bu nedenle gerekli ekipmanlar ithal edilmiştir. Ayrıca imparatorluk döneminde mimar ve teknik adamlar ağırlıklı olarak azınlıklardan olduğundan savaş sonrasında yaşanan göçler nedeni ile bu konuda büyük bir boşluk yaşanmıştır.

I. Ulusal Mimariyi karakterize eden yaklaşım "Türk Milliyetçiliği"dir. Milliyetçilik 19.yy. sonu 20. yy. başlarında çökmekte olan Osmanlı İmparatorluğunu kurtarmak amacıyla ortaya çıkarılmıştır. I. Ulusal Mimarlık üslubunun temeli, bütün uygar ülkelere aynı seviyede yürümek için batıdan gerekli her şeyin alınması olmakla beraber bunların Türk ulusunun karakteri ve kendi kimliği ile yoğrularak işlenmesidir.

Bu dönemde mimarlığın milli duyguları yansıtması ve ulus bilincini güçlendirici etkisinin öne çıkarılması gerektiğine inanılmıştır. Dönem mimarlarının temel amacı, unutulmuş olan Türk Sanatı ve mimarlığının klasik dönemde ulaştığı değerlerin yeniden gün ışığına çıkartılması ve yaşatılmasıdır.

Bu amaçla çalışmalarını yönlendiren dönemin iki ünlü mimarı Vedat ve Kemalettin Beyler Avrupa'da eğitim görmüş olmalarına rağmen Türk Mimarisi temelinde birçok öğrenci yetiştirmişlerdir.

Dönemin mimari özelliğine bakıldığında yapıların mali koşullar ve kentsel ölçeğe bağlı olarak tümü değilse de çoğunun büyük yapılar olduğu görülür. Çoğunda yeni yapım yöntemleri ve malzemeleri kullanılmıştır. Yapılar Milli Mimari Üslubun'un tasarlama ve biçim özelliklerini taşır. Genellikle simetrik, aksiyal kitle düzenlemeleri ve planları mevcuttur. Kullanılan şemalar, kitle, ölçü, oranlar ve kompozisyon kuralları bakımından Avrupa Neoklasizmine paralel bir yapı özelliği gösterirler.

Kolon, kolon başlığı, kemerler ile parmaklık, kapı, pencere, vb. strüktürel veya strüktürel olmayan mimari öğelerde ve cephe düzenlemelerinde geleneksel Selçuklu ve Osmanlı Mimarisinden seçilmiş ve alınmış çizgi ve biçimlere sahiptirler. Bu dönemde ikili bir karakter görülür. Bir yandan batı kökenli yenilikler uygulanılırken, bir yandan da geleneğe sahip çıkılarak tarih yaşatılmıştır.

Yozgat yöresinde yapılan arkeolojik kazı çalışmalarında beş bin sene öncesine ait yerleşkeler bulunmuştur. Hititler, Frigler, Persler, Roma, Bizans, Anadolu Selçuklu, İlhanlılar ve Osmanlı İmparatorluğu bu kentin toprakları üzerinde hâkimiyetlerini sürdürmüşlerdir. Tarih boyunca farklı medeniyetlere ev sahipliği eden Yozgat'ta mimari üslup açısında çok çeşitli yapılara rastlamak mümkündür. Bu tez çalışması olan 'Yozgat I. Ulusal Mimarlık Dönemi Yapılarının Tespiti ve Üslup Değerlendirmesi' kentin mimarlık tarihi içerisinde belirli bir döneme ışık tutacaktır.

Mimari korumacılık anlayışının giderek değiştiği bu günlerde geçmişten günümüze bir kültür-sanat köprüsü görevini taşıyan dönem yapılarının araştırması yapılırken yayımlanmış yeterli kaynak bulunamadığından yapılan çalışma literatür açısından önemlidir.

1.1.Çalışmanın Amacı

Yozgat ili toprakları ilk çağlardan bugüne pek çok uygarlığa ev sahipliği etmiştir. Bu nedenle kentte mimarlık tarihi açısından farklı dönem özelliklerini gösteren yapılar bulunmaktadır. Kentin mimari geçmişinin aydınlatılması için yapılan çalışmalar ülke ve dünya kültürü için önemli olmasına rağmen ilin mimari eserleri ve kültürel değerleri konusundaki çalışmalar henüz yeterli seviyeye ulaşmamıştır. Bugüne kadar gerekli çalışmalar yapılmadığı için pek çok mimari eser yok olmuş, birçoğu ise bakımsızlık nedeniyle kullanılmaz hale gelmiştir.

Hızlı ve çarpık yapılanmanın devam ettiği kentte, kentin mimarlık tarihinden bir dönemine ışık tutan I. Ulusal Mimarlık Dönemi yapılarının tespiti ve değerlendirmesinin yapılması, bu yapıların korunması için önemli olacaktır.

Çalışma kapsamında incelenecek olan Yozgat İli I. Ulusal Mimarlık Dönemi Yapıları hakkında kapsamlı bir çalışma yapılmadığı için bu çalışma ile gelenekten geleceğe akıp giden bu değerlerin tespit edilerek, sağlıklı ve kimlikli bir geleceğin oluşturulması sağlanacaktır.

Yapılan röleve ve fotoğraflarla tespit çalışması, ilerde yapılacak olan çalışmalara altlık oluşturacaktır.

1.2.Çalışmanın Kapsamı

Hazırladığımız bu tez kapsamında I. Ulusal Mimarlık dönemi genelden özele doğru incelenmiştir. Yozgat İli Ulusal Mimarlık Dönemi Yapıları tek tek ele alınarak, konunun birçok yönden incelenmesine çalışılacaktır. Kentteki farklı işlevli dönem yapıları mimari, süsleme, malzeme ve yapım teknikleri açısından diğer kent örnekleriyle karşılaştırılarak değerlendirilmiştir.

1.3.Kaynak Araştırması

Birçok mimari alanda olduğu gibi I. Ulusal Mimarlık dönemi konusunda da bilimsel yayın, gazete haberleri, dergiler, makaleler, internet sayfaları, kitaplar vb. materyaller bulunmaktadır. Hazırlanan bu tez çalışması kapsamında tüm bu kaynaklar verimli bir şekilde kullanılmaya çalışılmıştır. Araştırılan ve elde edilen başlıca kaynaklar arasında bilimsel olanların bazıları şunlardır.

ACUN Prof. Dr.Hakkı.2005.Bozok Sancağı(Yozgat İli)'nda Türk Mimarisi: Kitabın giriş bölümünde Yozgat tarihi ve mimari özellikleri hakkında genel bir bilgi verilmiştir. Diğer bölümlerde Yozgat ve ilçelerinde yer alan mimari eserlerin sanat tarihi açısından özellikleri anlatılmıştır. Kitap içerisinde çok miktarda çizim ve fotoğraflara yer verilmiştir.

SÖZEN, M.-TAPAN, M., 50 Yılın Türk Mimarisi, İstanbul: İş bankası Yayınları,1973: Kitabın giriş bölümünde mimari sorunlara genel bir bakış yapılmıştır.XIX.yüzyıl batı seçmeciliğinin ana çizgileri ve Son Osmanlı devri mimarisi irdelendikten sonra1900'den günümüz mimarisine kadar olan süreç bölümler halinde anlatılmıştır.

SÖZEN, M., Cumhuriyet Dönemi Türk Mimarlığı(1923-1983),Ankara:İş Bankası Yayınları,1984: Kitabın giriş bölümünde Cumhuriyet Dönemine geçilmeden önceki dönem çeşitli açılardan incelenmiştir.I. Ulusal Mimarlık Döneminin oluşmasına altlık oluşturan Son Osmanlı Dönemi mimarisi ve sosyo-kültürel yapısına değinilmiştir.İkinci bölümde ise I.Ulusal Mimarlık Akımı ve sonrasındaki gelişmeler çeşitli proje örnekleriyle anlatılmıştır.Son bölümde ise II. Ulusal Mimarlık dönemi ve sonrası incelenmiştir

ASLANOĞLU, İ., Erken Cumhuriyet Dönemi Mimarlığı 1923-1938, Ankara:ODTÜ Mimarlık Fakültesi Yayınları, 2001: Kitapta Cumhuriyet Dönemi sosyo-kültürel altyapı, bayındırlık faaliyetleri, mimarlık, ekonomik ortam gibi alt başlıklar halinde incelenmiştir. Bu alt başlıkların mimaride oluşturduğu değişiklikler örnekler verilerek anlatılmıştır.

GÖKMAN, M.,50 Yılın Tutanağı 1923-1973,İstanbul,1973: Kitapta Cumhuriyetin ilk 50 yılı içerisindeki mimari üsluptaki değişimler ve yapıların cephe

karakterleri, plan özellikleri ve malzemesindeki değişimler incelenmiştir. Örneklerle dönemler arasındaki farklılıklar tespit edilmiştir.

ASLANOĞLU, İ.,1923-1950 Yılları Arasında Ankara'da çalışan Yabancı Mimarlar,Mimarlar Odası Yayınları, 1994: Kitapta Cumhuriyet sonrasında başkent olan Ankara'nın imarında çalışan yabancı mimarlar ve bu mimarların eserleri mimari açıdan değerlendirilmiş ve Ankara'nın bu süreçteki değişimi fotoğraflarla anlatılmıştır.

BATUR,A.,Archıtecture In TurkeyDuring The 20 Th.Century,Ankara,Mimarlar Odası Yayınları,2005: Afife Batur'un kitabında 20. yüzyıl Türkiyesindeki mimarimiz örnekler verilerek çeşitli yönleriyle incelenmiştir.Örnekler üzerinden çeşitli çıkarımlar yapılarak ulusal mimarimizin genel çizgileri açıklanmıştır.

YAVUZ, Y., İmparatorluktan Cumhuriyete Mimar Kemalettin1870-1927, Vakıflar Genel Müdürlüğü-Mimarlar Odası Yayınları,2008: Kitapta öncelikle gerileme döneminde Osmanlı Mimarisi üzerindeki Batı etkileri ve Ulusçuluk kavramındaki gelişmeler gelişmeler, Türk Ulusçuluğu ve ulusal mimarlık anlayışına değinilmiştir.Mimar Kemalettin Beyin yaşam öyküsü ve yapıtlarının tipolojik değerlendirmesi yapıldıktan sonra mimarın yapı ve projelerine ilişkin belgeler kataloğu yayımlanmıştır.

CENGİZKAN, A., Mimar Kemalettin ve Çağı Mimarlık/Toplumsal Yaşam/Politika , Vakıflar Genel Müdürlüğü-Mimarlar Odası Yayınları,2008: Kitapta çeşitli mimar ve sanat tarihçilerinin yazılarından derlemeler yapılmıştır.İlk bölümde Osmanlı'da Mimarlığın üretimi, mimarlık ve egemen beğeniye değinilmiştir.İkinci bölümde ise Mimar Kemalettin ve yapıtları dönemler halinde incelenmiştir.

BATUR,A.,Mimar Kemalettin Proje Katoloğu, Mimarlar Odası-Vakıflar Genel Müdürlüğü Yayınları,2008: Kitapta Mimar Kemalettin'in projeleri ibadet, mezar, eğitim, sağlık, konut, ticaret, su, yönetim, konaklama, yapıları olarak gruplandırılmış ve çeşitli fotoğraf ve çizimlerle desteklenerek irdelenmiştir.

URAL,S.,ÇAKIR,H.,Yeni Ulusal Mimarlık,İstanbul,1970: Kitapta Cumhuriyet Dönemi Mimarisi dönem özellikleri anlatılmış ve dönem özelliklerini yansıtan bazı örnek yapılar üzerinde karşılaştırmalar yapılmıştır.Farklı işlevlere

yönelik tasarlanan yapılarda plan ve cephe karakterlerindeki benzerliklere değinilmiştir.

YAVUZ, F.,Ankara'nın İmarı ve Şehirciliğimiz,Ankara, 1952: Kitapta yeni başkent Ankara'nın çorak bir bozkır yerleşmesinden modern bir kent görünüme geçiş sürecindeki imar aşamaları ve Ankara'da yapılan şehircilik çalışmalarına değinilmiştir.

TEZEL,Y.S., Cumhuriyet Döneminin İktisadi Tarihi(1923-1950),Ankara,1982: Kitapta Osmanlı döneminin son yıllarında yaşanan işkal ve savaş ortamının ekonomiye yansımaları anlatıldıktan sonra, savaş sonrası cumhuriyetin ilk yıllarındaki ekonomik durum anlatılmıştır.

1.4.Materyal ve Metot

Genel bir araştırma ve yayın taramasının ardından ilk olarak yüksek lisans tez çalışmamın konusu ve amacı belirlenmiştir. Tez konusunun belirlenmesinden sonra, I. Ulusal Mimarlık Dönemi hakkında Türkiye'de yapılan bilimsel tezler, makaleler, sempozyum bilgileri, kitaplar araştırılmıştır. Bu yayınlar temin edilerek, detaylı bir şekilde incelenmiştir. Yozgat genelinde yapılan araştırmalarda I.Ulusal Mimarlık Dönemi yapıları tespit edilerek bu yapılara ait bilgiler toplanmıştır. Toplanan bilgiler bilimsel anlamda değerlendirilerek bu yapıların röleve çizimleri yapılmış ve fotoğraflarla da desteklenmiştir.

2. SON OSMANLI DÖNEMİ MİMARİSİ VE I. ULUSAL MİMARLIK DÖNEMİ ÖZELLİKLERİ

2.1. SON OSMANLI DÖNEMİ MİMARLIĞI

Mimarlık eylemlerine arkasındaki Hassa Mimarlar Ocağı ile birlikte damgasını vuran Mimar Sinan'ın etkisi Osmanlı İmparatorluğu'nun yükseliş döneminde azalmıştır. Bu dönemde, Osmanlı toplumunun başta askerlik alanında olmak üzere değişik kurumlarındaki yenileşme çabası, mimarlık alanında da kendini göstermiştir. 18. yüzyıl boyunca süren bu istek, başta saray çevresinde olmak üzere, toplumun değişik kesimlerinde yoğunluğunu artırarak varlığını duyurmuştur.

''18. yüzyıl boyunca süren, 19. yüzyılda Avrupa'daki değişimlerle birlikte yeni boyutlar kazanan bu etkiler, Osmanlı toplumunun kendine özgü yarattığı değerlerin, büyük bir oranda biçim değiştirmesine neden olmuştur. Özellikle Avrupa'da belirli kalıpların kırılmasına, yeni sonuçlara ulaşılmasına neden olan Endüstri ve Fransız Devrimleri, ister istemez yakın ilişkiler içinde olan Osmanlı Toplumunu da, belirli ölçülerde etkilemiştir. (SÖZEN,1984)''

Ulusçuluk akımı ile değişik topluluklardan oluşan Osmanlı toplum yapısı, hızla bozulmaya ve parçalanmaya başlamıştır. Tarihçilik akımı ile Batı Avrupa ülkelerinde Yunan ve Roma uygarlıklarına ilgi artmıştır. Alman tarihçi arkeolog Johann Joachim Winkelmann'ın yaptığı yayınlarla bu ilgi daha da yaygınlık kazanmıştır. Bu akımın yansımaları her alanda olduğu gibi mimaride de karşımıza çıkmaktadır.

''19. yüzyılda batıdaki gelişmeler incelendiğinde, yapıların özellikle dış biçimlenişlerinde geçmiş mimari üsluplardaki elemanların yeniden egemen olduğunu görmekteyiz. Neo-klasisizim olarak nitelendirdiğimiz bu davranışın, mimari ürünlerin cephelerinin biçimlendirilişinde kaldığı açıktır. Salt cephe süslemelerinde, antik çağın mimari elemanlarının biçimlerine olan romantik diyebileceğimiz bir

hayranlıkla, seçmecilik gerçekleşmiştir. Antik çağın mimari elemanlarının biçimlerini yeniden yaşatmak, dönemin en ilginç çabası olmuştur. Batının bu tutarsız, irrasyonel davranışını son Osmanlı devri mimari ürünlerinde de görmemek, o günün batı ile olan kültürel, eğitimsel ve teknik alanda ki ilişkilerinin biçimi açısından olanak dışıydı. Kuşkusuz Türk toprakları üstünde, salt, Greek Revivali canlandırmak yeterli olmayıp, Doğunun ve İslamiyet'in simgelediği biçim kabullerini de mimari ürünlerde yansıtmak gerekli olmuştur. O güne dek Osmanlı İmparatorluğu sınırları içinde gelişen klasik biçim kalıpları, yeni şekillenişlerini etkilemiştir. Birçok yabancı veya Avrupa'da eğitim görmüş mimarlar tarafından, bu klasik biçim kalıpları batı mimari ürünlerinin, Gotik, Rönesans, Barok gibi mimari motifleri ile karıştırılmıştır.(SÖZEN-TAPAN,1973) ''

3. Selim'in Osmanlı İmparatorluğunun yeni hükümdarı olma tarihi Neo-klasizm akımının Avrupa'nın sınırlarını aştığı, mimarlık alnında yoğun uygulamaların birbirini izlediği günlere denk gelmektedir. 3. Selim ile birlikte yenileşme eylemleri hızlanmıştır. Yenilik girişimleri önce askerlik alanında olduğu için bu alanda gereksim duyulan yapılara başta Başkent İstanbul olmak üzere ülkenin önemli merkezlerinde rastlanır. Kışla, okul gibi değişik işlevli yapılar klasik büyük anıtsal camilerle boyut olarak yarışmaya başlamıştır. Günümüzde bile ağırlıklarını koruyan bu yapılar, biçim olarak bağlı olduğu kültürlerin, yaygın akımlarını yansıtacak niteliktedir.

''Yenileşme istekleriyle birlikte, her alanda yabancı uzmanlar görevlendirilmiştir. Ayrıca azınlık mimarlarının büyük boyutlu yapılarda çalışması bu yıllara rastlar. Ulusçuluk kavramı, Batı toplumlarına yeni bir benlik kazandırırken, Osmanlı İmparatorluğu başta Rumeli de olmak üzere, sürekli toprak yitirmiştir. Ayrıca önemli üretim alanlarını yabancı ve azınlıklara kaptırmış, tam anlamıyla yabancılara bağımlı bir ortam oluşmuştur.1839 tarihli Tanzimat Fermanı ile her açıdan Batıya olan hayranlık ve bağımlılık artmıştır. Ekonomik olarak zor günler geçiren İmparatorlukta, birbirinden anıtsal, seçmeci bir yöntemle yabancı ve azınlık mimarlar tarafından yapılan eserler hep Batıdaki örneklere benzetilmiştir. İstanbul'da Boğaziçi ve çevresindeki saraylar bunun göstergesidir. Bu tür yapılar, bir anlamda kentin geleneksel dokusuna ilk değişmeyi getiren kışla, okul ve benzeri yapılardan sonra, yeni bir aşamadır. Batıda hızla değişen, yeniden örgütlenen toplumların gereksinim duyduğu yeni işlevleri karşılamak üzere üretilen yapıların benzerleri, başka bir gelişim göstererek biçimlenmiş önemli Osmanlı kentlerinde birbirini izlemiştir. (SÖZEN,1984) ''

Yabancı ve azınlık mimarlarının yapılarında Türk-İslam dünyasının yüzlerce yıl geliştirdiği değerler ile Batıdaki gelişmeleri sentezleme çabaları çoğu zaman yüzeysel kalmıştır.

Osmanlı İmparatorluğu içinde bulunduğu ekonomik alt yapı nedeniyle yapı teknolojisi alanındaki yeni gelişmeleri takip edememiştir. Batıdakine benzer geçmişe dönüş eylemi gecikmeyle de olsa izlenmiş, fakat teknolojideki yetersizlik nedeniyle seçmeci tutum biçimsel olmaktan öteye gidememiştir.

‘‘Tanzimat ve sonrası dönemde hemen hemen imparatorluğun tüm yeni kurumlarının gerektirdiği işlemler ve yapılar, yabancı tekelinde olduğundan sonuçları da onların anlayışına bağlı kalmıştır. Mimarlık alanında bugüne ulaşmış eserlerin büyük bir bölümünde Doğu-Romantizmi içerisinde özellikle ön cephelerde bir yandan Türk-İslam dünyasının, öte yandan neo-roman, neo-patik, neo-rönesans, neo-barok akımlarının belirgin biçimleri, yapan mimarların beğeni ve becerilerine göre değerlendirmeye uğraşmışlardır. (SÖZEN,1984) ’’

Orta Avrupa’daki önemli metropollerin mimari ürünleri incelendiğinde 19. yüzyılın karakteristik mimarisinin imparatorluk mimarisi olduğu görülmektedir. Fakat bu dönemde toplumun temel sorunları ile ilgilenilmemiş gerçek verilerden ayrılan bir anlayış benimsenmiştir.

Mimari ürünün bir sanat eseri olarak ele alınması, mimara da bir sanatkar gözüyle bakılması bu yüzyılın özelliklerinden biridir. Fakat giderek toplum ilişkisi kopan ve sanat kolu haline gelen mimarlık, mimari ürünün özü olan mekansal organizasyon alanında yenilik getirmemiştir.

2.2. I. ULUSAL MİMARLIK DÖNEMİ

1908 yılında II. Meşrutiyetin ilanıyla, özellikle İttihat ve Terakki Fırkasının baş düşünürlerinden olan Ziya Gökalp'in ekonomi, siyasal, felsefe, hukuk, din, dil alanlarında geliştirdiği 'Türk Milliyetçiliği' fikri zamanla yaygınlaşmıştır. Milli Mimari, Milli Mimari Rönesans'ı, Milli Mimari Üslubu, Neo-Klasik Üslup olarak adlandırılan Birinci Ulusal Mimarlık Akımı ise milliyetçilik fikrinin mimariye yansımasıdır. Birinci Ulusal Mimarlık akımına temel olan bütün uygar ülkelere aynı seviyede yürümek için batıdan gerekli her şeyin alınması olmakla beraber bunların Türk ulusunun karakteri ve kendi kimliği ile yoğrularak işlenmesidir. Dönem mimarları unutulmuş olan Osmanlı ve Selçuklu dönemi yapı öğeleri ve süsleme motiflerini kullanarak klasik dönemde ulaşılan değerlerin gün ışığına çıkartılması ve yaşatılması olmuştur. 1910 yılında başlayan ve 1930 yılına kadar devam eden bu üslup, yapılarda Türk mimarlık öğelerini uygulamaya çalışan A. Vallaury, Jachmund gibi yabacı mimarların tutumundan farklı bir anlayışta gelişmiştir.

I. Ulusal Mimarlık Üslubu'nun öncülerinden olan Vedat ve Kemalettin Beyler, II. Meşrutiyet'ten sonra başlattıkları bu üslubu Cumhuriyet'in ilk yıllarında da sürdürmüşlerdir. Eğitimlerini batı ülkelerinde tamamlayan bu öncü mimarlar, Osmanlı İmparatorluğu'nun içinde bulunduğu kargaşa ortamının bir uzantısı olan mimarlık alanını yabancı etkilerden arındırmayı amaçlamışlardır. Avrupa da edindikleri seçmeci mimarlık doğrultusunda çalışmışlar fakat yabancı kaynaklı değil, Türk tarihine dönük bir mimari üslup oluşturmuşlardır. Onların açtığı yoldan yürüyen diğer önemli mimarlar Muzaffer, Arif Hikmet Koyunoğlu, Ahmet Kemal, Tahsin Sermet, Ali Talat, Fatih Ülkü, Necmettin Emre ve İtalyan Giulio Mongeri'dir.

Cumhuriyet'in ilk yıllarında sayıca çok az olan Türk Mimarları arasında, ulusal mimarlık üslubundan farklı yönde çalışan olmamıştır. Bunun değişik nedenleri vardır. Dış ülkelere kapalı olunması ve hükümetin bu üslubu desteklemesinden daha çok, mimarların yetiştikleri kurumlardaki eğitim düzeni bu üslupta çalışmalarında daha etkili olmuştur.

‘‘Dönemin bu alanda en önemli eğitim kurumlarından olan Sanayi-i Nefise Mektebi ile Mühendis Mektebi’ndeki yerli yabancı öğretim üyeleri, eğitimin ağırlığını bu tür bir mimarlığa verdiklerinden, bu eğilimde bir kuşağın yetişmesine olanak sağlamıştır. Kurumların ders programları, ders kitapları incelendiğinde, ayrıntılara kadar geçmiş mimarlık örneklerinden alıntılara, bunların günün koşullarına uyarlanmış biçimlerine rastlanmaktadır.(SÖZEN,1984) ’’

Avrupa’nın çeşitli ülkelerinde sanat ve mimarlık alanında süslemenin ve cepheciliğin yerini işlevden hareketle akılcı tutumdaki gelişmeler almıştır. Fakat Türk Mimarlar geriye dönüp eskiyi yaşatmaya devam etmişlerdir.

I. Ulusal Mimarlık döneminde ideoloji-mimarlık birliği, özellikle yapıların dış cephelerinde kubbe, kemer, portik, taç kapı v.b. gibi Osmanlı ve Selçuklu mimarlık öğeleri ve süsleme motiflerinin kullanılması şeklinde kendini göstermiştir.

Ankara başta olmak üzere tüm kentlerde hükümetin desteğiyle de uygulanan I. Ulusal Mimarlık akımı, sadece kamu hizmet ve yönetim yapılarında değil, bazı konutlarda da yer yer kullanılmıştır. Fakat lise yapısı, postane, hastane, banka, hükümet konağı, otel, bakanlık binası ya da tren istasyonu gibi farklı işlevli yapılar da görünüşte hem kütle düzeni, hem dış bezeme açısından fark oluşturulmamıştır. Amaçlanan Klasik Osmanlı ve Selçuklu yapı ve bezeme öğelerinin ulusal kimliği yansıttığı kanısıyla yapıların cephelerinde kullanılması olmuştur.

Planda Türklüğün ne olduğu belirlenmemiştir. Mongeri ; ‘‘planları değilde evvela fasadları görelim’’ derdi. Zira mimari fasad sanatçılığı olarak yorumlanıyordu. Vaziyet planı ise pek aranmazdı. Vedat Bey ; ‘‘siz iyi bir proje yapmaya bakın, iyi bir proje nereye olsa uyar’’ demiştir.(B.ÜNSAL, ‘‘ Mimarlığımız 1923-1950’’,Mimarlık,n.2.(1973),s.35.)

‘‘İki ve çok kez üç katlı yapılarda kütleler batının akademik mimarlık geleneğinin etkisiyle simetrik olarak düzenlenmişlerdir. Üç katlı cephe düzenlerinde, gene aynı anlayışın katların kornişlerle ayrılması şeklindeki tutumu yinelenmiştir. Yatay bölünme bazen gerçek katlara tekabül etmeden kullanılmıştır. Örneğin, Ankara İş Bankası İdare Merkezi binasında yapıya üç katlı olmadığı halde böyleymiş gibi bir görünüm verilmiştir. İki yanda köşeler, yanlarda bir iki akslık bölümler, ya da girişin bulunduğu orta kısımla köşeler kulemsi görünüm verilerek dışarı taşırılmıştır. Bu çıkıntılar ahşap veya ahşap görünümünde dökme demir desteklerle taşınan ayrı çatılarla örtülmüştür. Çıkmalar Ankara’da Anafartalar Caddesindeki apartman veya iş hanlarında, zemin katın üstünde desteklerle taşınan cumbalar

şeklindedir. Çoğu kez simetri aksında olan girişler Osmanlı Taç kapı veya portik biçimlenmesi gösterirler. Köşe arsalarına yerleştirilen yapılarda köşeler ya yuvarlatılmış ya da üstünde kubbesi ve çok köşeli kesitiyle kule görünümünü almışlardır. Yapı birden fazla köşeyi dönüyorsa her köşe ayrı bir kubbeyle belirtilmiştir. Geleneksel üslup görünümü sağlamak üzere birçok örnekte kullanılan bu kubbeler Ankara Palas, İzmir Borsa Binası, Kardıçalı Hanı, Silahçı Salim İşhanı ve diğer bazı örneklerde de olduğu gibi yalancı örtülerdir. Üslup yalnız cephelerde arandığı için plan ve hatta yerleşme planı ikincil durumda kalmıştır. Bu konuda Behçet Ünsal dönemin iki büyük adının düşüncelerini vererek şöyle diyor: Eğitim aldıkları kurumların cephe tasarımlarıyla yetişen dönem mimarları, çözülmesi gereken ilk nokta olarak cepheleri ele almışlardır. Selçuklu ve Osmanlı dönemlerinde uygulanmış değişik biçimli kemerler cephelerde yeni düzenler içinde uygulanırken, bu kemerlerle hareketlendirilmiş cephelerin çoğu zaman içeriyle ilişkisi sağlam kurulamamıştır. (ASLANOĞLU,2001) ''

Dönem yapılarının cepheleri incelendiğinde girişlere özel önem verildiği görülmektedir. Mermer sütunlar, çini panolar ve madeni bezemeler kullanılarak giriş vurgusu kuvvetlendirilmiştir.

Mermer sütunlar Klasik Osmanlı Mimar Sinan Döneminde olduğu gibi baklavalı veya mukarnaslı sütun başlıkları ile kullanılmıştır. Ayrıca dönemin çini motifleri yeniden düzenlenerek Kütahya atölyelerinde yaptırılmıştır. Bitkisel motifli İznik çinilerinin yapı bütünü içerisinde kullanılması dışında, çoğu kez kufi yazılı şeritlerin bağlayıcı öğe olarak kullanıldığı görülür. Cephelerde bazen giriş, bazen de köşeler kubbelerle vurgulanır. Bu kubbeler bazı örneklerde sadece anıtsal görünüm kaygısıyla ele alınmış, içeriyle bağlantısı kurulmamıştır.

Cephelerde sık kullanılan diğer bir özellik ise çıkmalardır. İstanbul, Ankara, İzmir gibi kentlerin bu dönemde yapılmış büyük iş hanlarında yapının olduğundan daha hareketli görünmesi için, alt kattan sonra yapı geleneksel mimarlık örneklerinde olduğu gibi taşırılmış ve değişik biçimli konsollarla desteklenmiştir. Köşe arsalarında ise köşeler yuvarlatılmış, zemin kattan sonra dışa taşırılmış ve çoğu zaman bu bölüm kubbe ile bitirilmiştir.

Dönem mimarları dünyadaki yapı tekniği ve malzemeleri yönündeki ilerlemeleri yapılarında kullanamamışlardır. Hiçbir teknik zorunluluğa dayanmadığı halde kemer ve kubbeler tasarlamışlardır. Yığma kâgir inşaat tarzının, betonarme iskeletin ya da ikisini bir arada kullanıldığı yapılarda açıklıklar, düz, basık, penci,

sivri ve bursa tipi kemerlerle geçilmiştir. Betonarme iskeletin kullanıldığı yapılarda kemerler ve cephe kaplama malzemeleri kullanılarak sistemin dışa yansıması engellenmiştir.

1932–1938 yılları arasındaki mimari gelişime bakıldığında iki yönlü bir gelişme görülür. Bunlardan ilki, ulusal mimarlık akımını devam ettiren neo-klasik üslup taraftarları ikincisi ise devletin her alanda yapmak istediği yeniliklere uygun, uluslar arası mimarlık anlayışıdır.

‘‘Birçok evreden geçerek ulaşılan uluslar arası mimarlık 1930–1940 yılları arası batı dünyasında, özellikle Almanya’da yerini neo klasik üsluba bırakmıştır. Bu yıllar dünya mimarlığının en önemli özelliği, ulusçuluğu simgeleyen neo-klasik üslubun birçok ülkede kullanılmasıdır. Hükümetler kendi politik ideallerini gerçekleştirmede, ya da otoritelerini somut örneklerle göstermede mimarlığı bir araç olarak kullanmışlardır. Onaltıncı yüzyılın klasik Rönesans döneminin dev düzen olarak bilinen yüksek sütunları güçlülük, ciddiyet, anıtsallık anlatımı olarak, 1930’lar neo-klasik mimarlığının vazgeçilmez bir özelliği olmuştur. Simetrik düzenlenmiş büyük kütleler, yüksek sütunlu, merdivenli giriş düzeni, yapı malzemesi olarak taş kullanımı ve her şeyden önce ezici ölçek yapılardaki ortak özelliklerdendir. (ASLANOĞLU,2001) ’’

Bu tutum 1930’ların son birkaç yılı ile 1940–1945 dönemleri arasında yabancı mimarlar tarafından Türkiye’ye ithal edilmiştir. Bu mimarlar, kendilerine tasarımları istenen devlet yapılarında, Avrupa’da o yıllarda egemen olan neo-klasik üslubun anıtsal ifadesini vurgulamışlardır.

Yerli mimarlar ise, çevrelerinde sayıları artan devlet yapılarının etkisi altında kalmışlardır. Tipleşen devlet yapılarından farklı bir şey yapmamak ve yabancı mimarlardan geri olmadıklarını göstermek için dönemin son yıllarında yapılan ve olumlu eleştirileri olan yapılara benzer devlet binaları tasarlamışlardır. Kamu yönetim ve hizmet yapılarının önünde kullanılan neo-klasik etkinin bir gereği olan revaklı sistem dönem yapılarının karakteristiğidir. Üç akslı, ortada iki sütunu olan üçlü giriş düzeni tipleşmiş hükümet konakları, PTT binalarında banka ve belediye yapılarında görülür.

1932–1938 yılları arasında ikinci yaklaşım ise uluslararası üsluptur. 1920’de başlayan Fransa, Hollanda ve Almanya’da ilk örneklerini veren bu tutum 1932’den sonra Türkiye’deki yapılarda görülür.

‘‘Geleneğin katı kurallarının bırakıldığı uluslar arası etkilerle tasarlanan yapılar, süslemeden arınmış yalınlık, biçim-işlev birliği, iskelet sisteminin getirdiği olanaklarla, ilk ulusal mimarlık tutumundan tümüyle farklı bir anlatım bulmuştur. Simetri gibi katı bir kuralın dışına çıkamayan ulusal mimarlık üslubunda cephelerin plan gereksinmeleriyle organik olmayan ilişkileri, ilk dönemin sonunda ve ikinci dönemde işlevcilik anlayışına uygun, plandan hareket eden bir gelişmeye dönüşmüştür. Bu yıllar içinde yeni tutumu benimseyen yapıların yalınlığı bu anlayışı yansıtmaktadır. Betonarme iskelet sistemi tek katlı yapılarda bile kullanılmaya başlanmış, getirdiği olanaklardan yararlanılmıştır. Uluslararası üslubu belirleyen düz çatı, teras, serbest planlama, kübik kütle anlayışı, simetriden kaçış, geniş cam yüzeyler ve özellikle yatay şerit pencereler bu yapıların karakteristik özelliğidir. 1925–1935 yılları arasında yalın geometrik kutulardan oluşan düz çatılı kütlelerde pürist ilkelerin uygulandığı kübist mimari, dönem boyunca öncelikle konut, sonra da kamu yapılarında uygulanmıştır. (ASLANOĞLU,2001) ’’

Kütlelerde saf geometrik biçimler aranırken, bu yıllara özgü olarak yarım silindirin kullanıldığı örneklere rastlanır. Bu form bazen merdiven de kullanılırken, bazen ise yönetim ve hizmet yapılarının köşe girişlerinde kullanılır. Köşe arsalarda inşa edilmiş yapılarda ya tüm köşeler ya da balkon köşeleri yuvarlatılmış ve bu hatları izleyen şerit pencereler kullanılmıştır. Cephelerde öğelerin sürekliliğini, köşe pencerelerin yatay bordürlerle birleştirilmesi sağlamıştır.

2.2.1.Ekonomik Yapı

Onaltıncı yüzyıl sonunda Osmanlı İmparatorluğu’nun Avrupa’ya kapitülasyonlarla ekonomik ödünler vermesi ileride dışa bağımlı ve sanayinin güçlenmemesine sebep olmuştur. İlkel tarımsal yapı ve küçük meta üretimine dayalı geri teknoloji ile çalışan sanayi oluşur hale gelmiştir.

Osmanlı İmparatorluğu 1938 Ticaret Anlaşması’yla kapılarını Avrupa ülkelerine gümrüksüz olarak açmıştır. Sanayi rekabet karşısında çökmüş, dışa bağımlılık artmış ve doğal kaynakların işletilmesi batılı ülkelerin eline geçmiştir.

Birinci Dünya Savaşı sonrasında ise ekonomi savaş etkisinin altında daha da bozulmuş bu da enflasyonun artmasına sebep olmuştur.

Cumhuriyetin ilanıyla birlikte ekonomi politikasının amacı özel girişimlere ulusal ekonomi içinde önemli bir yer verilmesi, fakat özel sektörün gerçekleştiremediği yatırımların devlet tarafından yapılamasının sağlanmasıdır.

1929 yılında başlayan Dünya Ekonomik bunalımı Türk ekonomisine ihracatta tarımsal ürün fiyatlarında düşüş ve ithal malların da fiyat artışı olarak yansımıştır. Bu nedenle devlet dış ticaretin düzenlenmesi ve fiyat denetimi gibi bazı önlemler almak zorunda kalmıştır. Önlemler arasında gümrük vergilerini artıran yeni düzen, gümrük bağımsızlığı konusundaki Lozan'ın sınırlayıcı hükümlerini yürürlülükten kaldırmıştır. 1929 da Türk ekonomisini kalkınması için Milli İktisat ve Tasarruf Cemiyeti kurulmuş ve yerli malı kullanımını özendirmek için ' milli tasarruf' sloganı uygulanmıştır.

1932 yılında özel girişimlerin yetersiz kalması ve ekonominin planlanması gereğinin anlaşılması üzerine devletçilik ilkesi kabul edilmiştir. Devletçiliğin en etkili olduğu 1934–1937 yılları arasında merkezi yönetimin yerel yönetim üzerine denetimi artmıştır. Endüstri, ulaşım, tarım, maden v.b. alanlar için Sümerbank, Etibank ve Merkez Bankası gibi kamu ekonomik kuruluşları kurulmuştur.

1932–1933 yılları, 1929'da başlayan Dünya Ekonomik Bunalımı'nın dolaylı etkisinin Türkiye'de kuvvetle hissedildiği yıllardır. Bu yıllarda görülen kamu harcamalarındaki düşüşleri 1934'ten başlayan artışlar izlemiştir. Bu artışı yaratan birçok neden vardır. Bunlar arasında 1933'te Paris Antlaşması ile taksitlere bağlanan Osmanlı borçları, ulaştırma etkinliklerinin (demiryolları, liman işletmeleri, maden, kentsel altyapı ve kamu hizmeti üreten yabancı şirketlerin devletleştirilerek belediyelere devredilmeleri, vb.) getirdiği borçlar, göçmen iskân ve istihdamı harcamaları, yoğun altyapı tesisleri, sanayi alanı yatırımları, imar faaliyetleri, batı ülkeleriyle kültürel ilişkilerin getirdiği harcamalar sayılabilir. Kamu harcamalarını artırıcı, özellikle Ankara ve sonra bazı ikincil kentlere devlet işlerinin yürütüleceği yapıların tamamlanması için gerekli inşaat yatırımları olmuş, dışarıdan küçük çapta malzeme ithali gerekmiştir. Buna rağmen kamu inşaat harcamaları hükümet programlarında baş sırayı alan endüstrileşme siyasetinin gerektirdiği giderlerin yanında oldukça kısıtlı kalmıştır. Harcamalar arasında Avrupa'dan hem uygulayıcı, hem de eğitici olarak çalışmak üzere çağırılan mimarların masrafları önemli bir yer

tutmuştur. Yabancı uzman ithali yalnız yapı alanında olmamış, devlet sektörlerinin çoğunda özellikle teknik alanlarda kendilerinden yardım alınmıştır.

2.2.2.Kültür Ortamı Yönelimleri

On dokuzuncu yüzyıl sonu ve yirminci yüzyılın başında, Osmanlı İmparatorluğu'nun içine düştüğü çıkmazdan kurtarmayı amaçlayan yaklaşımlar görülür. Osmanlı Devleti idaresi altındaki tüm grupları bütünleştirmeyi amaçlayan Osmanlılık ve İslam fikrini benimseyen ümmetçilik görüşü imparatorluğun parçalanma sürecinde başarılı olamamıştır. Türkçülük akımı ise anlayışla Türk ırkını bir imparatorlukta birleştirmeyi amaçlamıştır. Bu akım, ulusal niteliğini kaybetme yolunda olan Türk dilinin yalınlaştırılması, büyük Türk ırkını oluşturan kardeş ve akraba kavimlerin oluşturulmasını amaç edinmiştir.

Ziya Gökalp'in, I. Dünya Savaşı yıllarında savunduğu Türkçülük görüşü gençlik arasında benimsenmiştir. Gölkalp geçmişe inerek Türk kültürünü, geleneklerini, dinini araştırmış, halk kültürünün edebiyat, müzik, mimarlık, el sanatları gibi dallarında Türklerin ulusal benliklerini görmüştür. Gökalp'e göre Avrupa'dan uygarlık alınmalı fakat kültürümüz korunmalıdır.

Ekonomik bunalım Türkiye'yi devletçi uygulamaya yönelttiği gibi, ulusçu duyguların canlanmasına neden olan etkenlerin başında yer almıştır. İthal mallarında fiyat artışları ''milli tasarruf'' sloganının ortaya atılmasına yol açmış, her alanda ulusçuluk öngörülmüştür. Kültürel alanda ulusçuluk akımı Türk Dili ve Tarihi ile ilgili araştırmalarda kendini hissettirmiş, halkçılık ilkesiyle birlikte yürütülmüştür. 1931 yılında sonradan Türk Tarih Kurumuna dönüşecek Türk Tarihi Tetkik Cemiyeti kurulmuş, 1932'de ilk büyük kongresini yapmıştır. Ulusçuluğun bu tür kültür akımları, bunalımın şiddetle duyulduğu 1932 yılında yoğunlaşmıştır. Ulusal tarih araştırmaları sonucu, devletçiliğin başlıca ekonomik devlet kuruluşları olan Sümerbank ve Etibank'a verilen adlardaki tutumu, Türk tarihini yakın doğunun eski uygarlıklarına bağlayan yeni bir ifadesiydi. Ulusçuluğun milli iktisat, milli müdafaa, milli sanayi, milli tasarruf vb. alanlarda aranmasının yanı sıra hükümetin yapı

alanında da mimarları, milli olmaya yöneltmesi, bazı yapıların adlarının önüne ‘‘milli’’sözcüğünün eklenmesi bu tanımlamaya örnek olarak verilebilir. Bu dönem içerisinde kültür alanında çalışmalar yapacak Türk Kültür Kurumu’nun ve etnik araştırmaların sergileneceği Etnografya Müzesi’nin kurulduğu ve Musiki Muallim Mektebi’nin açıldığı görülür. Ayrıca sanatın birçok dalında ilerideki gelişmelerin tohumlarının atıldığı görülür.

2.2.3.Toplumsal Yapı:

Cumhuriyetin ilanından sonraki bu dönemde toplumsal yapıyı köylü, işçi ve orta sınıf katmanları oluşturmaktadır. Nüfusun büyük kesimini oluşturan köylüye büyük önem verilmiştir. Tarımı desteklemek amacıyla 1925’te aşar kaldırılmış ve Ziraat Bankası Kredileri verilmeye başlanmıştır. Toprak sahibi olmayan köylüye ise 1927 ve 1929 yıllarında toprak dağıtımı yapılmıştır. Bu dönemde köylü için önemli bir gelişim ise 1929’da 1470 sayı ile Zirai Kredi Kooperatifleri Yasası’nın çıkarılmasıdır. Bu girişim ile köylünün diğer çalışma alanları karşısında ekonomik gücü yükseltilmeye çalışılmıştır.

Cumhuriyetin ilk yıllarında hükümetin başlıca uğraşlarından biride göçmenler olmuştur. Lozan Antlaşmasına göre yapılan göçmen değiştirme işlemi yerleşme sorunlarına neden olmuştur. Bu sorunu çözmek için Mübadele, İmar ve İskân Vekâleti kurulmuştur.

Hızlı gelişmeler nüfusun sosyal yapısını da değiştirmiştir. Endüstriye verilen önem ve özendirici önlemler ile işçi sayısı artmıştır. Ticaret ve endüstri sektöründe Türkler görülmeye başlamıştır. Küçük sanatkâr ve esnaf, devlet bürokrasisi grubu ile büyük ve küçük çiftçiler orta tabaka içerisinde ortaya çıkan diğer toplumsal kesimlerdir.

1932 yıllından sonraki toplum yapısında ise, çoğunluğu oluşturan köylü katmanının yanı sıra, sayıca artan işçi sınıfı ve orta sınıf ana katmanlardır. Devletçi ekonomi politikası sırasında endüstriye verilen önem ve fabrika sayısının artması sonucu işçi sayısı da artmıştır. Orta katmanın önemli bir bölümünü oluşturan memur

kesimi kentlerde ve özellikle yeni yönetim merkezi olduğu için Ankara'da sayıca artmıştır.

2.2.4.Bayındırlık Faaliyetleri

Türkiye Cumhuriyetinin ekonomik koşulları Kurtuluş savaşından yeni çıkılması nedeniyle oldukça zayıftır. Fakat bütçedeki büyük açıklara ve Nafıa Vekâletinin kısıtlı mali olanaklarına rağmen Hükümetin ilk el attığı alanlar ulaşım, savaşta yanan ve yıkılan yerlerin imarı, bataklıkların kurutulması ve Ankara'nın başkent olarak yeniden inşası olmuştur. İnşaat sektörünü desteklemek amacıyla kurulan Emlak ve Eytam Bankası, ilk yıllar Ankara'daki inşaatlara kredi sağlamıştır.

Cumhuriyetin ilk on yıl içerisinde demiryollarına yapılan masraf, genel harcamaların beşte dördünden fazladır. Aynı süre içerisinde dört yeni köprü inşa edilmiştir. Ulaşım alanında yapılan çalışmaların yanı sıra kent planlaması da ilk yıllarda çözümlenmeye çalışılan sorunlar arasında yer almıştır.

Ankara'nın başkent olmasıyla alt yapı hizmetlerinden yoksun olan kent yoksul, tozlu, kırk bin nüfuslu bir bozkır kasabası görünümündedir. Kent için ilk gelişme 1924 yılında Alman uzman Heussler tarafından biri eski Ankara, diğeri de yeni şehir için tasarlanan, sonradan yüz elli hektar alana uygulanan plandır. Kent planlamasını güçlendirecek yasaların çıkarılması devam etmiştir. Bu yasalarla, Cumhuriyet'in algıladığı batılı biçimde sağlıklı ve uygar bir kent oluşturulmak istenmiştir.

Cumhuriyetin ilk yıllarındaki Yapı Endüstrisi ve İnşaat sektörüne bakıldığında çeşitli gelişmelerin olduğu görülür. Cumhuriyet öncesinde yapı sektöründe çalışan yedi kuruluştan üçünün kereste, ikisinin çimento ve ikisinin de tuğla-kiremit fabrikaları olduğu görülür. Cumhuriyet Döneminin inşaat sektörü için ilk önemli girişimlerinden biri, 1927 yılında çıkarılan Teşvik-i Sanayi Yasası'yla, yapı malzemesi üretmek isteyen girişimcilerin yararlanabileceği fabrika yapımı için hükümetin arsa sağlaması gibi teşvik veren maddelerin geçirilmesi olmuştur. Fakat ilk dönem süresince ulaşım büyük sorunlar yaratmıştır. Taşıma harcamaları malzeme fiyatlarının artmasına neden olmuştur. İthal edilen malzeme aynı nedenle kıyı bölgelerde kalmış ve yine içte üretilenler kıyılara ulaştırılamamıştır. Yurt içi taşıma

harcamaları eklendiğinde çimento fiyatları dışarıdan gelenden pahalı olduğu için ithalatı yeğlenmiştir. İlk dönem içerisinde henüz yapı endüstrisi, malzeme üretimi gelişmemiştir. İşçilik kalitesizdir. İşçilik kalitesini artırmak için sanat okullarında reformlar yapılmıştır.1929 yılında Ankara Sanat Okulu'nun bir kolu olarak başlayan Yapı Usta Okulu'nun 1931 yılında ayrı bir okul haline getirilmesi bu yolda önemli bir adım olmuştur.

''1932–1938 dönemine bakıldığında ise yapı malzemesi ile ilgili bazı kuruluşların açıldığı görülür. Bunlar Türkiye Sanayi ve Kredi Bankası, Sümerbank, Etibank, MTA Enstitüsü, Türkiye Demir- Çelik İşletmeleri gibi kuruluşlardır. Ayrıca Orman Umum Müdürlüğü'nce 1937 yılında Orman Yasası ile Orman İşletmelerine bağlı devlet kereste fabrikaları kurulmasına başlanmıştır. Çimento fabrikalarının yurdun farklı bölgelerine dağıtılmaması nedeniyle taşıma ücretinin fazla olması sorununu çözmek için Sivas Çimento Fabrikası'nın yapımına karar verilmiştir. Avrupa'da kullanılan malzemelerden ksilolit 1931'den başlayarak döşeme kaplama malzemesi olarak kullanılmıştır.1932'den sonra terranova veya edelputzun yapı yüzeylerinde uygulanmasına başlanmıştır. Özenle yapılmayan yerli malzemenin pek çok kez defolu oluşu alıcıyı yabancı malzeme kullanmaya itmiştir. Yerli malzemenin daha pahalı olması nedeniyle ithalatın tercih edilmesinin önüne geçilmesi için Avrupa mallarına konulan gümrük bedellerinin artırılmasına karar verilmiştir. Bu dönem içinde çimento ve demirin aşırı tüketimi, gereksiz yerlerde kullanılması nedeniyle olmuştur. Kâgir yapabilecekken, tek katlı yapılarda bile betonarme iskeletin tercih edilmiştir. Dönem içerisinde yerli malzemenin kısıtlı kullanımı ve gereksiz ithal malzeme kullanımı zayıf olan ülke ekonomisinin daha kötü bir hal almasına sebep olmuştur. (ASLANOĞLU,2001) ''

3. GENEL HATLARI İLE YOZGAT İLİ

Yozgat yöresinde bu güne kadar yapılan araştırmalara göre, kent birçok uygarlığa ev sahipliği etmiştir. Alişar Höyüğü, Büyük Nefes Harabeleri, Kerkenez Harabeleri, Mercimek Tepe ve Çengel Tepe'de yapılan yüzey araştırmaları ve kazı çalışmalarında Hititler, Frigler, Medler, Persler, Roma ve Bizans imparatorluklarına ait arkeolojik kalıntılar bulunmuştur. Bozok Platosu üzerinde kurulan Yozgat Galatların başkenti Tavium'a (Büyük Nefes Köyü) 30 km., Hititlerin başkenti Hattuşaş'a 40 km, Medlerin başkenti Pteria'ya 35 km ve Romalıların Charsianon eyaleti başkentine 125 km uzaktadır.(Acun,2009)

1071 Malazgit zaferiyle Anadolu Selçuklu Devleti sınırları içerisine giren kent toprakları, daha sonra İlhanlılar, Eretna Beyliği, Kadı Burhanettin Devleti ve Osmanlı İmparatorluğu sınırları içerisine girmiştir. Yozgat İli ve çevresi çok eski yıllarda yerleşime sahne olmasına rağmen asıl kuruluşu Çapanoğulları döneminde XVII yüzyıl sonlarındadır.

Cumhuriyet öncesi kurulan altmış vilayetten biri olan, uzun süre "Bozok" adını taşıyan Yozgat İli, Yozgat Milletvekillerinden Süleyman Sırrı İÇÖZ'ün 25 Haziran 1927 tarihli teklifi üzerine "Yozgat" adını almıştır. Yozgat İli halen, 14 ilçe ve 65 belediye olmak üzere toplam 684 yerleşim yerinden ibarettir.

Yozgat, İç Anadolu Bölgesinin Orta Kızılırmak bölümünde bulunmakta olup, doğusunda Sivas, güneyinde Kayseri ve Nevşehir, batısında Kırıkkale ve Kırşehir, Kuzeyinde Çorum, Amasya ve Tokat illeri bulunmaktadır.

İlin yüz ölçümü 14123 km2'dir.İlin doğusu, batısı ve orta kesimleri dağlıktır. Doğusu ve güneydoğusu Akdağ, Yazırdağı ve Sırçalıdağları ile çevrilidir. Batısı ise Çiçekdağı, Aygar Dağı ve Eğri dağı ile çevrilidir. İl topraklarının bulunduğu bölge,Bozok Yaylası adı ile anılır.Kızılırmak yayı içerisinde kalan yayla,Delice Irmağı ve Çorum Suyuna karışan vadilerle yarılmış hafif dalgalı düzlükler meydana getirir. Şehir merkezi Bozok Yaylasının en yüksek tepelerinden (1680m)olan Soğluk adıyla anılan Çamlığın kuzeye bakan etekleriyle 1560 m yükseklikteki Çıtak Tepesi kollarından Nohutlu, Keltepe , Tuz kayası adındaki tepelerin güney etekleri üzerinde ve Nohutlu ile Keltepe'nin teşkil ettiği Çıtak Boğazı içerisinde kurulmuştur. Kabak

tepe ve Kızıltepe adını taşıyan tepelerin güneyebakan yüzlerinden inerek Kirazlı mesiresi ile doğudan batıya akan Yozgat deresi şehrin ortasından geçer. Şehir bu dere ile Nohutlu ve Soğuk adlı iki semte ayrılır.

Yozgat ikliminde İç Anadolu'nun karasal iklimi egemendir. İl alanının büyük bir bölümünü kaplayan Bozok Platosu, güney ve kuzey Anadolu dağ sistemleri ile deniz etkisine kapatılmıştır. Bu nedenle yazla kış, gece ile gündüz arasındaki sıcaklık farkı yüksektir. Bu sert iklim koşulları Yeşil Irmak Havzasına giren Çekerek Vadisinde biraz yumuşamaktadır. Bu kesimlerde azda olsa Karadeniz ardı iklim özelliklerine rastlanır.

Yaz ve kış arasındaki kuvvetli sıcaklık farkı bu bölgedeki yapılara karakteristik bir form kazandırmıştır. Zemin katlar kışlık yaşama alanlarını ihtiva etmekte, bu yüzden de kalın duvarlardan meydana gelmektedir. Üst katlar ise yazlık hacimlere ayrıldığından duvarlar ona göre hafif ve ince malzemelerden yapılmıştır. Geniş saçaklar yazın güneşe, kışın ise yağmura karşı bir koruma olarak kullanılmıştır.

4. YOZGAT İLİ I. ULUSAL MİMARLIK DÖNEMİ YAPILARININ İNCELENMESİ

4.1. CUMHURİYET MEKTEBİ

4.1.1. Yeri ve Bugünkü Durumu

Yozgat ili Merkez İlçesi Medrese Mahallesi Sivas Caddesi üzerinde yer alan mektep bugün iyi durumda olup Bozok Üniversitesi Rektörlük Binası olarak kullanılmaktadır. Güney, batı, kuzey ve doğu yönlerinde bahçeler bulunmaktadır. Bahçede çevre düzenlemeleri halen devam etmektedir.

4.1.2. İnşaa Tarihi

Mektep 1927–1930 tarihleri arasında zamanın Maarif Vekili Necati Bey tarafından yaptırılmıştır.(Acun,2005)

4.1.3. Mimarı ve Ustaları

Mimarı ve ustaları bilinmemektedir.

4.1.4. Kitabesi

Kitabesi yoktur

4.1.5. Mimarisi ve Tezyinatı

Yapıya ulaşım iki farklı caddeden sağlanır. Ana giriş Ankara-Sivas karayolunun geçtiği Sivas caddesinden tali giriş ise Hastane caddesindendir. Yapının dört tarafında bahçe bulunmaktadır. Güneydeki ve doğudaki bahçenin zemini kilitli taş parke ile kaplıdır. Kuzey ve batı bahçeleri ise yeşil alan olarak kullanılmaktadır.

E tipi plan şemasına sahip olan yapı, bodrum (Çizim 3.1.2), zemin (Çizim 3.1.3) ve 1.kat (Çizim 3.1.4) olmak üzere üç kattan oluşmaktadır.

Bodrum katta yer alan odalar depo ve yapının ısı merkezi olarak kullanılmaktadır. Bodrum kata ulaşım güney bahçedendir. Depo olarak kullanılan mekânlara giriş güney giriş kapısına çıkan merdivenin solundaki iki kanatlı demir kapıdan sağlanırken, kazan dairesine giriş merdivenin sağındaki iki kanatlı demir kapıdandır. Ayrıca güney cephenin sağındaki W.C. olarak kullanılan kütleye tek kanatlı iki giriş kapısıyla girilir. Bodrum kat yüksekliği diğer iki kata göre daha az tutulmuştur. Bodrum katta yer alan mekânlar kare pencerelerle aydınlatılır. Pencereler dış etkenlerden korunmak için üzeri demir kafeslidir. Zemin mozaik, duvar ve tavan ise sıva üzeri plastik boyalıdır.

Ana giriş platformuna yol kotundan bir basamak çıkılarak ulaşılır. Bu platformun sağındaki ve solundaki merdivenlerle yapının kuzey bahçesine inilir. İki kanatlı ahşap ana giriş kapısı doğu ve batı aksına uzanan geniş bir koridora açılır.(Resim 3.1.5) Bu koridor güneye bakan dört adet basık kemerli pencereyle aydınlanır. Zemin karoseramik kaplı, duvarları alçı üzerine krem saten boyalı, tavan

kahverengi boyanmış ahşap kaplamalıdır.

Kuzey girişinin sağında ve solunda girişi koridordan sağlanan kare planlı dışarı taşırılmış iki mekân mevcuttur. Sağdaki odanın kuzeye üç, batıya bakan bir adet penceresi vardır. Zemin ahşap lamina parke, duvar alçı üzerine krem saten boya, tavan ise kahverengi boyanmış ahşap kaplamadır. Girişin solundaki mekân ise bu katın W.C. ve lavabosu olarak kullanılır. Kuzeye üç, doğuya bakan bir pencere ile aydınlanır. Bu mekânın zemini ve duvarları koroseramik, tavanı ise sıva üzeri plastik boyalıdır.

Koridorun bitiminde güney-doğu ve güney-batı uçlarında, dikdörtgen biçiminde dışarı taşırılmış iki oda bulunmaktadır. Güney-batıdaki oda batıda dört, güneyde, üç adet pencere ile aydınlanır. Bu oda muhtes bölücü duvarlarla üç oda haline dönüştürülmüştür. Odaların zemini ahşap lamina parke, duvar alçı üzerine krem saten boya, tavan ise kahverengi boyanmış ahşap kaplamadır. Güney-doğudaki odaya iki kanatlı ahşap kapıdan girilir. Bu oda doğuda dört,güneyde üç adet pencere ile aydınlanır. Bu oda muhtes bölücü duvarlarla üç oda haline dönüştürülmüştür. Odaların zeminleri ahşap lamina parke, duvar alçı üzerine krem saten boya, tavan ise kahverengi boyanmış ahşap kaplamadır.

Yapının tali girişi olarak kullanılan iki kanatlı ahşap güney giriş kapısına bahçeden üç kollu merdivenle ulaşılır. Güney girişin köşelerinde giriş kapıları ana koridora açılan iki oda bulunur. Bu odalar üçer adet güneye bakan pencereyle aydınlanır. Bu odalarda da muhtes bölücü duvarlarla üç oda oluşturulmuştur. Odaların zeminleri ahşap lamina parke, duvar alçı üzerine krem saten boya, tavan ise kahverengi boyanmış ahşap kaplamadır.

Birinci kata kuzey giriş kapısının karşısındaki iki kollu merdiven ile çıkılır. Merdiven evi güneye bakan bir adet pencereyle aydınlanır.(Resim 3.1.16) Merdiven krom nikel korkulukludur. Birinci katta zemin katta olduğu gibi ana sirkülasyon koridordan sağlanır. Koridor beş adet kuzeye bakan pencereyle aydınlanır. Koridorun batı ucunda muhtes olarak sekreterin kullandığı mekân oluşturulmuştur. Koridorun kuzey batı köşesindeki oda rektör özel kalem odası olarak kullanılmaktadır. Bu oda

kuzeyde üç, batıya bakan bir adet pencere ile aydınlanır. Kuzey doğu köşe ise W.C. lavabo olarak kullanılır, kuzeye üç, doğuya bakan bir adet pencere ile aydınlanır.

Merdivenin solundaki oda toplantı odası olarak kullanılır.(Resim 3.1.11) Bu oda üç adet güneye bakan pencere ile aydınlanır. Sağındaki oda ise muhtes bölücü duvarlarla iki odaya dönüştürülmüştür. Bu oda üç adet güneye bakan pencere ile aydınlanır. Güney batı köşedeki oda rektör odası olarak kullanılmaktadır. Odanın güneye üç, batıya bakan dört penceresi bulunur. Güney doğudaki oda ise muhtes duvarlarla iki odaya dönüştürülmüştür. Bu odanın güneye üç, doğuya bakan dört adet penceresi vardır.

Cumhuriyet Mektebinin cephe karakterine baktığımızda 1.Ulusal Mimarlık Döneminin karakteristik özelliklerini görmekteyiz. Giriş aksına simetrik düzenlenen yapının kuzey ve güney köşe mekânları dışarı taşırılarak cephe hareketliliği sağlanmıştır. Dönem özelliklerinden olan ana girişi vurgulama özelliği kuzey giriş kapısında görülmektedir. (Resim 3.1.4) İki kanatlı ahşap giriş kapısının üzeri basık kemerlidir. Kapı iki adet basık kemerli bordürle çerçevelenmiştir. Bu bordürlerin sağ ve sol üst köşelerinde daire şeklinde kabartmalar mevcuttur. Kabartmaların üzerinde ise okulun isminin yazılı olduğu dikdörtgen bir bölüm vardır. Giriş kapısının olduğu bölüm iki santimetre aralıklarla dışarı taşan üç adet bordürle çevrilerek Selçuklu Taç Kapı vurgusu kuvvetlendirilmiştir. Kapını üzerinde, birinci kattaki sivri kemerli pencerenin sağ ve sol alt köşesinde bitkisel motifli kabartmalar yapılmıştır.(Resim3.1.7)

Dönem özelliklerinden farklı katlarda farklı pencere karakteri kullanma özelliği bu yapıda karşımıza çıkmaktadır. Bodrum katta kare, zemin katta basık kemerli (Resim:3.1.10), birinci katta sivri kemerli (Resim 3.1.9) pencereler kullanılmıştır. Zemin kattaki basık kemerli pencereler etrafında silmeler onbeş santimetreye kadar dışarı taşırılarak cephede hareketlilik sağlanmıştır. Birinci kattaki sivri kemerli pencerelerin çevresinde onbeş santimetre genişliğinde üzerinde iki santimetre dışarı taşırılarak iki adet sivri kemer şeklinde kabartmalar yapılmıştır. Bu kabartmalar cephe boyunca devam etmektedir. Birinci kat pencerelerinin on santimetre altında cephe yüzeyinden iki santimetre altta dikdörtgen şeklinde alınlık süslemeleri mevcuttur.

Yapının dikkat çeken diğer bir özelliği ise saçakları taşıyan ahşap taşıyıcılardır. Bu ahşap taşıyıcılar birinci kattaki sivri kemerli pencereleri birleştiren kabartmaların üzerine oturur. Kuzey giriş saçağını taşıyan ahşap taşıyıcıların oturduğu kabartmaların altında bitkisel motifli süslemeler mevcuttur.(Resim 3.1.8) Kesme taş üzerine kalın sıva yapılan ve kreme boyanan yapının cephesinde silmeler yapılarak yapıya güzel bir görünüm verilmiştir.

4.1.6. Malzeme ve Teknik Özellikleri

Yapıda duvarlar Yozgat'taki pek çok tarihi eserde kullanılan yöreye özgü sarı kesme taştan yapılmıştır. Bodrum katta duvar kalınlığı 60 cm iken zemin ve birinci katta 50 cm dir. Kesme taş üzerine kalın sıva yapılmış cephede sıva üzerine silmeler yapılarak beyaza boyanmıştır. Döşemeler betonarme, tavan kaplaması ile kapı ve pencere doğramaları ahşaptır. Yapı kırma çatılı olup çatı Marsilya tipi kiremitle kaplıdır.

4.1.7. Yapılan Tamirat ve Tadilatlar

Cumhuriyet Mektebi 2007 yılına kadar İl Milli Eğitim Müdürlüğüne bağlı Cumhuriyet İlkokulu olarak kullanılmış çeşitli zamanlarda yapının içinde ve dışında tamiratlar yapılmıştır. Yapılan restorasyonlar kurallara uygun olmadığı için yapının tarihi kimliğine zarar verilmiştir.2007 yılında Cumhuriyet Mektebi Bozok Üniversitesine tahsis edilmesiyle restorasyon projesi hazırlanmış gerekli işlevsel dönüşüme cevap verecek biçimde yapının orjinalitesini bozmadan çözümler üretilmiştir. Ayrıca yapıya ait olan yaklaşık dörtbin metrekarelik bahçesinde de gerekli düzenlemeler yapılarak yaşayan bir mekân olması sağlanmıştır.

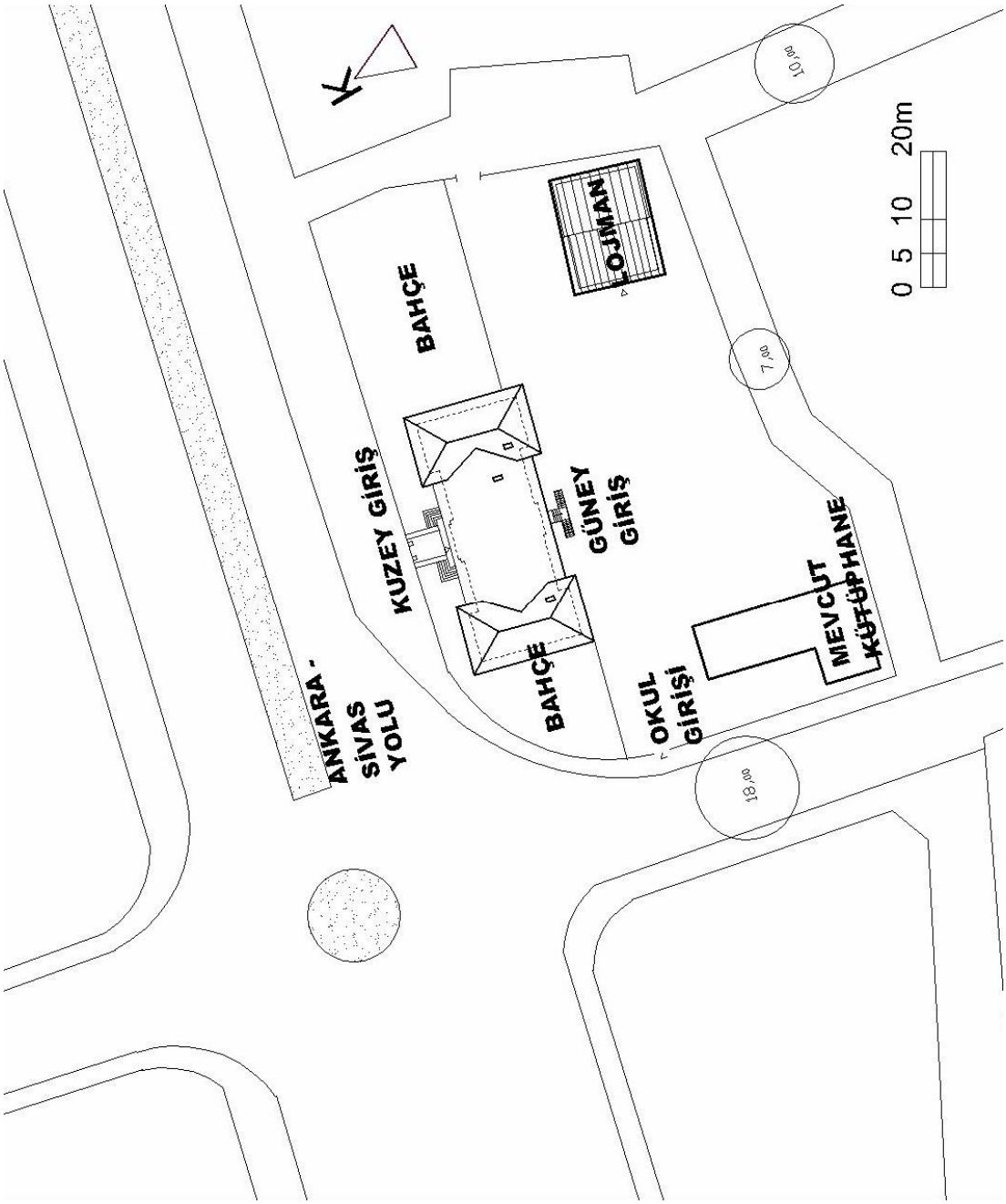

Çizim 4.1.1 Cumhuriyet Mektebi Vaziyet Planı (Bozok Üniversitesi Arşivi)

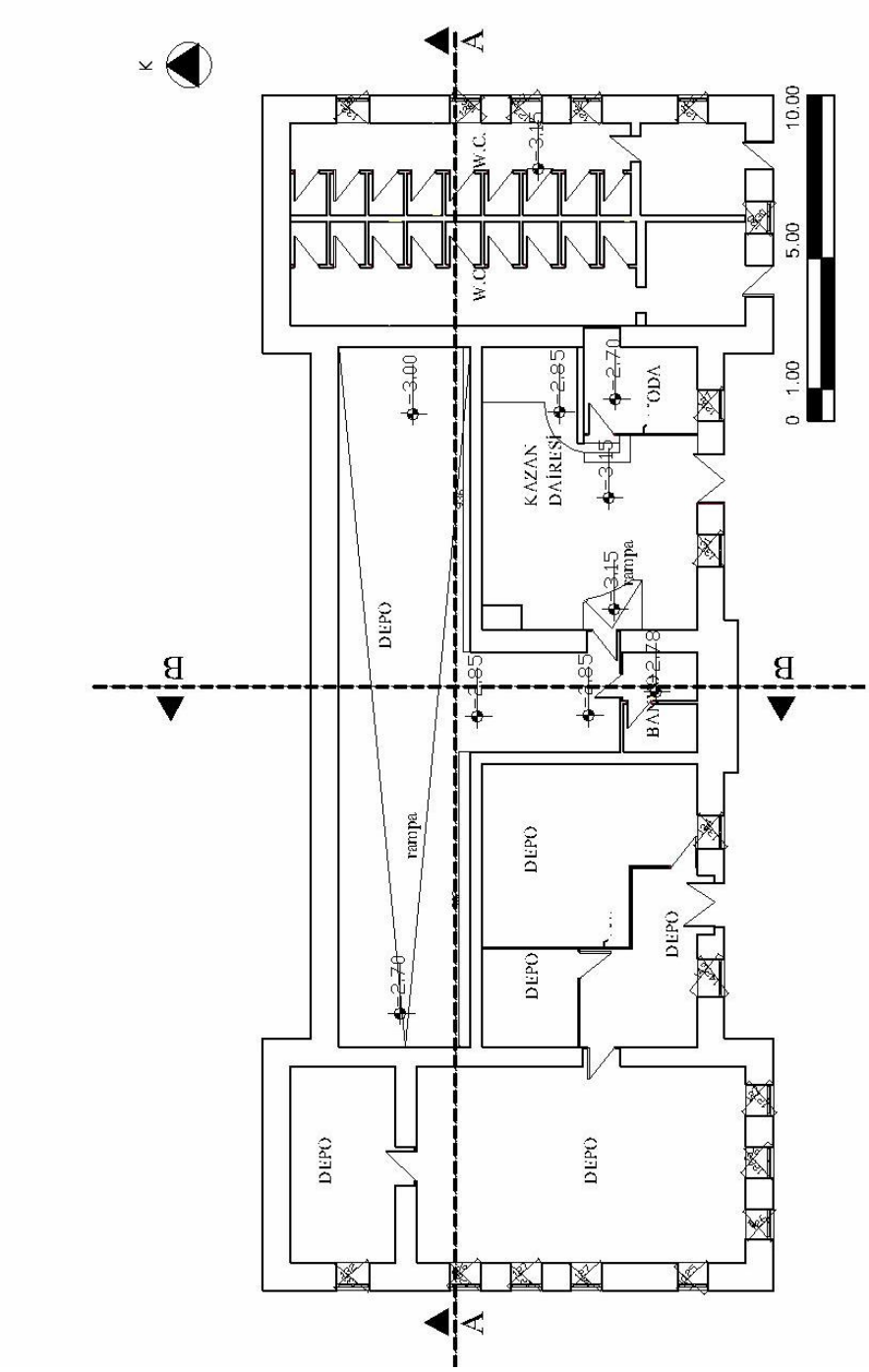

Çizim 4.1.2 Cumhuriyet Mektebi Bodrum Kat Planı (Bozok Üniversitesi Arşivi)

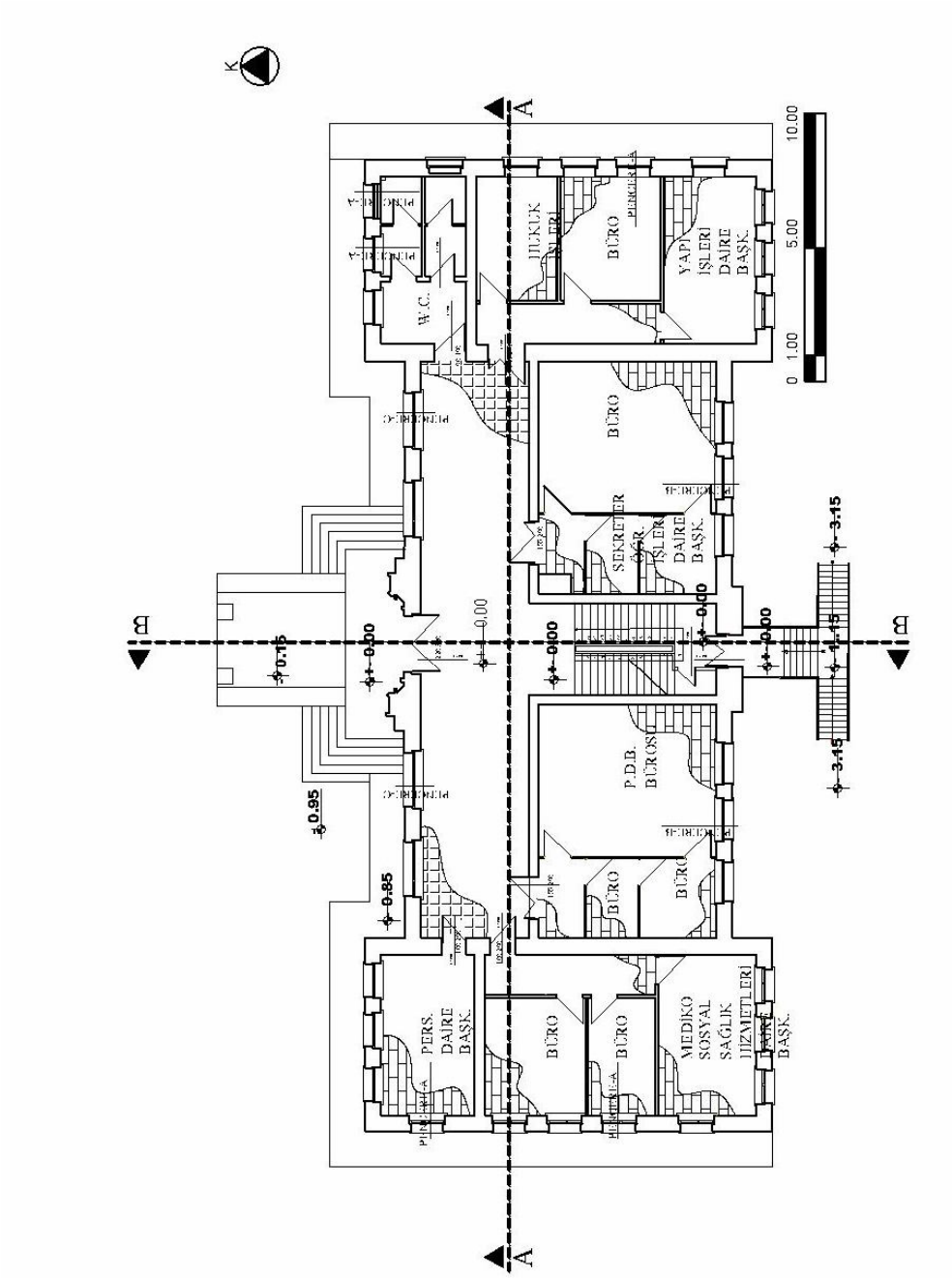

Çizim 4.1.3 Cumhuriyet Mektebi Zemin Kat Planı (Bozok Üniversitesi Arşivi)

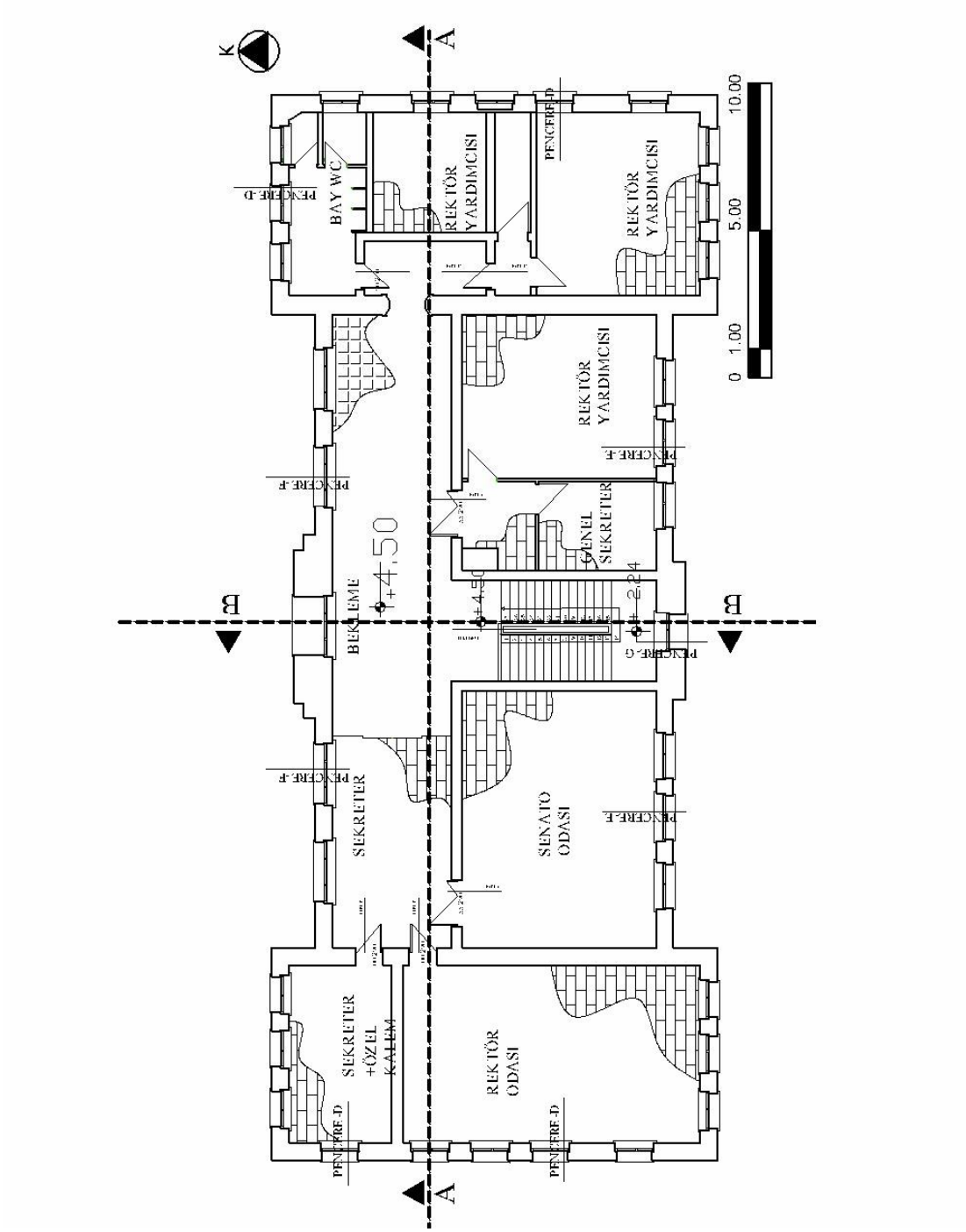

Çizim 4.1.4 Cumhuriyet Mektebi 1.Kat Planı (Bozok Üniversitesi Arşivi)

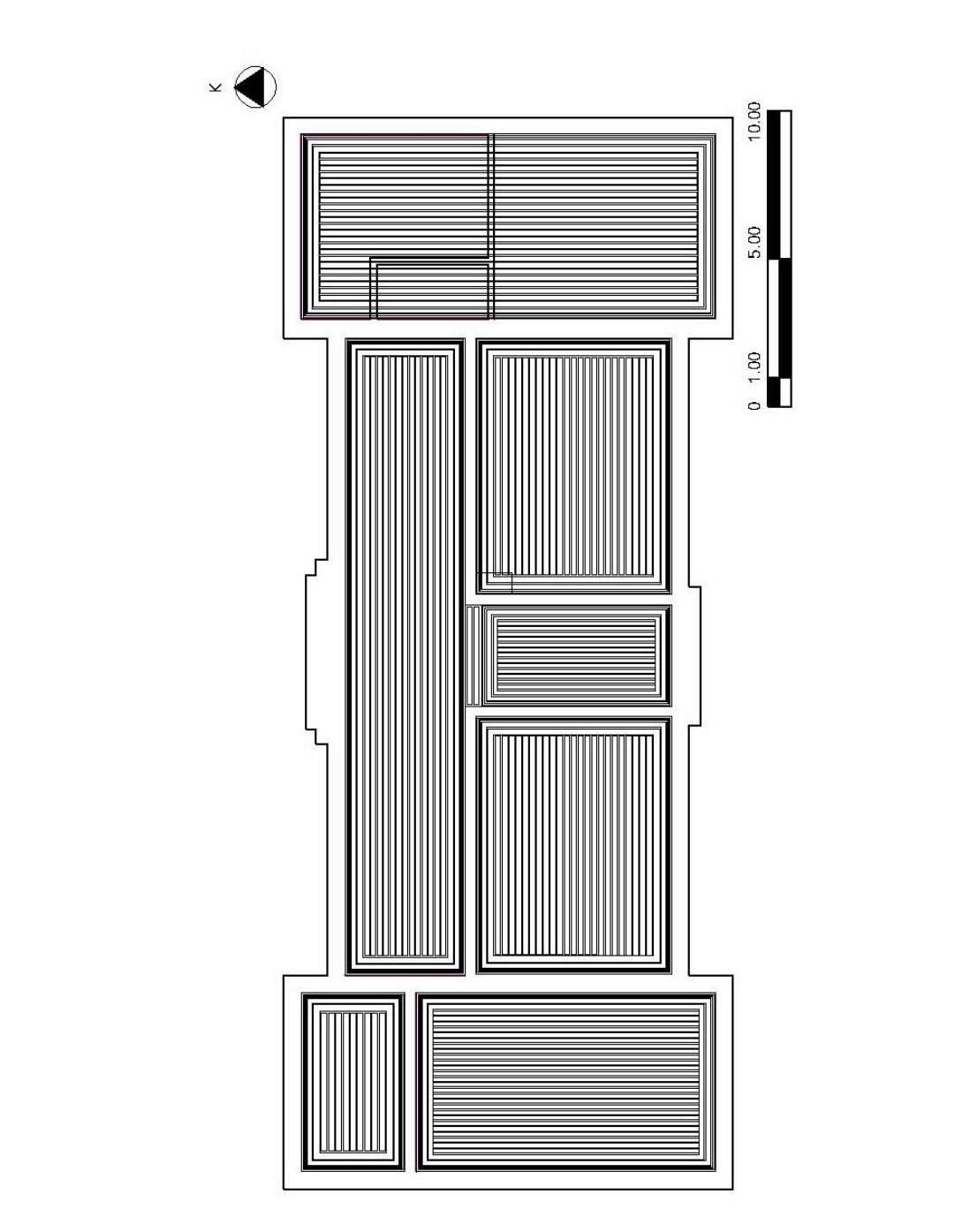

Çizim 4.1.5 Cumhuriyet Mektebi Ahşap Tavan Planı (Bozok Üniversitesi Arşivi)

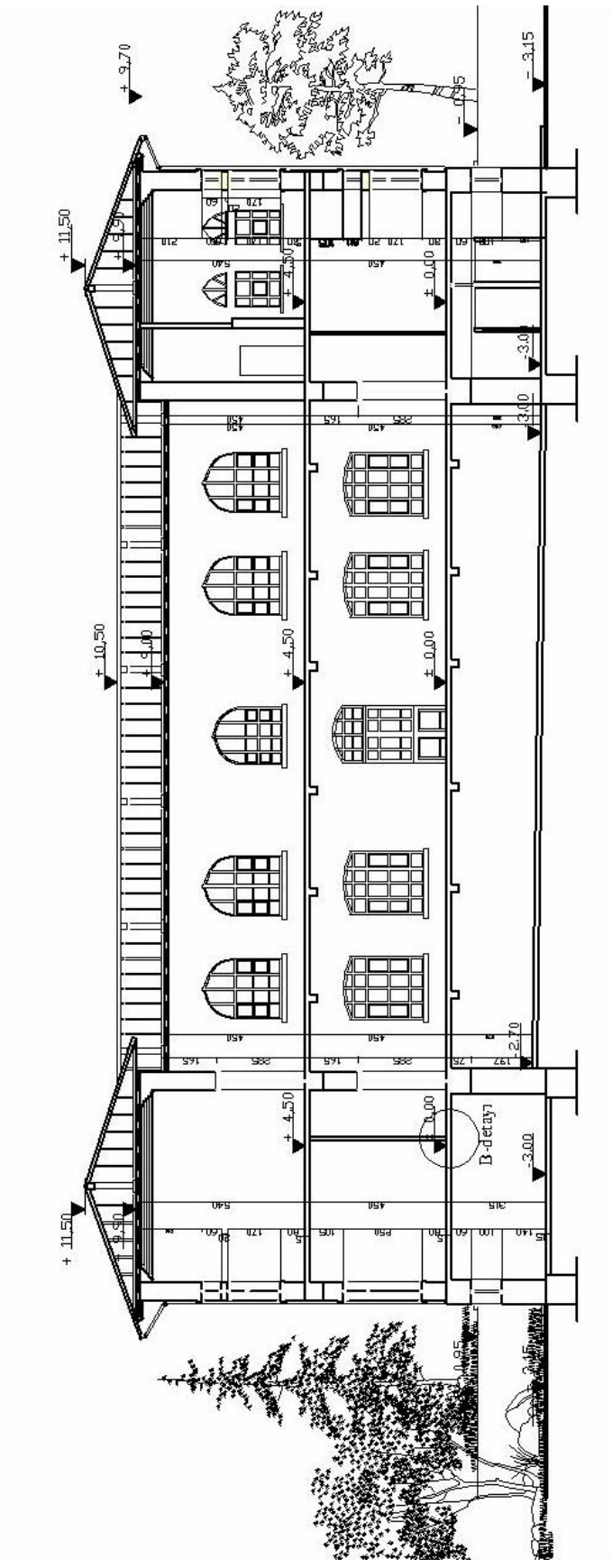

Çizim 4.1.6 Cumhuriyet Mektebi A-A Kesiti (Bozok Üniversitesi Arşivi)

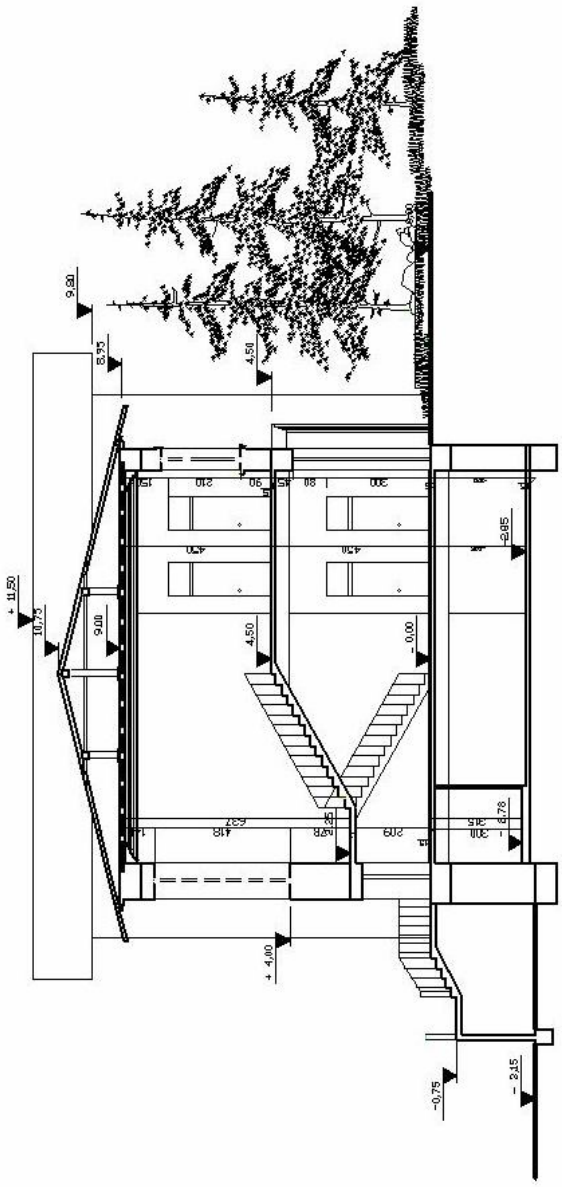

Çizim 4.1.7 Cumhuriyet Mektebi B-B Kesiti (Bozok Üniversitesi Arşivi)

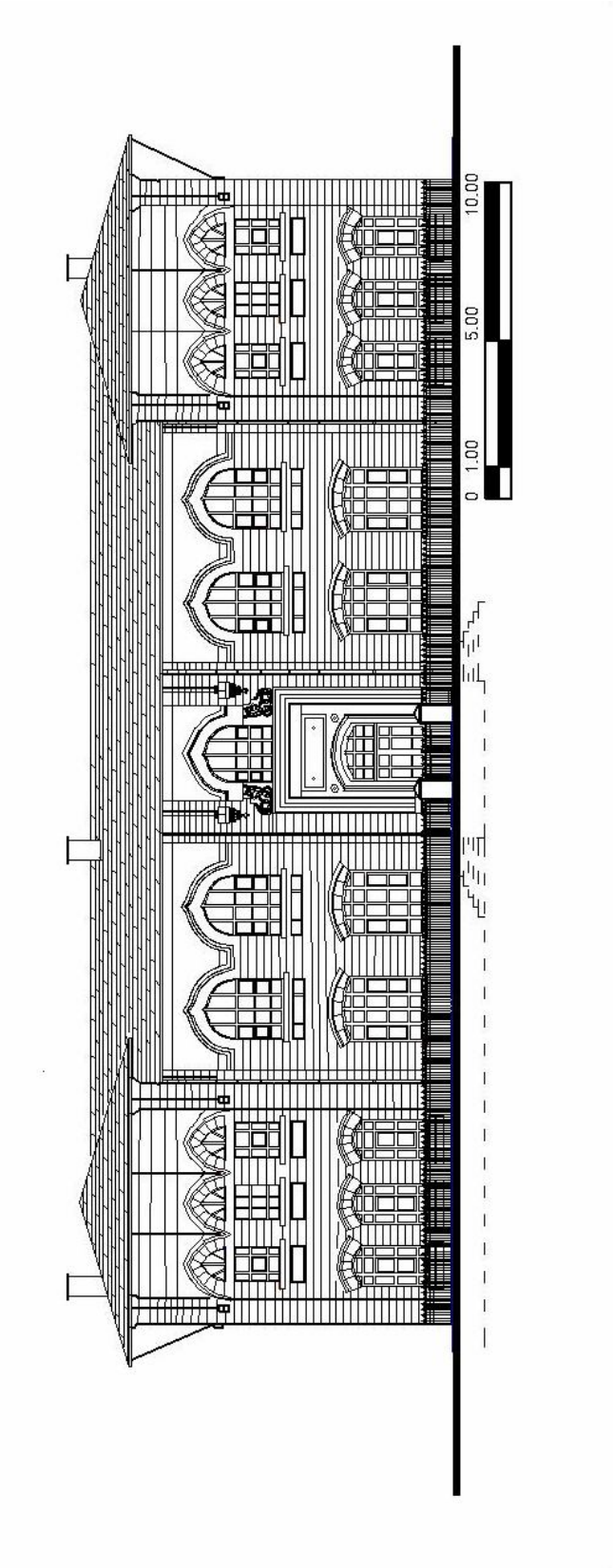

Çizim 4.1.8 Cumhuriyet Mektebi Kuzey Cephesi (Bozok Üniversitesi Arşivi)

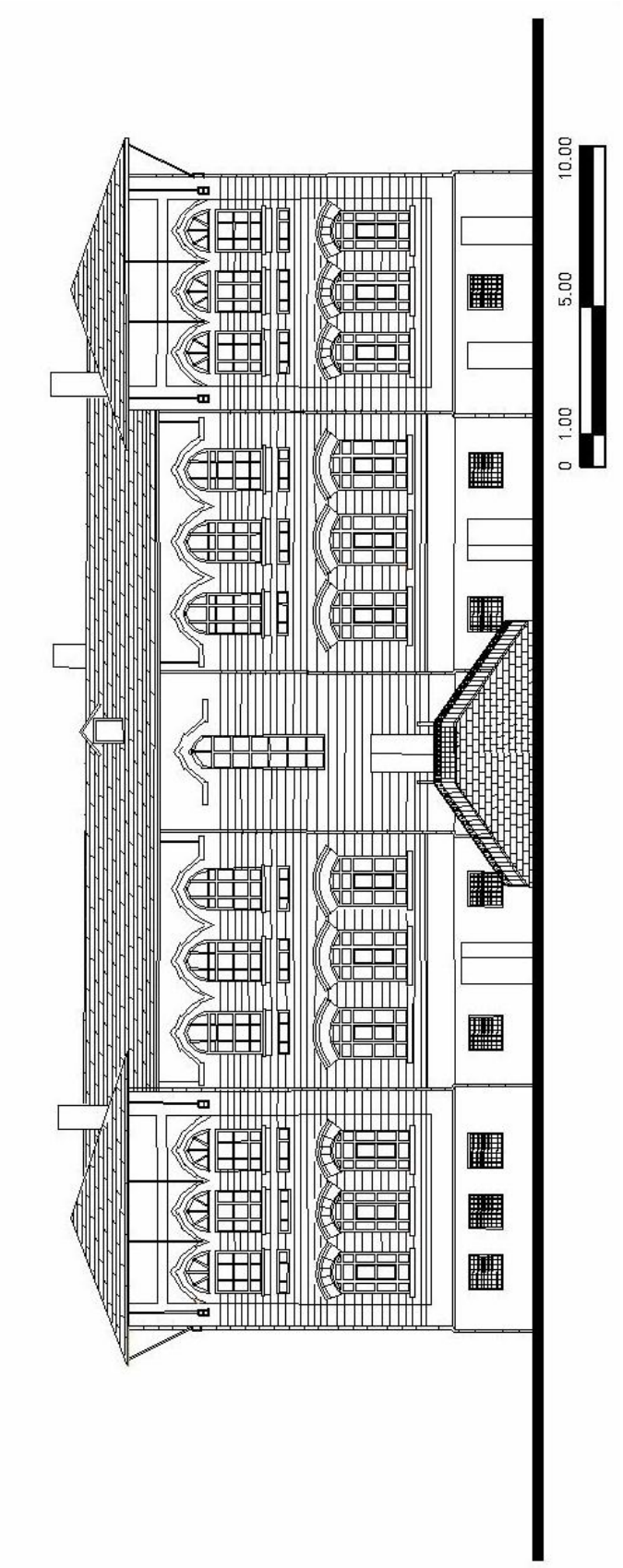

Çizim 4.1.9 Cumhuriyet Mektebi Güney Cephesi (Bozok Üniversitesi Arşivi)

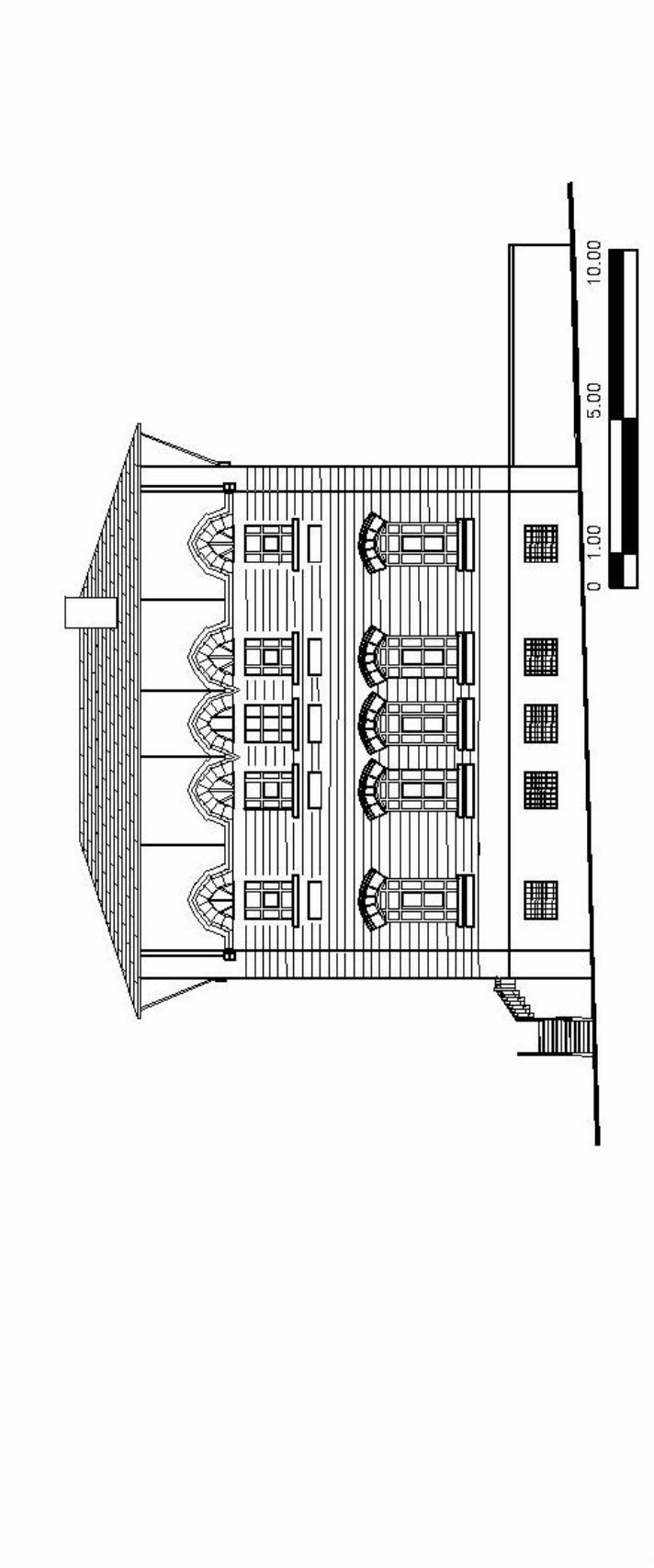

Çizim 4.1.10 Cumhuriyet Mektebi Doğu Cephesi (Bozok Üniversitesi Arşivi)

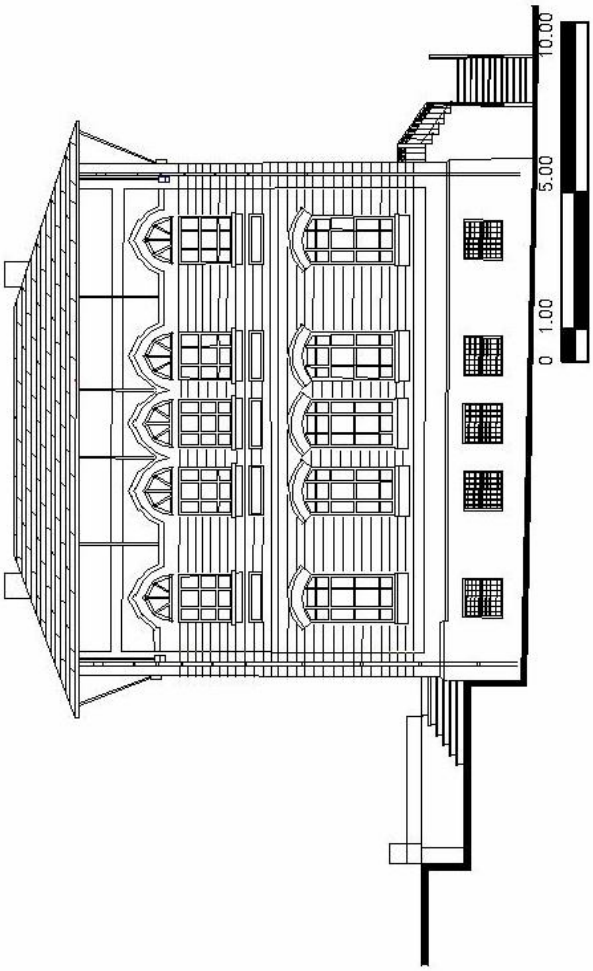

Çizim 4.1.11 Cumhuriyet Mektebi Batı Cephesi (Bozok Üniversitesi Arşivi)

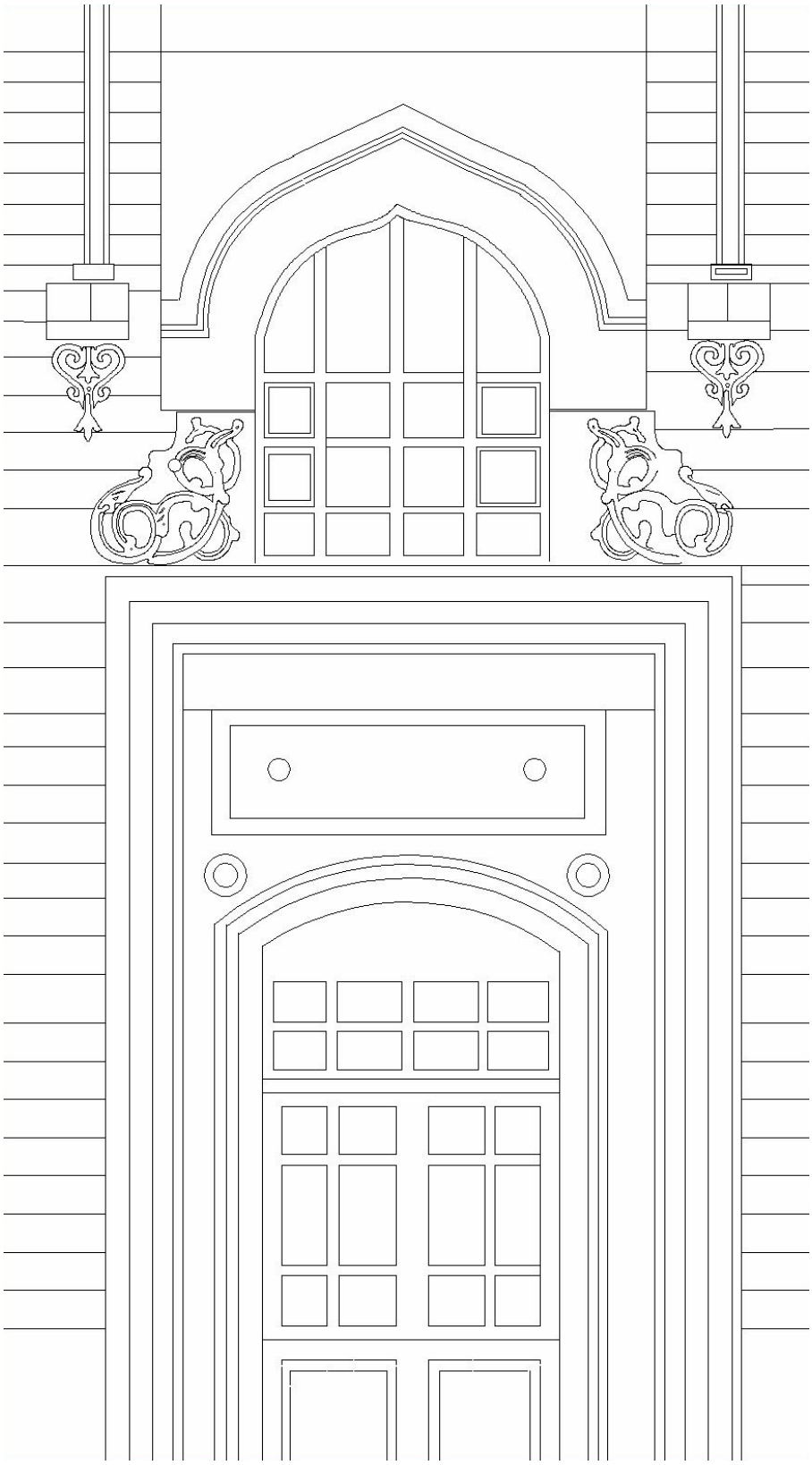

Çizim 4.1.12 Cumhuriyet Mektebi Kuzey Giriş Kapısı Detayı (Bozok Üniversitesi Arşivi)

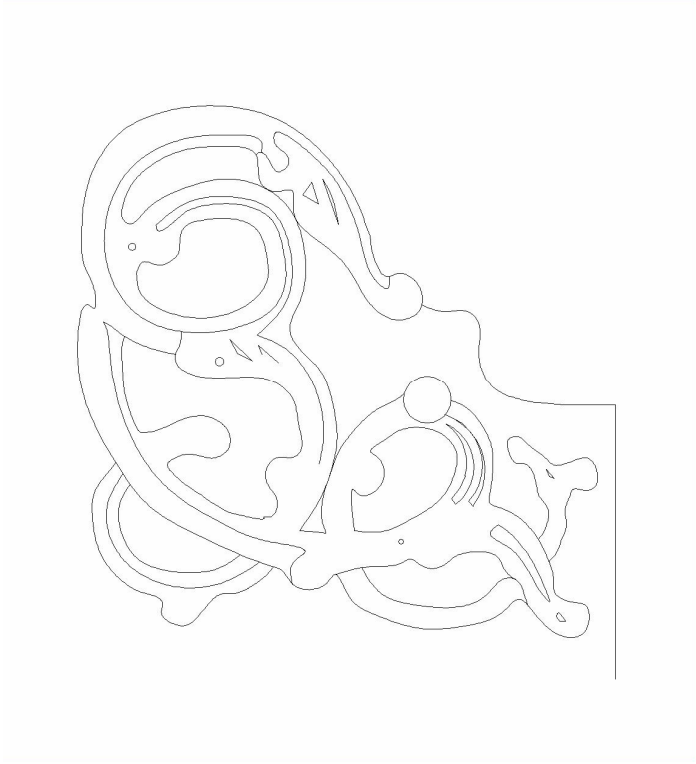

Çizim 4.1.13 Cumhuriyet Mektebi Kuzey Giriş Kapısı Üzeri Motif Detayı (Bozok Üniversitesi Arşivi)

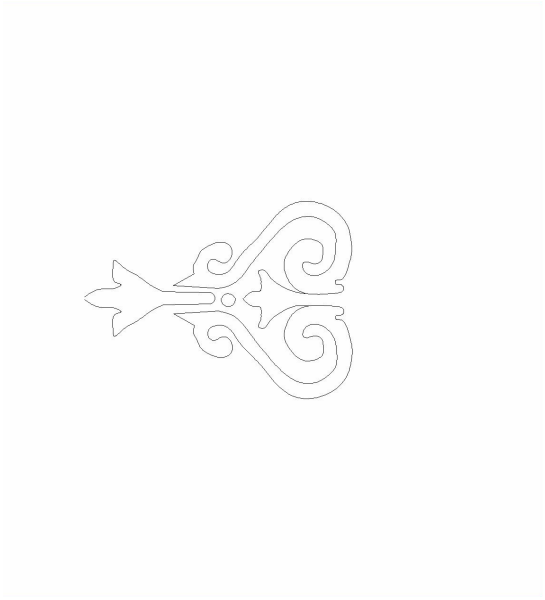

Çizim 4.1.14 Cumhuriyet Mektebi Kuzey Giriş Kapısı Üzeri Motif Detayı 2 (Bozok Üniversitesi Arşivi)

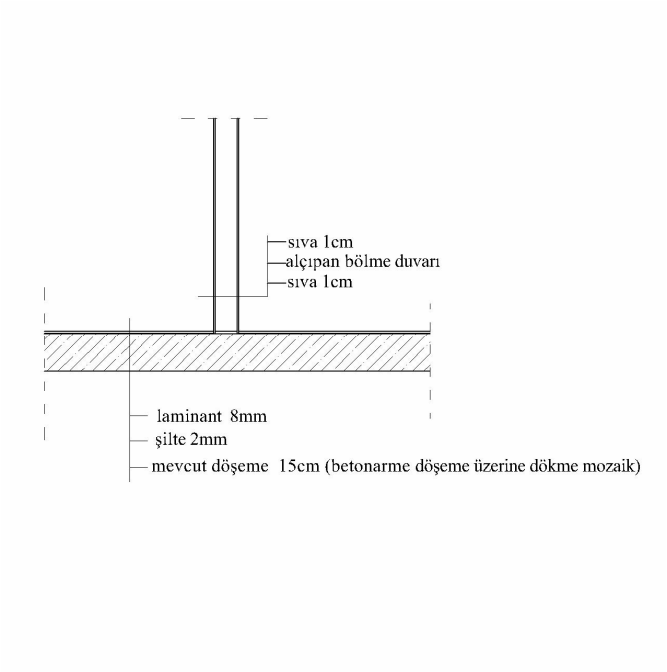

Çizim 4.1.15 Cumhuriyet Mektebi Döşeme Detayı

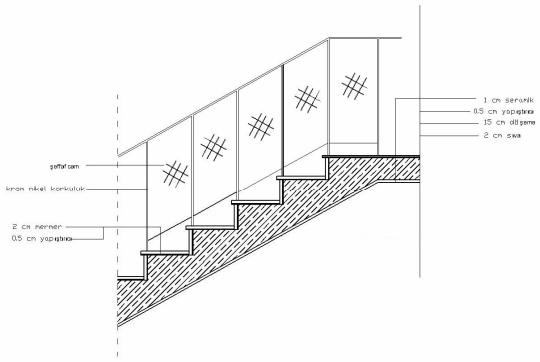

Çizim 4.1.16 Cumhuriyet Mektebi Merdiven Detayı (Bozok Üniversitesi Arşivi)

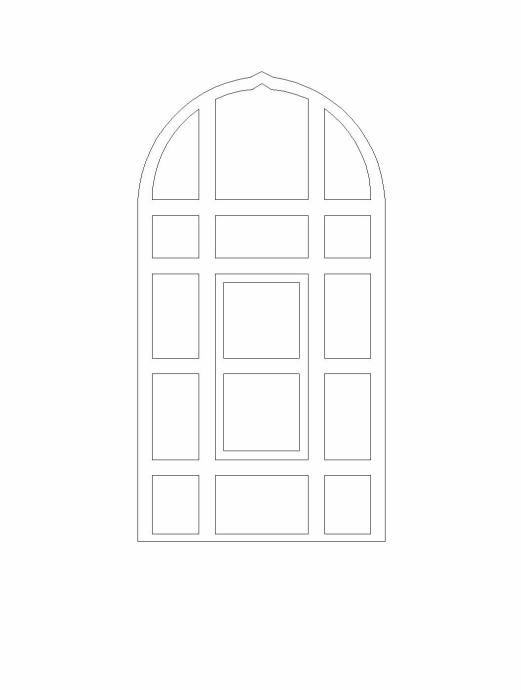

Çizim 4.1.17 Cumhuriyet Mektebi Pencere Detayı 1 (Bozok Üniversitesi Arşivi)

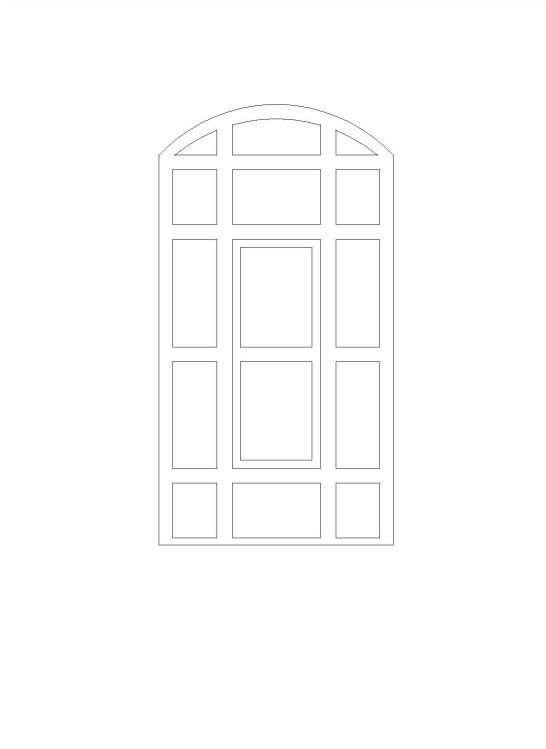

Çizim 4.1.18 Cumhuriyet Mektebi Pencere Detayı 2 (Bozok Üniversitesi Arşivi)

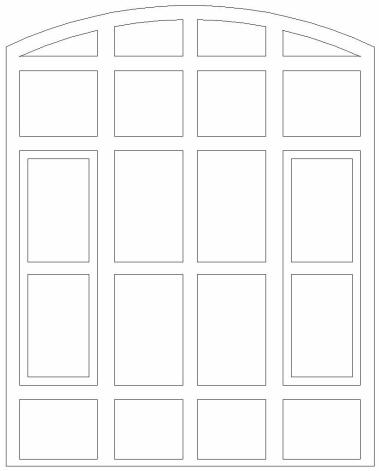

Çizim 4.1.19 Cumhuriyet Mektebi Pencere Detayı 3 (Bozok Üniversitesi Arşivi)

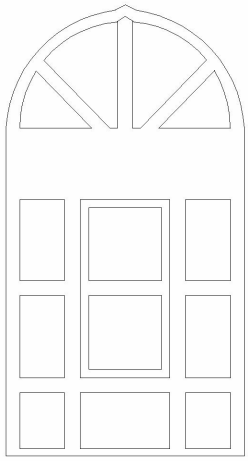

Çizim 4.1.20 Cumhuriyet Mektebi Pencere Detayı 4 (Bozok Üniversitesi Arşivi)

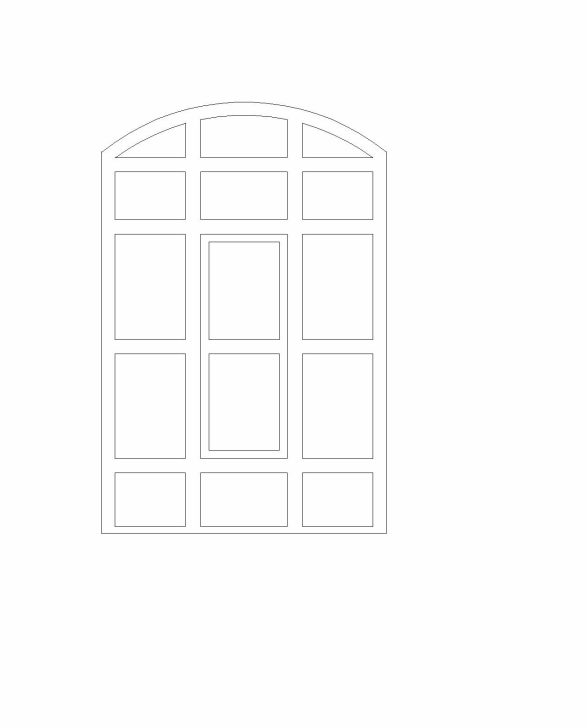

Çizim 4.1.21 Cumhuriyet Mektebi Pencere Detayı 5 (Bozok Üniversitesi Arşivi)

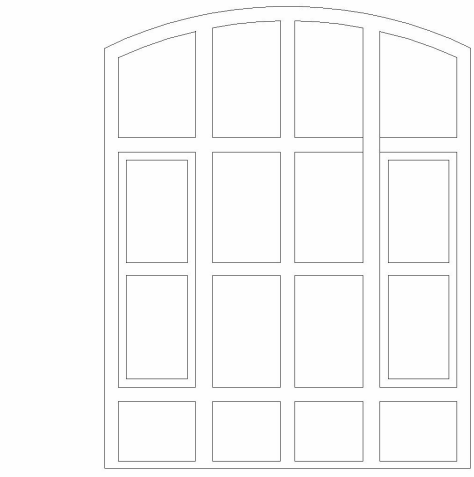

Çizim 4.1.22 Cumhuriyet Mektebi Pencere Detayı (Bozok Üniversitesi Arşivi)

Resim 4.1.1 Cumhuriyet Mektebinin Ana Yoldan Bir Görünüş

Resim 4.1.2 Cumhuriyet Mektebinin Kuzey Girişi

Resim 4.1.3 Cumhuriyet Mektebi Güney Girişi

Resim 4.1.4 Cumhuriyet Mektebi Kuzey Giriş Kapısı Detayı Görünümü

Resim 4.1.5 Cumhuriyet Mektebi Güney Girişine Çıkan Merdiven Görünümü

Resim 4.1.6 Cumhuriyet Mektebi Güney Girişine Çıkan Merdiven Görünümü 2

Resim 4.1.7 Cumhuriyet Mektebi Kuzey Giriş Kapısı Üzerindeki Süslemeler

Resim 4.1.8 Cumhuriyet Mektebi Giriş Kapısı Üzerinde Bulunan Bitkisel Motifli Süslemeler

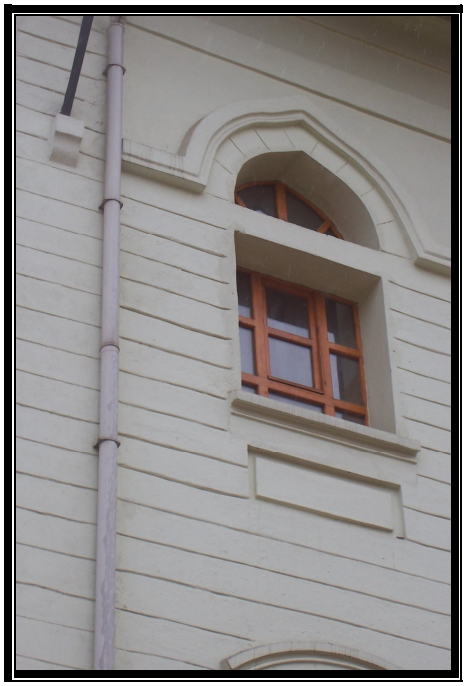

Resim 4.1.9 Cumhuriyet Mektebi 1. Kat Penceresi Sivri Kemer Görünümü

Resim 4.1.10 Cumhuriyet Mektebi Zemin Kat Penceresi Basık Kemer Görünümü

Resim 4.1.11 Cumhuriyet Mektebi Toplantı Salonundan Görünüm

Resim 4.1.12 Cumhuriyet Mektebi Toplantı Salonundan Görünüm 2

Resim 4.1.13 Cumhuriyet Mektebi doğu-batı aksında uzanan koridor

Resim 4.1.14 Cumhuriyet Mektebi Zemin Kat Rektör Yardımcısı Odası

Resim 4.1.15 Cumhuriyet Mektebi Kuzey Giriş Kapısının İçerden Bir Görünüşü

Resim 4.1.16 Cumhuriyet Mektebi 1.Kat Merdiven Evi Aydınlatma Penceresinin İçten Görünüşü

Resim 4.1.17 Cumhuriyet Mektebi 1.Kattaki Tuvaletten Bir Görünüş

4.2. HÜKÜMET KONAĞI

4.2.1. Yeri ve Bugünkü Durumu

Yozgat İli Merkez İlçesi Aşağı Nohutlu Mah. Sakarya Caddesi üzerinde yer alan hükümet konağı bugün iyi durumda olup Yozgat İli Nüfus Müdürlüğü ve Yozgat Valiliği tarafından kullanılmaktadır.

4.2.2. İnşaa Tarihi ve Banisi

Yapımına 1930 yılında başlanılmış 1932 yılında inşası tamamlanmıştır.

4.2.3. Mimarı ve Ustaları

Mimarı ve ustaları bilinmemektedir.

4.2.4. Kitabesi

Kitabesi yoktur

4.2.5. Mimarisi ve Tezyinatı

Yapıya ulaşım batıda Şeyhzade Caddesi, doğuda Sakarya Caddesinden sağlanır. Yapının güney, doğu ve kuzey yönlerinde bahçe mevcuttur.

Ana girişi güneyde yer alan yapıya doğu ve batıdan yan girişler verilmiştir. Batıdaki giriş İl Nüfus Müdürlüğü girişi doğudaki ise özürlü girişi olarak kullanılmaktadır.

E tipi plan şemasına sahip olan hükümet konağı bodrum (Çizim 3.2.2), zemin (Çizim 3.2.3), birinci kat (Çizim 3.2.4) ve 2.kat (Çizim 3.2.5) olmak üzere dört kattan oluşur.

Yapının plan şemasını doğu-batı aksında uzanan koridorun iki tarafına sıralanan odaların oluşturduğu yatay kütle ve bu kütlenin doğu ve batı köşelerine saplanan iki dikdörtgen kütle oluşturur. Doğu ve batı uçlardaki dikdörtgen mekanlar güney cephede içeri çekilmiş. Kuzey cephede ise dışarı taşırılmıştır.

Bodruma zemin kattın doğusundaki girişin sağındaki merdivenden ulaşılır. Merdivenin arkasında kalan kısım ısı merkezi olarak kullanılır. Diğer birimlerde ise çeşitli depolar ve tamir atölyeleri bulunmaktadır. Kat yüksekliği diğer katlara göre daha düşük tutulan bodrum kat üzeri demir kafesli kare pencerelerle aydınlatılmaktadır. Bodrum kat zemini mozaik, depo duvarları sıva üzeri plastik ve tavanı sıva üzeri badanadır.

Güneydeki kapılara dört basamakla çıkılan platformdan ulaşılır. İki kanatlı ahşap üç kapı ile içeriye girilir.(Resim 3.2.5) Girişin sağında ve solunda güvenlik birimlerinin bulunduğu iki oda yer almaktadır. Bu iki oda iki adet pencere ile aydınlanır. Odaların zemini karoseramik, duvarları alçı üzeri krem saten boya, tavanı ise sıva üzeri plastik boyadır. Güvenlik cihazlarından geçildikten sonra binanın yatay sirkülasyonunun sağlandığı doğu batı aksında uzanan koridora üç basamak çıkılarak ulaşılır. Girişin sağında altı adet büro bulunmaktadır. Bu bürolardan doğu köşede olanı güneye bakan iki pencereyle aydınlanırken, diğer büroların birer adet penceresi vardır. Girişin solunda yedi adet büro mekânı mevcuttur. Bu büroların her biri güneye bakan birer adet pencere ile aydınlatılmaktadır.

Ana giriş kapılarının karşısında zemin katı birinci kata ve ikinci kata bağlayan ahşap korkuluklu üç kollu merdiven bulunmaktadır.(Resim 4.2.12) Bu merdivenin

doğusunda ve batısında dört adet büro vardır. Bu büroların kuzeye bakan birer adet penceresi yer almaktadır. Koridorun doğu ve batı uçlarındaki birer pencere ile aydınlanan iki mekân ise W.C. ve lavabo olarak kullanılmaktadır.

Doğudaki giriş kapısı önündeki platforma bir basamak çıkılarak ulaşılır. İki kanatlı cam giriş kapısından geçildikten sonra üç basamak çıkılarak binanın iç kotuna ulaşılır. Doğu girişin sağında bodrum, zemin kat ve birinci katı bağlayan bitkisel motifli demir korkuluklu merdiven mevcuttur. Bu girişin bulunduğu dikdörtgen kütlenin kuzeyinde ikisi doğuya, ikisi batıya, biri kuzeye bakan beş adet pencere ile aydınlanan Nüfus Büro Şefliği yer alır. Girişin solunda ise üçü doğuya biri güneye bakan dört adet penceresi olan Gelir Şefliği Bürosu mevcuttur. Doğu giriş merdivenlerinin karşısında ise müstahdem ve veznenin faaliyet gösterdiği mekânlar yer alır.

Batıdaki giriş kapısı önündeki platforma bir basamak çıkılarak ulaşılır. Eskiden ahşap doğramalı olan İki kanatlı P.V.C. kapıdan geçildikten sonra üç basamak çıkılarak zemin kata ulaşılır. Giriş kapısının solunda zemin ve birinci katı bağlayan bitkisel motifli demir korkuluklu merdivene ulaşılır.(Resim 3.2.9) Batı girişindeki dikdörtgen kütlenin kuzeyinde ikisi doğuya, ikisi batıya, biri kuzeye bakan beş adet penceresi olan İdari Mali İşler ve Bütçe bürosu yer alır. Giriş merdivenlerinin sağında üçü batıya biri güneye bakan dört adet pencerenin yer aldığı Sanayi ve Ticaret Müdürü odası mevcuttur.

Zemin kattaki bütün büroların zemini ahşap lamine parke, duvarları alçı üzeri krem yağlı boya, tavan ise sıva üzeri plastik boyalıdır. Zemin kat koridorları karoseramik kaplama, duvarları alçı üzeri krem yağlı boya, tavan ise sıva üzeri plastik boyalıdır.

Birinci kata ulaşım ana giriş kapısının karşısındaki üç kollu ahşap korkuluklu merdiven ve yapının yan girişlerinin bulunduğu aks üzerinde olan iki adet bitkisel motifli demir korkuluklu merdivenlerle sağlanır.

Doğu batı aksında uzanan koridorun güneyinde ve kuzeyinde zemin katta olduğu gibi büro mekânları düzenlenmiştir. Ahşap korkuluklu üç kollu merdivenin karşısında beş adet güneye bakan pencere ile aydınlanan vali odası bulunmaktadır. Vali odasının sağında dört, solunda beş adet büro mevcuttur. Koridorun kuzeyinde üçü merdivenin sağında üçü merdivenin solunda olan altı adet büro vardır. Köşedeki mekânlar ise W.C. lavabo olarak kullanılmaktadır.

Birinci kat bürolarının zemini ahşap lamine parke, duvarları alçı üzeri krem yağlı boya, tavan ise sıva üzeri plastik boyalıdır. Birinci kat koridoru ise döşemesi karoseramik kaplama, duvarları alçı üzeri krem yağlı boya, tavan ise asma tavan yapılmıştır.

İkinci kata ulaşım sadece üç kollu merdivenden sağlanır. (Resim 3.2.13) İkinci katta plan şemasında doğu-batı aksıda uzanan ana kütleye saplanan dikdörtgen kütleler kullanılmamıştır. İkinci kat planı incelendiğinde doğu-batı aksında uzanan koridor ve bu koridorun kuzeyde ve güneyine yerleştirilmiş bürolardan oluşur. Ahşap korkuluklu merdivenin karşısında iki penceresi olan dört büyük büro ve bir penceresi olan sekiz küçük büro mevcuttur. Merdivenin sağında iki penceresi olan bir büro ile bir penceresi olan W.C. ve dört adet büro yer almaktadır. Merdivenin solunda ise birer penceresi olan W.C. ve altı adet küçük büro mevcuttur. İkinci kat bürolarının zemini ahşap lamine parke, duvarları alçı üzeri krem yağlı boya, tavan ise sıva üzeri plastik boyalıdır. İkinci kat koridoru ise döşemesi karoseramik kaplama, duvarları alçı üzeri krem yağlı boya, tavan ise asma tavan yapılmıştır.

Yapının cephe karakterine bakıldığında oldukça sade olduğu dikkati çeker. Ana girişin olduğu ön kütle farklı renk ve cephedeki silmeleriyle ilk göze çarpan bölümdür.(Resim 3.2.5) Bu kütlede birinci kat pencere yüksekliği zemin kattan fazla tutulmuş ve pencerelere demir korkuluk yapılmıştır.(Resim 3.2.6) Bordum kat pencereleri demir kafeslidir. Katlardaki pencere ve kapı bordürleri dışarı taşırılmış, zemin katta bu bordürler üzerine on santimetrelik alınlık yapılmıştır.

4.2.6. Malzeme ve Teknik Özellikler

Yapıda Yozgat İli tarihi eserlerinin pek çoğunda kullanılan sarı kesme taş kullanılmıştır. Bodrum kat duvar kalınlığı 60 cm, zemin, birinci ve ikinci kat duvar kalınlığı 50 cm'dir. Yapının döşemesi betonarmedir. Kesme taş üzerine kalın sıva yapılmış ve kreme boyanmıştır. Pencere nişleri ise pembe boyalıdır. Ana giriş kütlesinde cephede silmeler yapılmıştır. Yapının orijinalinde ahşap olan pencere ve kapı doğramaları P.V.C ile değiştirilmiştir. Çatısı Marsilya tipi kiremitle kaplı kırma çatıdır.

3.2.7. Yapılan Tamirat ve Tadilatlar

Valilik binasında yapıldığı tarihten günümüze kadar çeşitli iç ve dış tamiratları yapılmıştır. Zemin kaplaması, pencere ve kapı doğramaları değiştirilmiş, diş ve iç mekan cephe boyası yapılmıştır. Yapılan bu tadilat ve tamiratlar kayıt altına alınmamıştır. Şuanda hükümet konağına doğalgaz tesisatı ve çatı kaplaması yapılmaktadır.

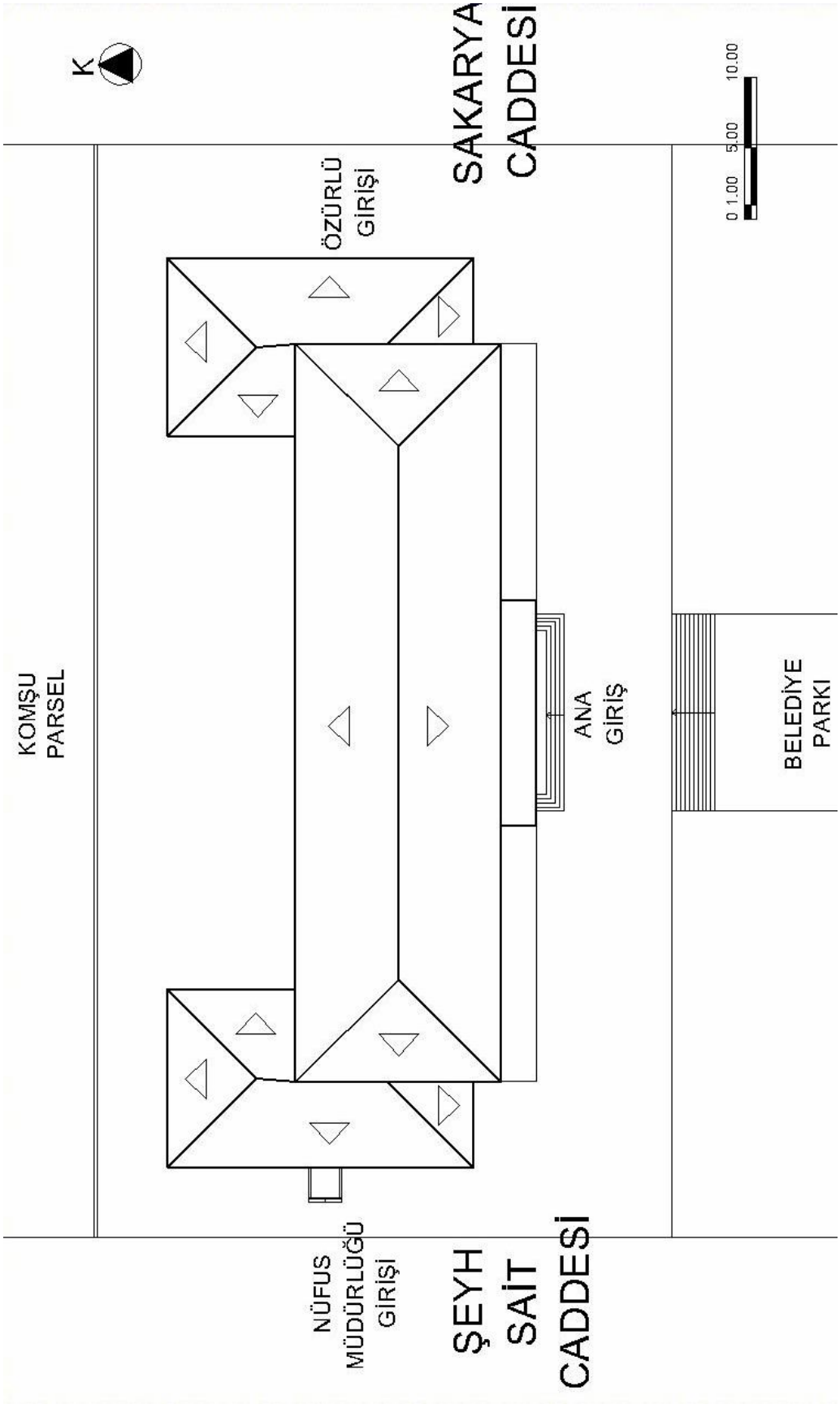

Çizim 4.2.1 Hükümet Konağı Vaziyet Planı

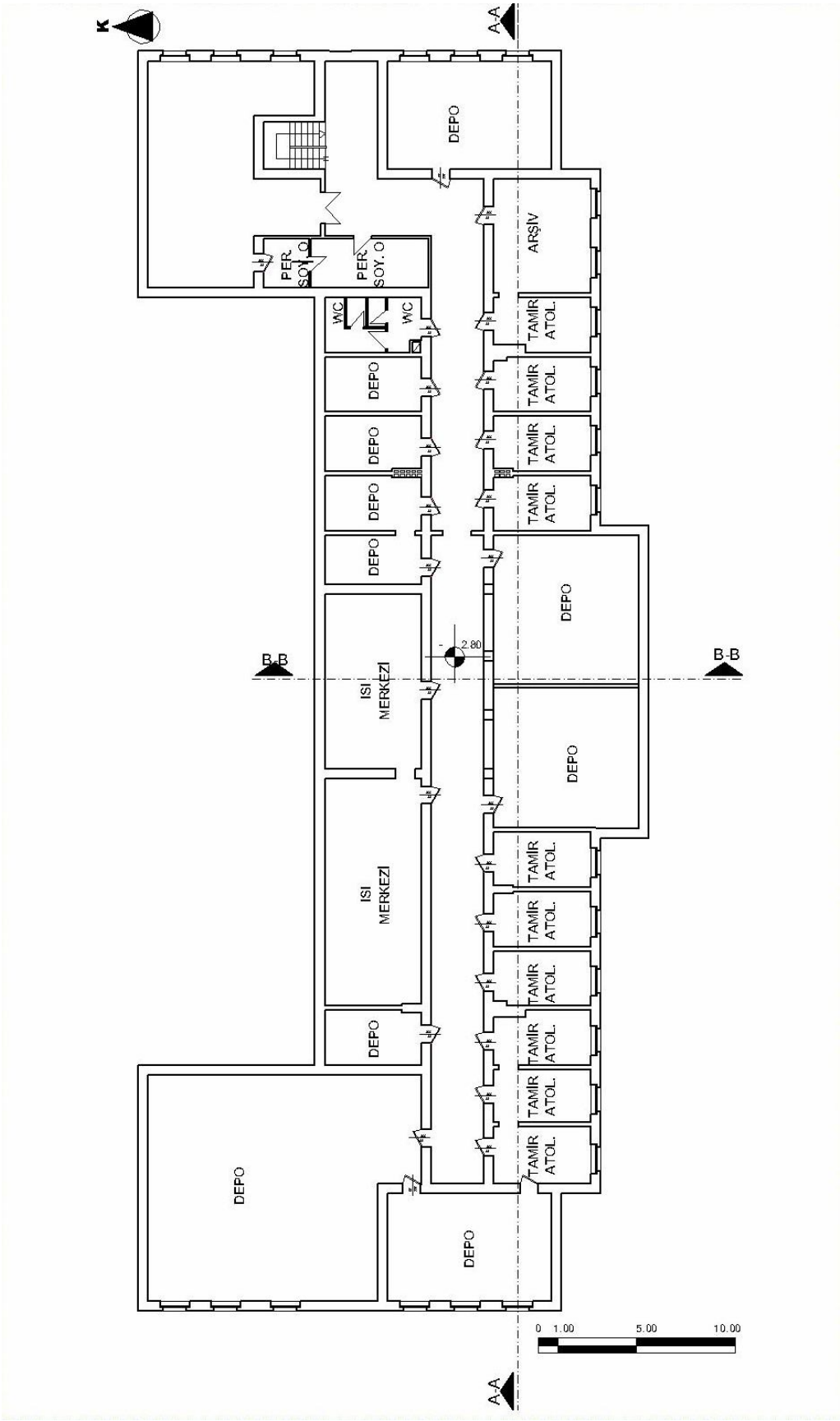

Çizim 4.2.2 Hükümet Konağı Bodrum Kat Planı

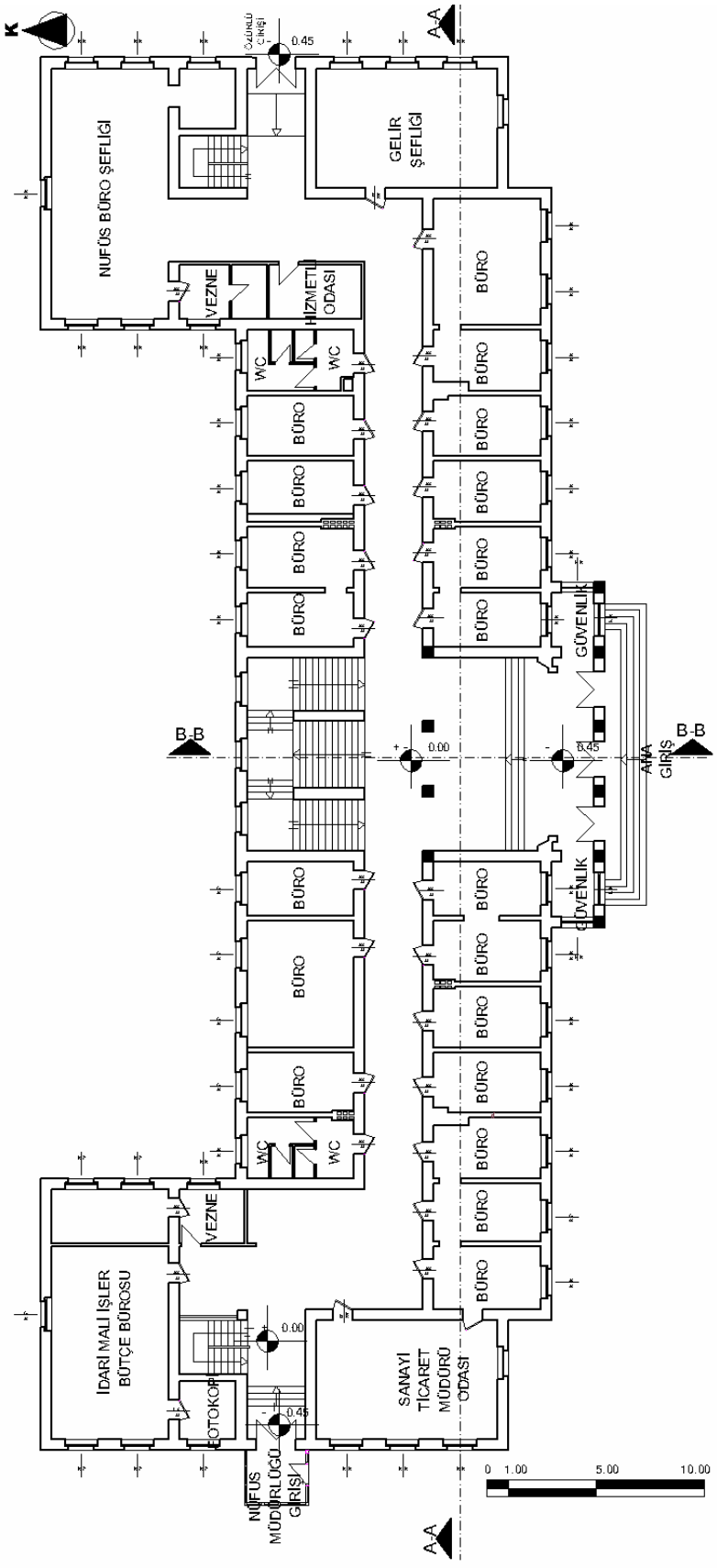

Çizim 4.2.3 Hükümet Konağı Zemin Kat Planı

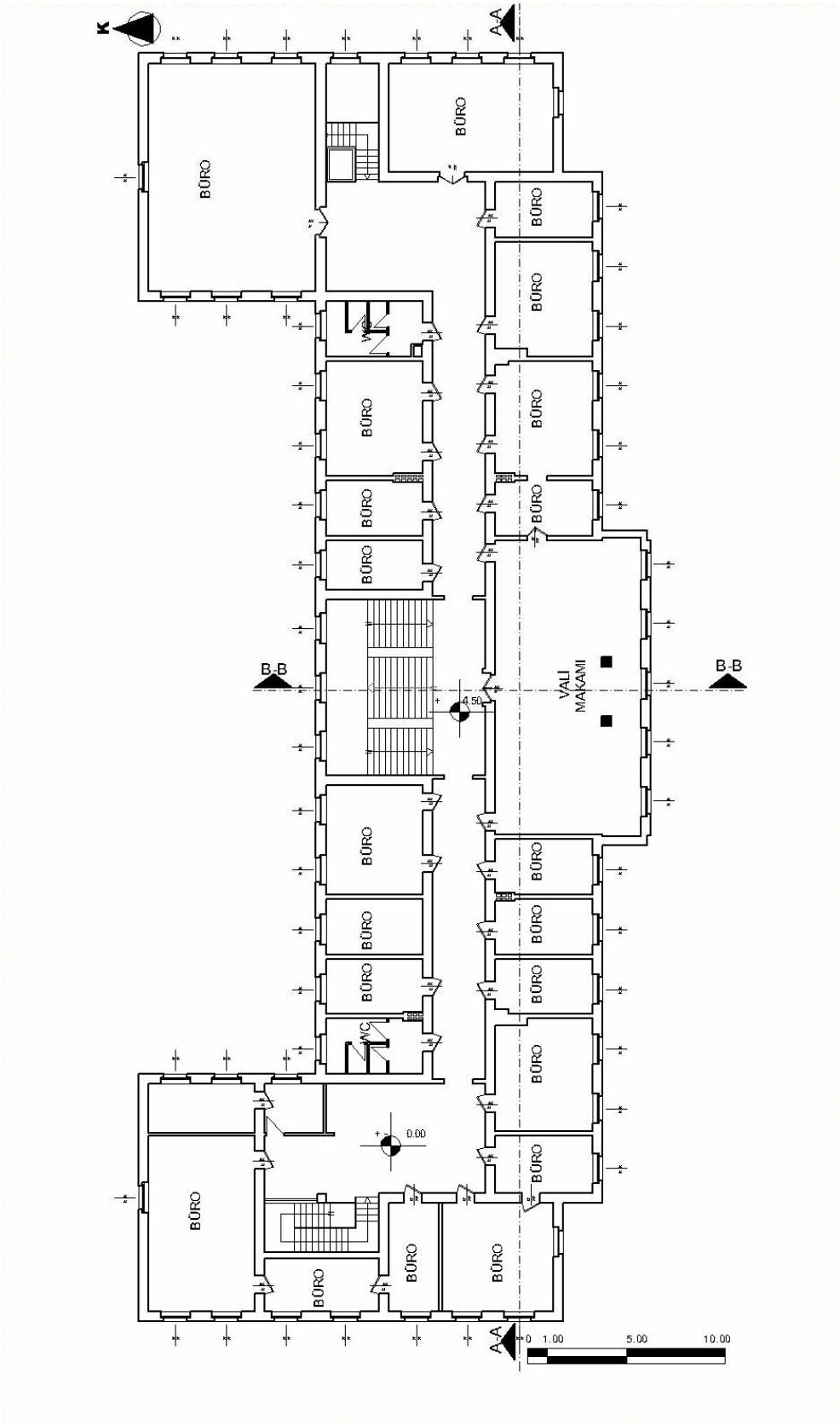

Çizim 4.2.4 Hükümet Konağı 1.Kat Planı

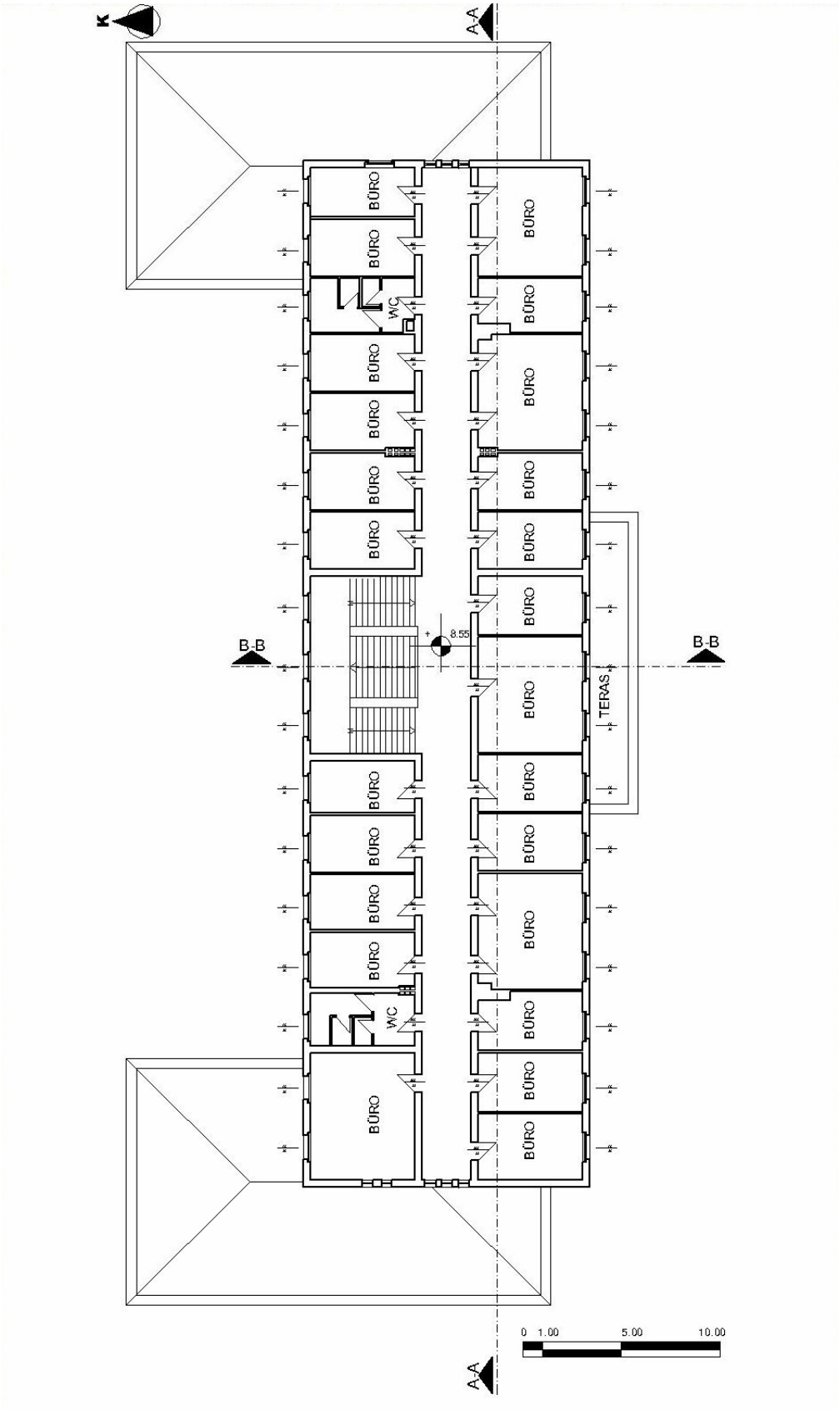

Çizim 4.2.5 Hükümet Konağı 2.Kat Planı

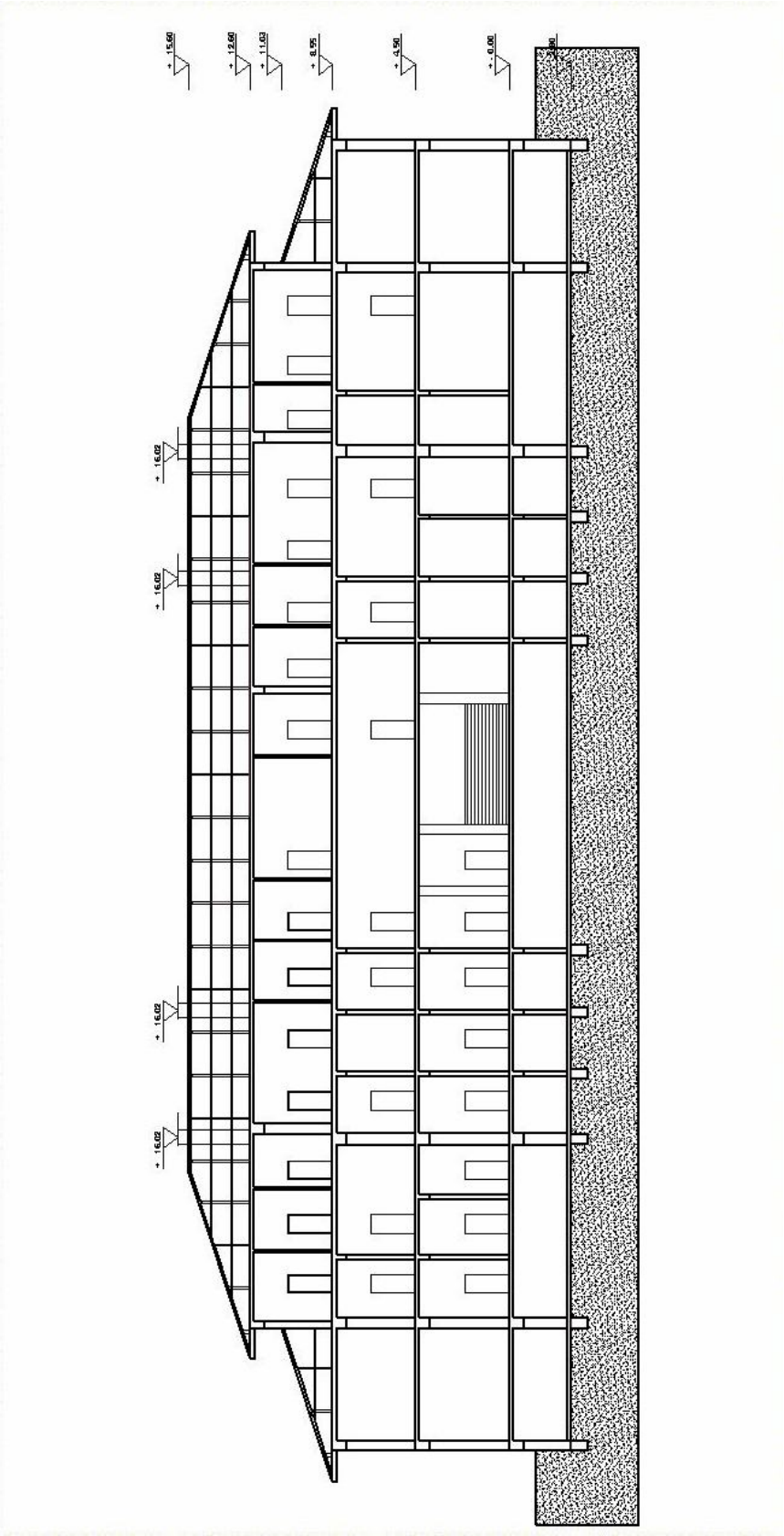

Çizim 4.2.6 Hükümet Konağı A-A Kesiti

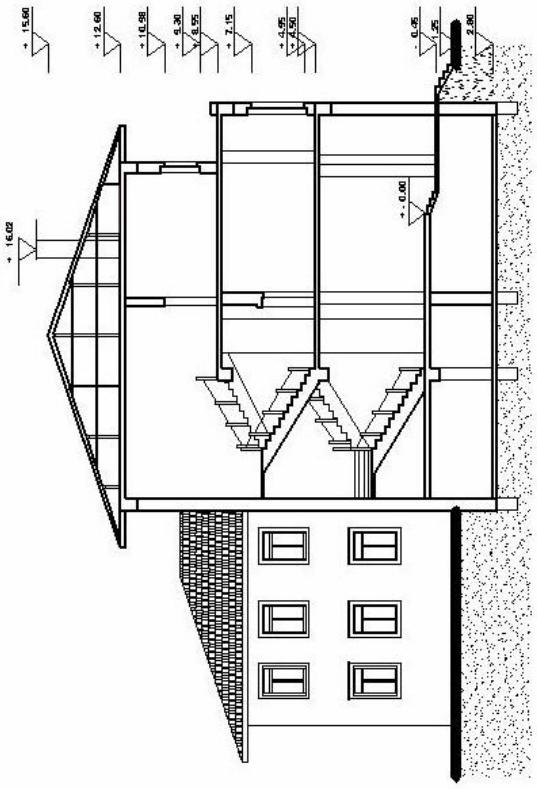

Çizim 4.2.7 Hükümet Konağı B-B Kesiti

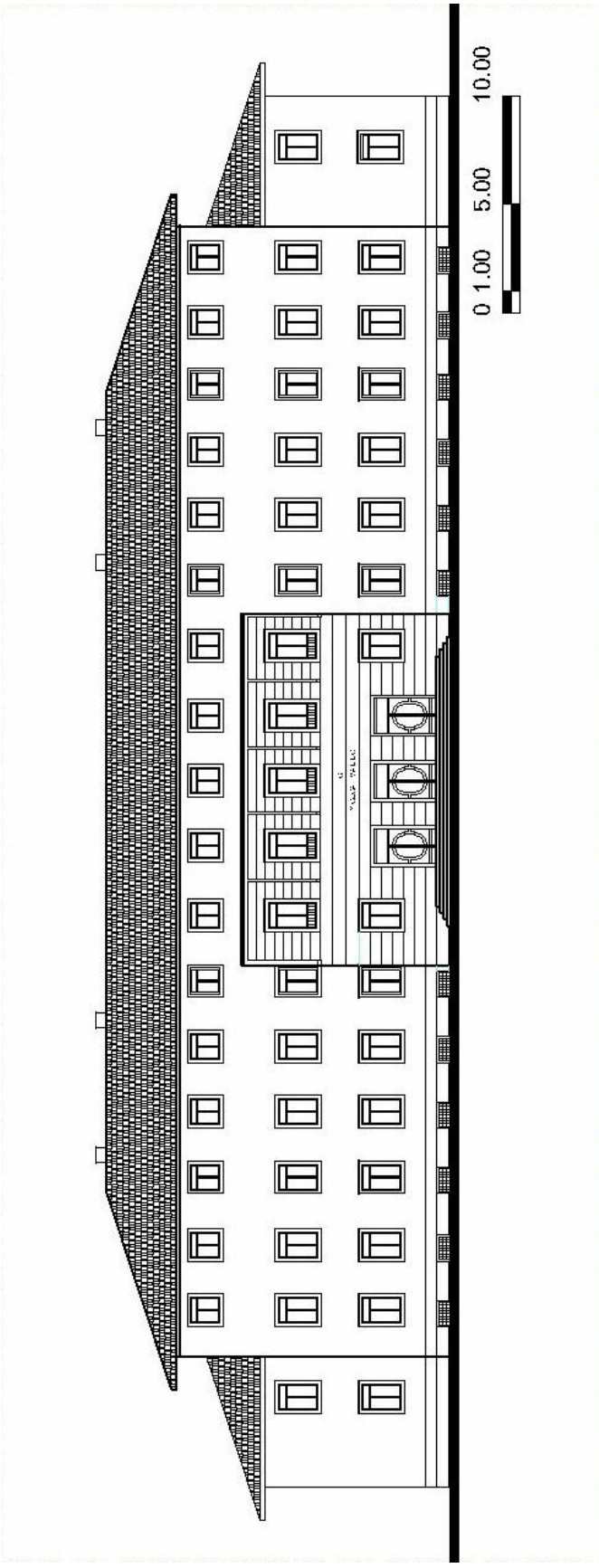

Çizim 4.2.8 Hükümet Konağı Güney Cephesi

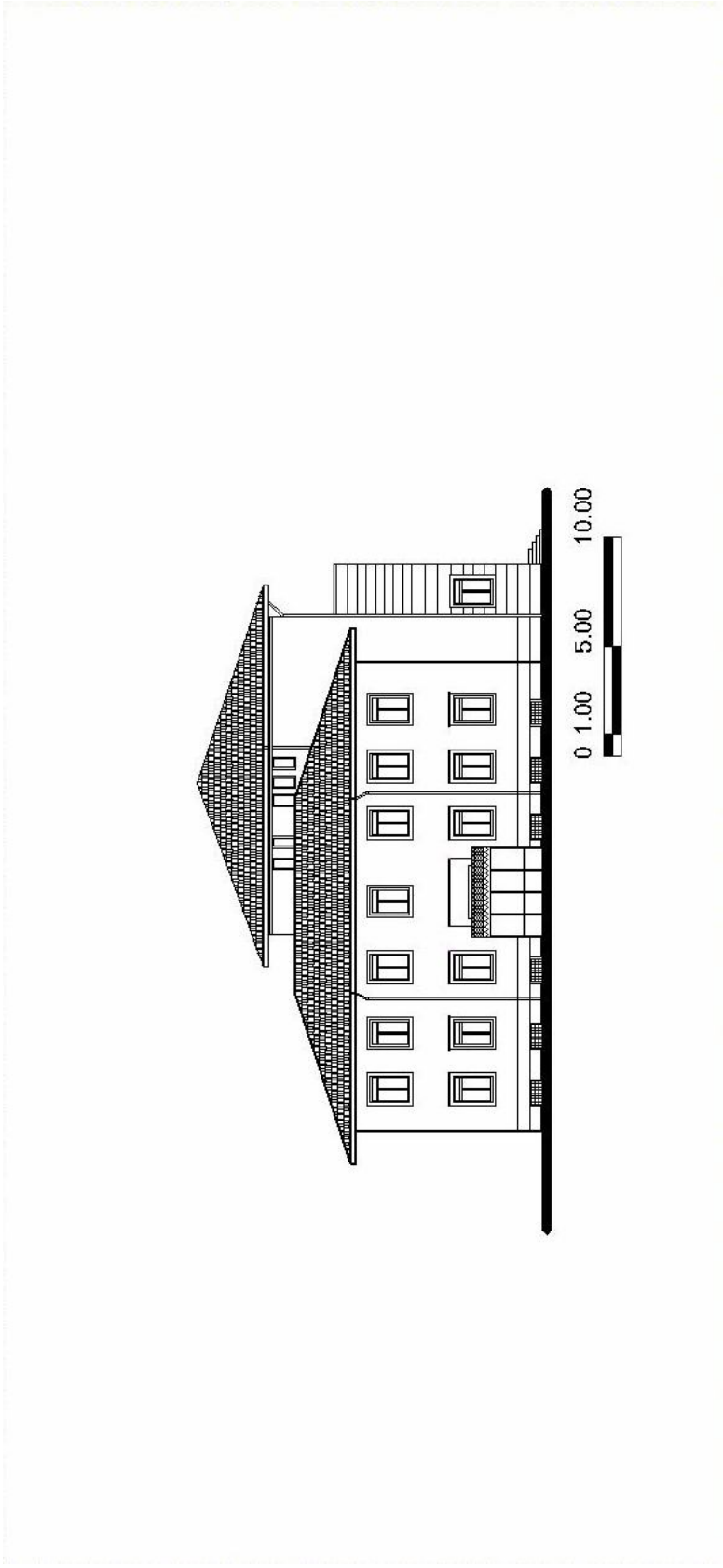

Çizim 4.2.9 Hükümet Konağı Batı Cephesi

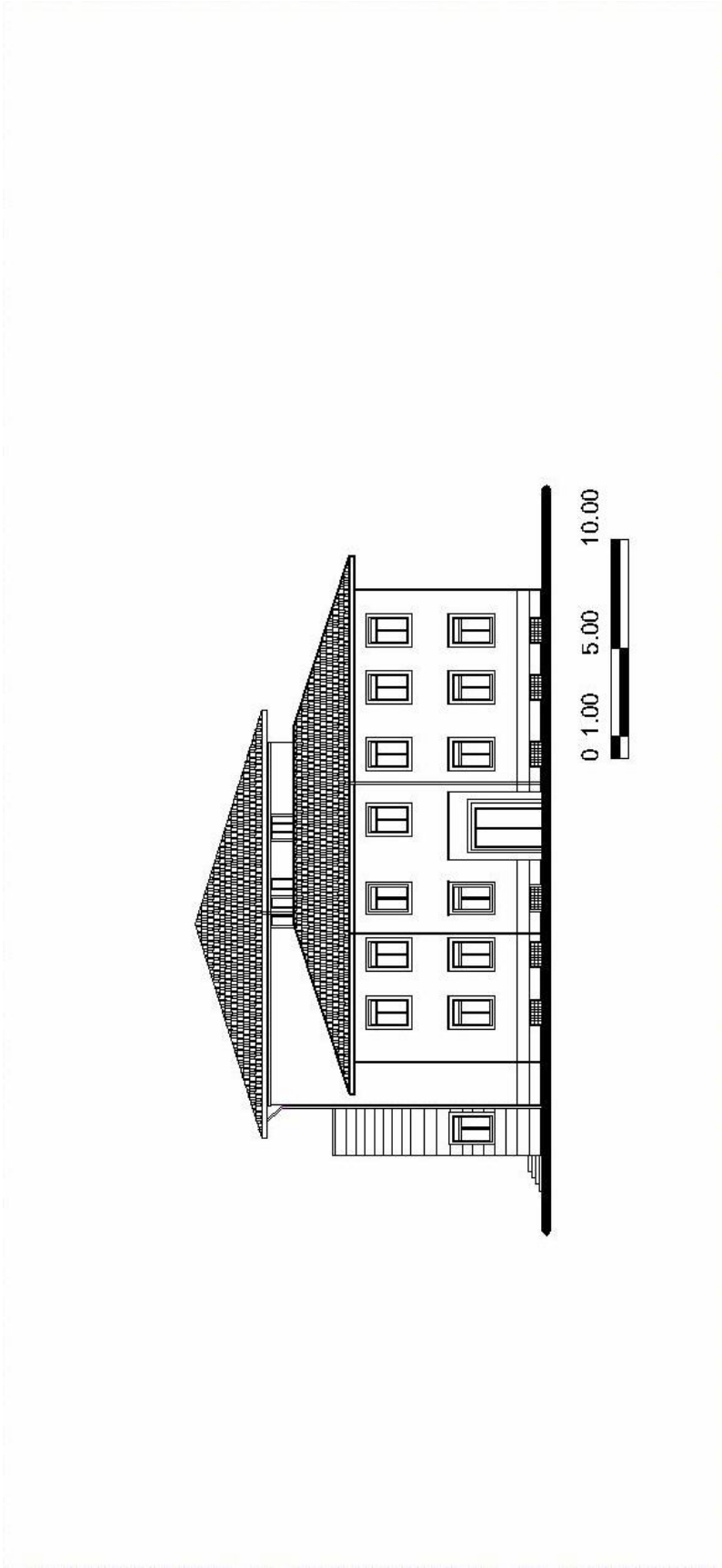

Çizim 4.2.10 Hükümet Konağı Doğu Cephesi

Resim 4.2.1 Hükümet Konağı Güney Cephesi

Resim 4.2.2 Hükümet Konağı Batı Cephesi

Resim 4.2.3 Hükümet Konağı Doğu Girişi Görünümü

Resim 4.2.4 Hükümet Konağı Doğu Cephesinden Bir Görünüm

Resim 4.2.5 Hükümet Konağı Ana Girişi

Resim 4.2.6 Hükümet Konağı Pencere Detayı

Resim 4.2.7 Hükümet Konağı Batı Cephesi Pencere Görünümü

Resim 4.2.8 Hükümet Konağı 1.Kat Batı Holü

Resim 4.2.9 Hükümet Konağı Batı Giriş Kapısı Yanındaki Merdiven Görünümü

Resim 4.2.10 Hükümet Konağı 2.Kat Koridoru Görünümü

Resim 4.2.11 Hükümet Konağı Ana Merdiven Görünümü

Resim 4.2.12 Hükümet Konağı Ana Merdivenin Zemin Kattan Görünümü

Resim 4.2.13 Hükümet Konağı Ana Merdiven Ahşap Korkuluğu

Resim 4.2.14 Hükümet Konağı Ana Merdiven Ahşap Korkuluk Detayı

Resim 4.2.15 Hükümet Konağı 1.Kat Doğu Holü

Resim 4.2.16 Hükümet Konağı Zemin Kat Nüfus Kayıt Bürosu Görünümü

4.3. PTT BİNASI

4.3.1. Yeri ve Bugünkü Durumu

Yozgat İli Merkez İlçesi Medrese Mahallesi Lise Caddesinde bulunan yapı bugün iyi durumda olup halen PTT binası olarak işlevini sürdürmektedir.

4.3.2. İnşaa Tarihi ve Banisi

Yapı inşası 1931 yılında başlamış ve 1933 yılında tamamlanmıştır.

4.3.3. Mimarı ve Ustaları

Mimarı ve ustaları bilinmemektedir.

4.3.4. Kitabesi

Kitabesi yoktur.

4.4.5. Mimarisi ve tezyinatı

Yapıya ulaşım lise caddesinden sağlanır. Yapının doğu-batı ve kuzey yönlerinde üç farklı girişi mevcuttur. Kuzey girişi ana giriş, batı posta işlemlerinin yapıldığı, doğu ise personel girişidir. Yapı bodrum kat (Çizim 3.3.2), zemin kat (Çizim 3.3.3) ve birinci kat (Çizim 3.3.4) olmak üzere üç kattan oluşmaktadır.

Yapının plan şeması doğu-batı aksında uzanan koridor ve koridora güney ve kuzey yönden bağlanan odalardan oluşur. Ana giriş aksına simetrik düzenlenen doğu ve batı koridorlarının güney-batı köşesindeki merdivenlerle bodrum kata inilir. Bodrum katta arşiv, çeşitli depolar, ısı merkezi ve tamir atölyeleri bulunmaktadır. Bodrum kat yüksekliği diğer katlara göre daha düşük tutulmuştur. Bodrum katın güneyde sekiz, kuzeyde yedi ve doğuda bir adet demir kafesli dikdörtgen penceresi vardır. Bodrum katın zemin döşemesi mozaik, duvarları sıva üzeri plastik boya, tavanı sıva üzeri badanalıdır.

Ana giriş olan kuzey giriş kapısı önündeki platforma dört basamaklı merdiven ve doğusunda yer alan rampayla ulaşılır. İki kanatlı sonradan yapılmış aslına uygun olmayan (muhtes) fotoselli kapıdan geçildikten sonra çeşitli PTT işlemlerinin yapıldığı açık ofis şeklinde düzenlenmiş hole girilir.(Resim 4.3.7) Bu mekânın zemini karoseramik duvarları metal kaplama, tavanı ise asma tavandır.

Posta girişi olarak kullanılan batıda yer alan girişin önündeki platforma rampayla çıkılır. Buradaki iki kanatlı demir kapı PTT işlemlerinin yapıldığı ana holün batısına bağlanan koridora açılır. Batı giriş kapısının açıldığı koridorun sağında, bir adet batıya, bir adet güneye bakan penceresi olan merdiven evi, güneye bakan iki penceresi olan posta giden servisi ve güneye bakan bir penceresi olan koli odası mevcuttur. Koridorun solunda ise bir adet batıya bir adet kuzeye bakan penceresi olan postacı odası ve üç adet kuzeye bakan penceresi olan posta gelen servisi yer alır.

Personel girişi olarak kullanılan doğu giriş platformuna kaldırımdan rampayla ulaşılır. İki kanatlı demir kapıdan girilen koridorun solunda, bir adet doğuya bir adet güneye bakan penceresi olan merdiven evi ile bir adet güneye bakan pencereli motorlu araçlar bürosu, idari işler bürosu ve veznenin bulunduğu mekânlar yer almaktadır.

Koridorun sağında ise, bir adet doğuya, bir adet kuzeye bakan penceresi olan W.C. lavabo ile bir adet güneye bakan pencereli Teftiş Kurulu Kontrorölü ve Posta İşletme Servisi ile Posta Telgraf Müdürü odası mevcuttur. Zemin kattaki bütün büroların döşemesi mozaik, duvarları ve tavanı plastik boyalıdır.

Birinci kata ulaşım yapının güney-doğu ve güney-batı köşelerindeki merdivenlerle sağlanır.

Güney-doğu köşedeki merdiven evinin doğuya ve güneye bakan penceresi mevcuttur. Merdivenin çıktığı koridorun kuzeyinde doğuya bakan penceresi olan çay ocağı, kuzeye bakan birer pencere ile aydınlanan malzeme amirliği, muhasebe müdürü personel müdürü ve personel amirliği odası yer almaktadır. Kuzey-doğuya bakan pencere ile aydınlanan sekreter odasından başmüdür odasına geçilir. Bu odadan iki kanatlı P.V.C. kapı ile balkona çıkılır. Odanın döşemesi halı kaplama, duvarları meşe lambri, tavan ise asma tavandır. Koridorun güneyinde ise güneye bakan birer penceresi olan, muhasebe amirliği, muhasebe servisi ve başmüdür yardımcısı odaları yer almaktadır.

Güney-batı köşedeki merdiven evi güneye ve batıya bakan pencere ile aydınlanmaktadır. Bu merdivenle açık ofis şeklinde düzenlenmiş batıya iki, kuzeye dört ve güneye bakan üç adet penceresi olan Türk Telekom'a ait büroya çıkılır. Buradan kuzey-batıya bakan penceresi olan arşivle bağlantı sağlanmıştır. Doğu-batı aksında uzanan koridor muhtes olarak yapılan duvarlarla arşivle Türk Telekom ve idari birimler bir birinden ayrılmıştır.

Yapının cephe karakterine bakıldığında oldukça sade olduğu görülür. Ama girişi tarifleyen dikdörtgen kütle güney ve kuzeye taşırılmış ve doğu-batı aksına uzanan yatay kütleden daha yüksek tutularak giriş vurgulanmıştır. Zemin ve birinci kat pencereleri dışarı taşırılan bordürlerle birleştirilerek bütünlük sağlanmıştır.(Resim 4.3.3) Zemin ve birinci kat pencereleri arasında kalan alan içerisine dikdörtgen kabartmalar yapılarak cephe zenginleştirilmiştir. Saçak altında silmeler yapılmıştır.

4.3.6. Malzeme ve Teknik Özellikler

Yapıda kesme taş kullanılmıştır. Duvar kalınlığı bodrumda 60 cm, zemin ve birinci katta 50 cm dir. Yapının döşemesi betonarmedir. Taşların üzerine kalın sıva yapıldıktan sonra yapı dış yüzeyi sarıya, pencere ve kapı bordürleri pembeye boyanmıştır. Çift kanatlı ahşap doğramalı kuzey giriş kapısı fotoselli cam kapı ile ahşap pencere doğramaları ise P.V.C. ile değiştirilmiştir. Yapı kırma çatılı olup Marsilya tipi kiremitle kaplıdır.

4.3.7. Tamirat ve Tadilatlar

Yapının 2000 yılında ahşap pencere doğramaları P.V.C. ile değiştirilmiştir. Çeşitli zamanlarda iç ve dış boya yapılmış fakat kayıt altına alınmamıştır.2009 yılında kuzey giriş kapısı yanına bankamatik yerleştirilmiş, doğu ve batı giriş kapılarını koruma amaçlı olarak betonarme saçaklar yapılmış ve bu kapıların önündeki merdivenler kaldırılarak rampaya dönüştürülmüştür. Ek binanın inşası ile yapının güney cephesi kapatılmıştır.

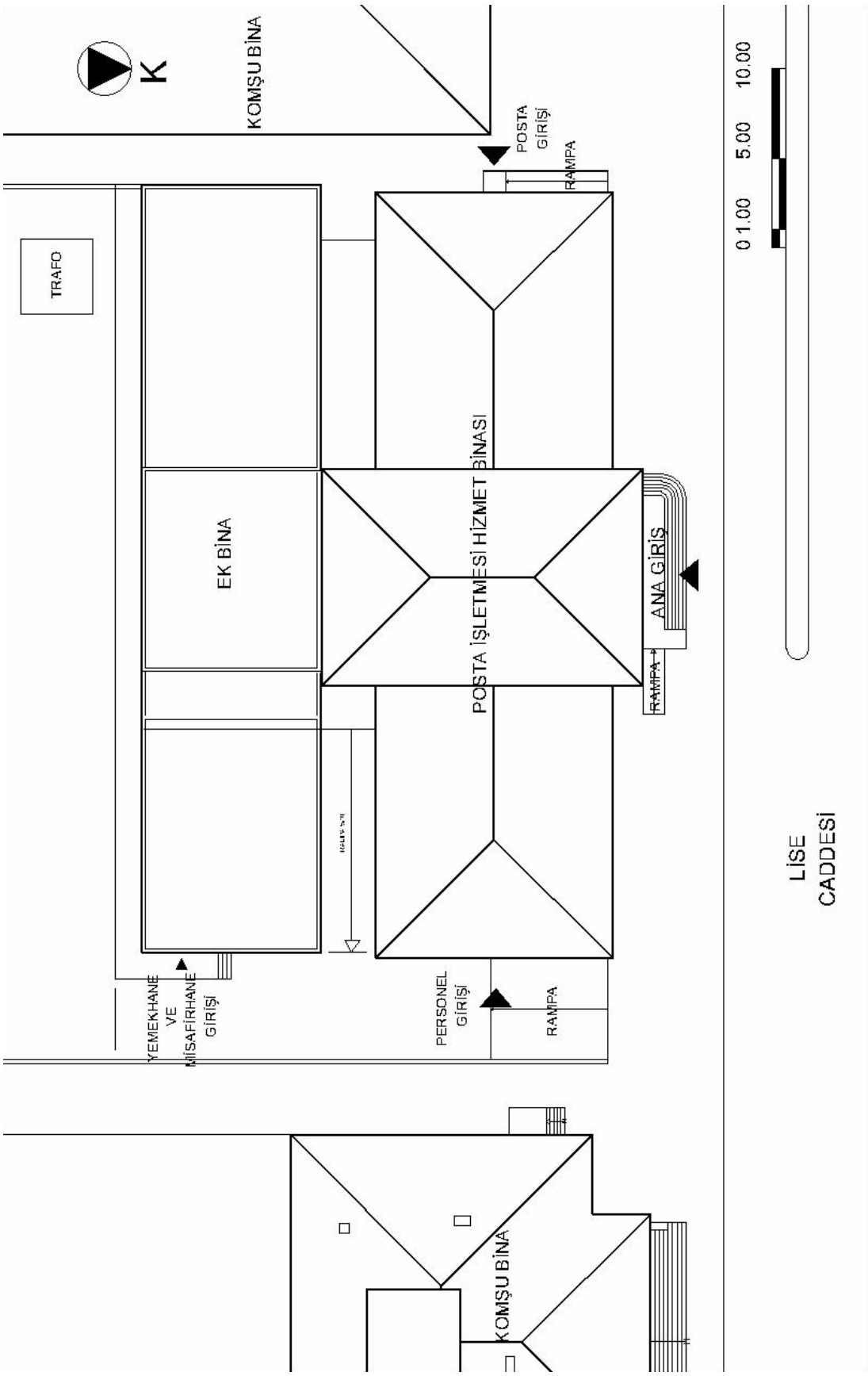

Çizim 4.3.1 PTT Vaziyet Planı

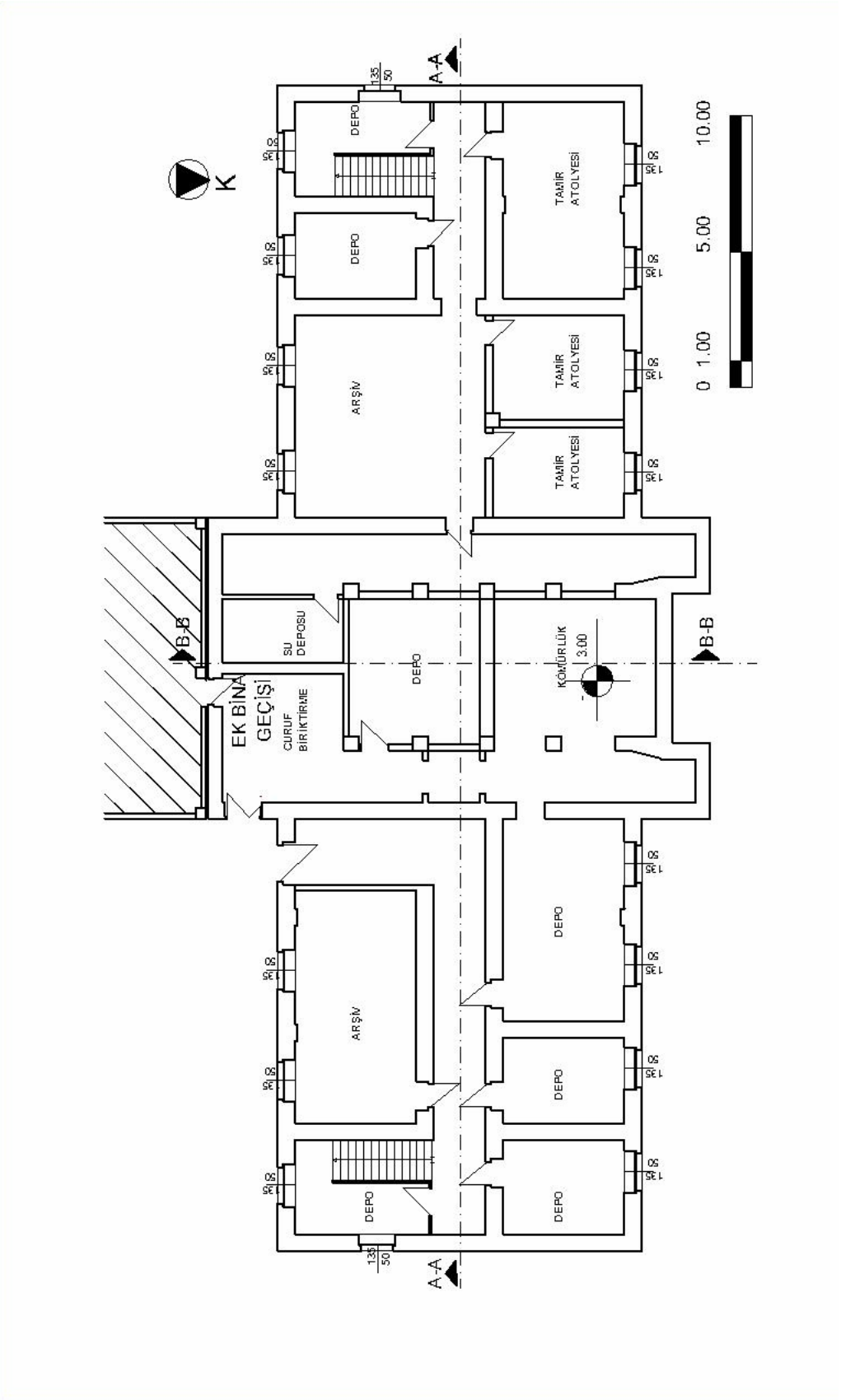

Çizim 4.3.2 PTT Bodrum Kat Planı

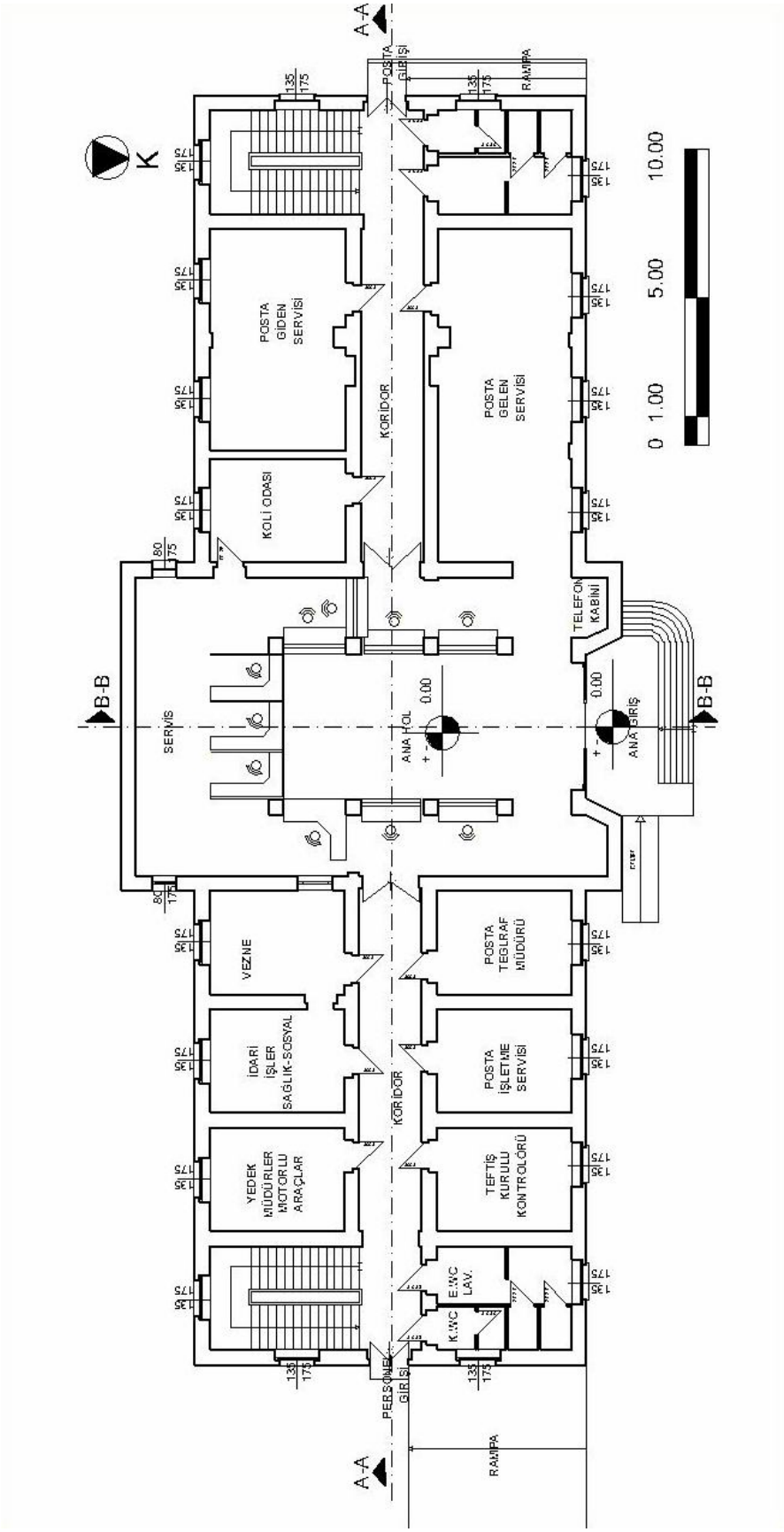

Çizim 4.3.3 PTT Zemin Kat Planı

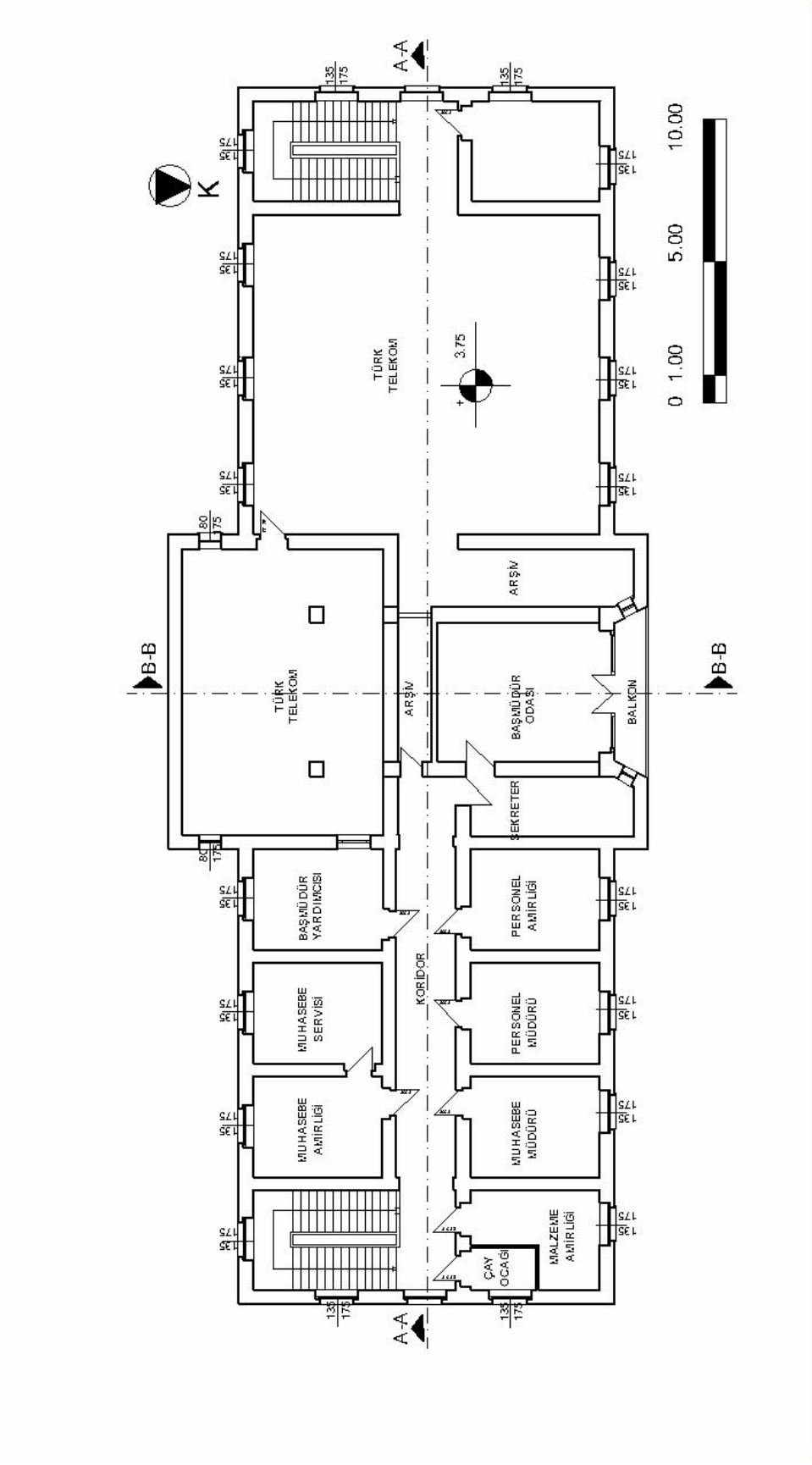

Çizim 4.3.4 PTT 1.Kat Planı

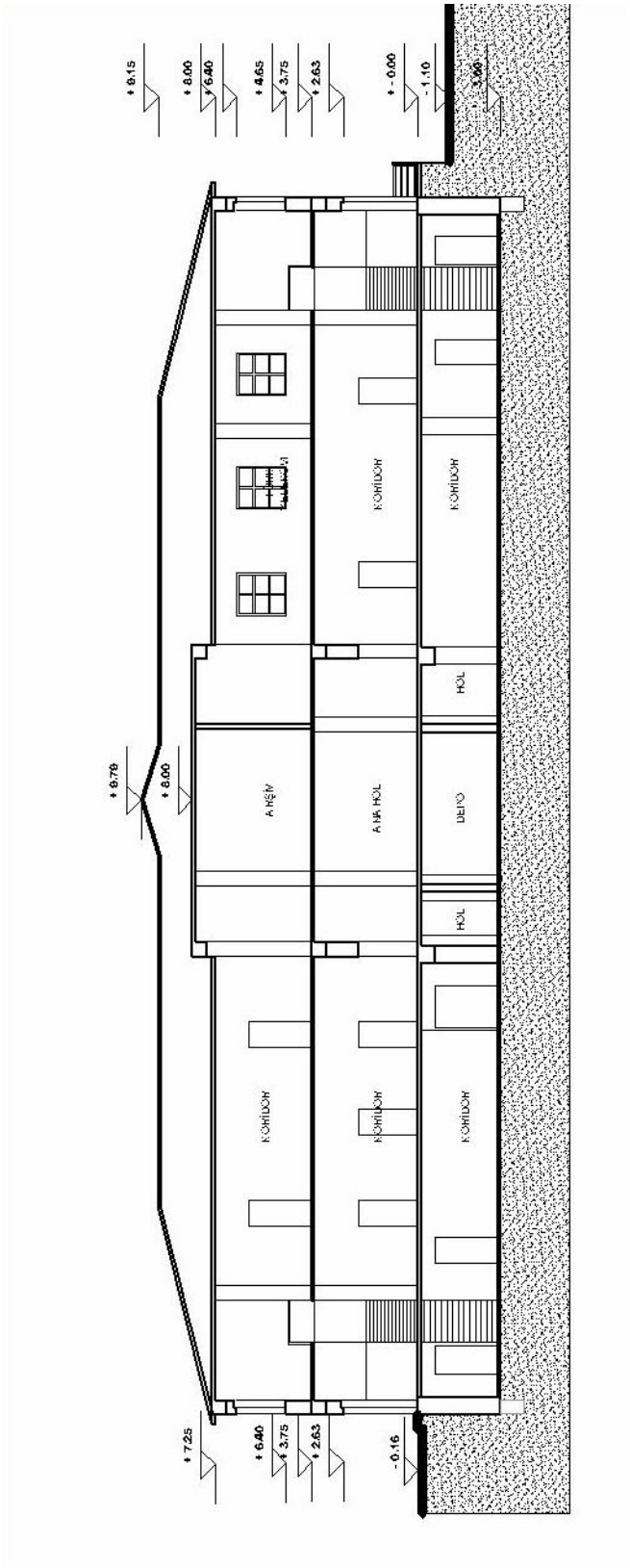

Çizim 4.3.5 PTT A-A Kesiti

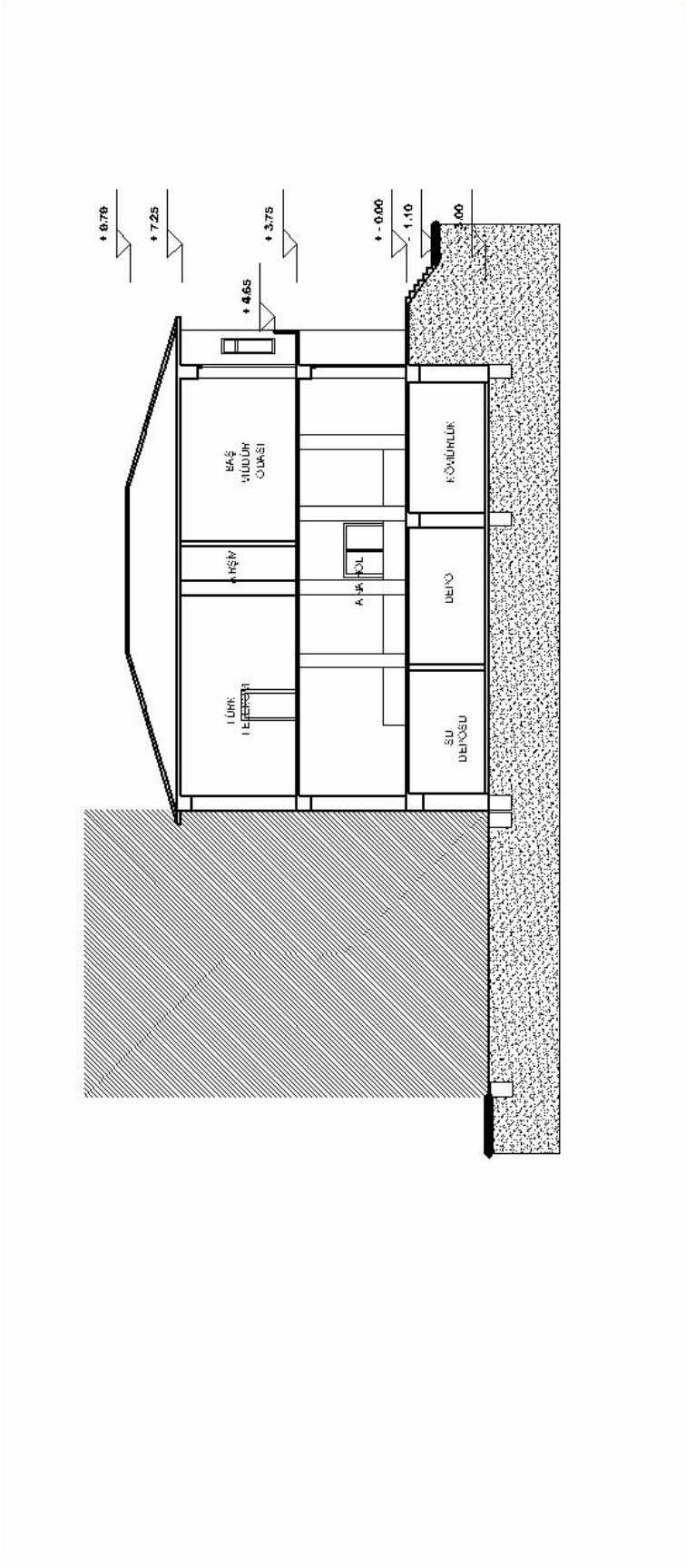

Çizim 4.3.6 PTT B-B Kesiti

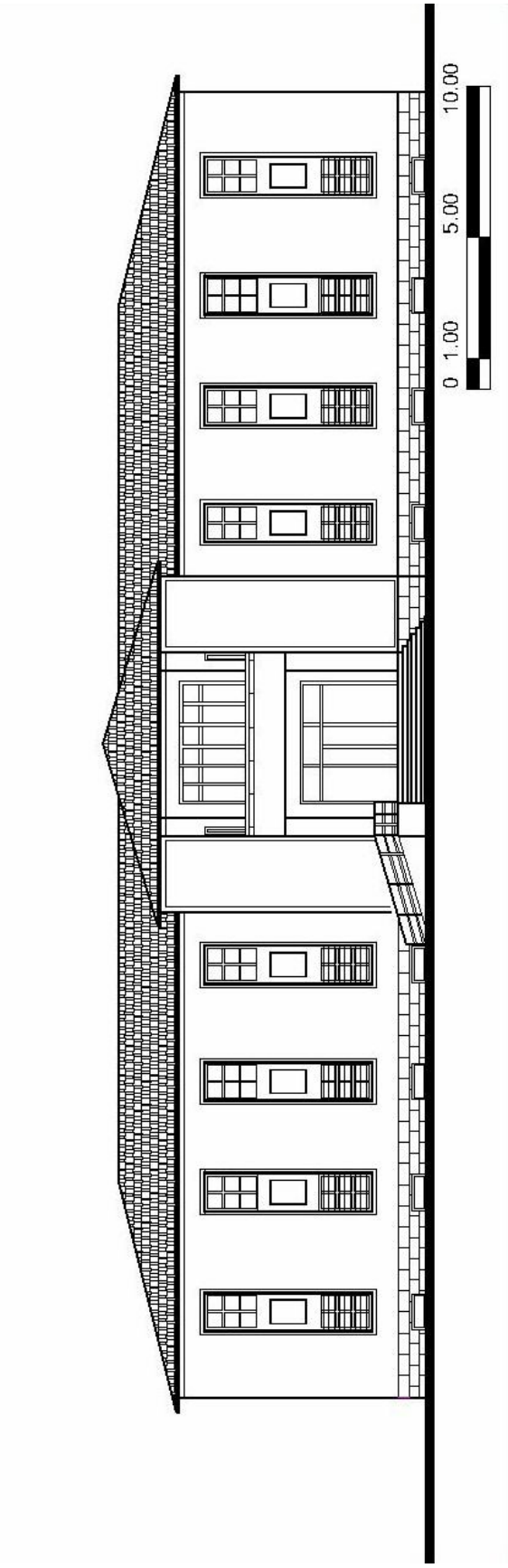

Çizim 4.3.7 PTT Kuzey Görünüşü

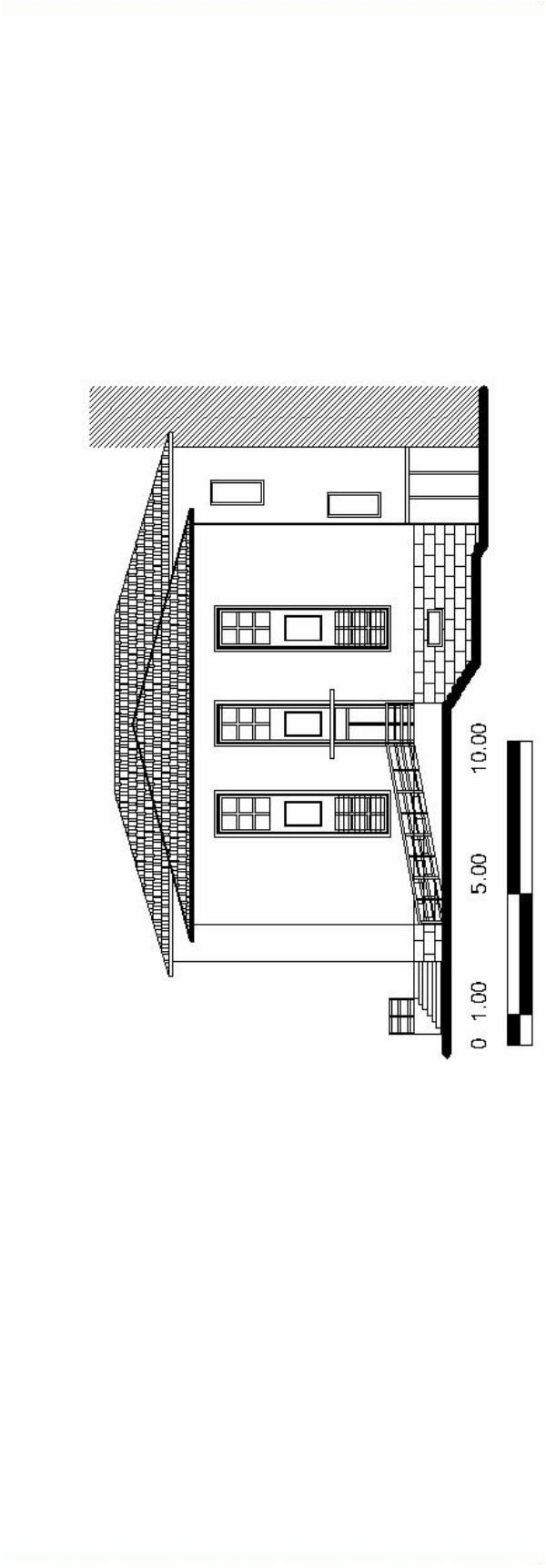

Çizim 4.3.8 PTT Batı Görünüşü

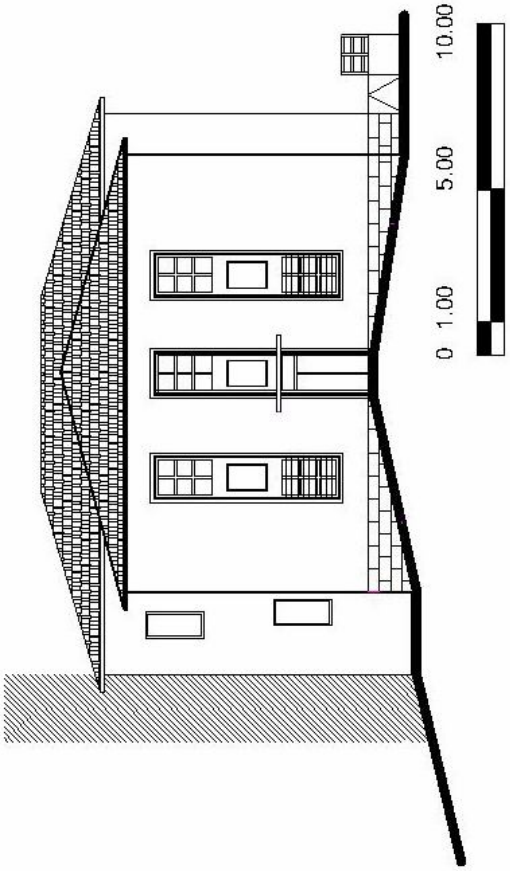

Çizim 4.3.9 PTT Doğu Görünüşü

Resim 4.3.1 PTT Binası Kuzey Görünüşü

Resim 4.3.2 PTT Binası Doğu Girişi

Resim 4.3.3 PTT Binası Pencere Görünüşü

Resim 4.3.4 PTT Binası Kuzey Giriş Rampası

Resim 4.3.5 PTT Binası Bodrum Kat Pencere Görünümü

Resim 4.3.6 PTT Binası 1.Kat Balkon Görünümü

Resim 4.3.7 PTT Binası Zemin Kat Ana Hol Görünümü

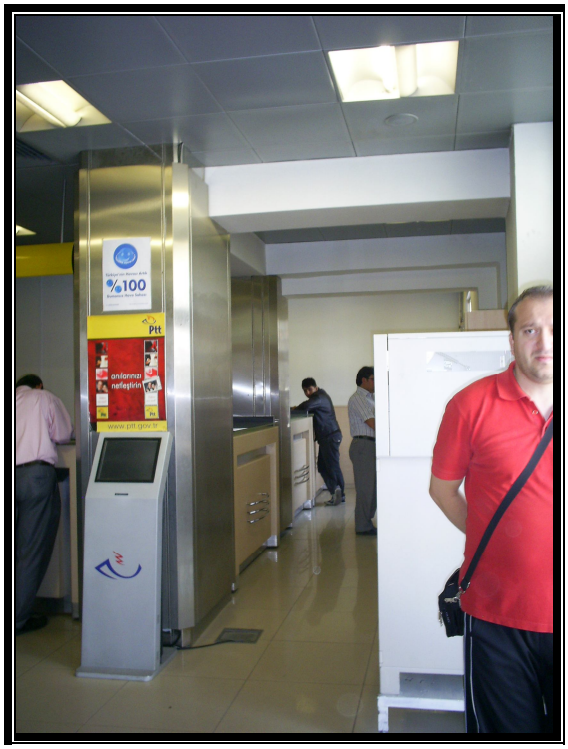

Resim 4.3.8 PTT Binası Zemin Kat Yan holden Görünüm

Resim 4.3.9 PTT Binası Zemin Kat Mektup, Aps Servisleri Görünümü

Resim 4.3.10 PTT Binası Zemin Kat Batı Giriş Kapısının Açıldığı Koridorun Görünümü

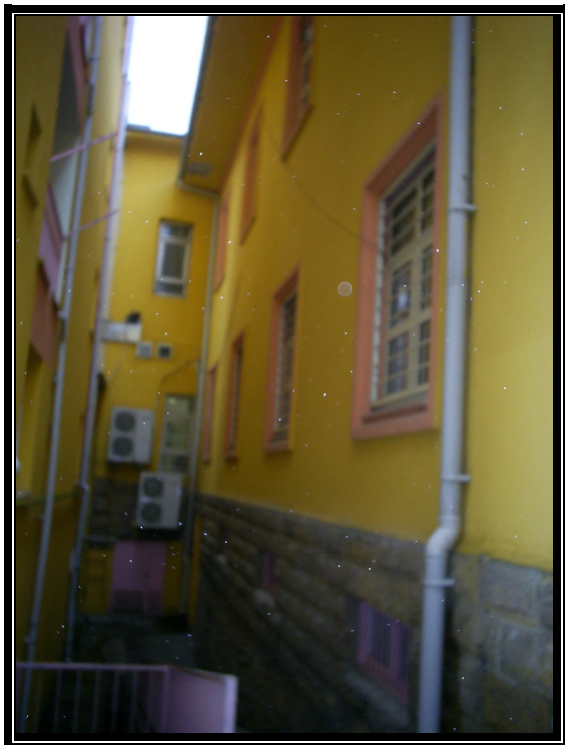

Resim 4.3.11 PTT Binası Ek Bina Bağlantısının Doğudan Görünümü

Resim 4.3.12 PTT Binası Ek Bina Bağlantısının Batıdan Görünümü

4.4. YOZGAT DEVLET HASTANESİ ESKİ BİNASI

4.4.1. Yeri ve Bugünkü Durumu

Yozgat İli Merkez İlçesi Taşköprü Mahallesinde bulunan yapı iyi durumda olup halen Yozgat Devlet Hastanesi acili ve laboratuarı olarak kullanılmaktadır.

4.4.2. İnşaa Tarihi ve Banisi

Yapının inşası 1938 yılında tamamlanmıştır. 1987 yılına kadar kadın doğum ve çocuk hastanesi olarak hizmet veren yapı günümüzde Acil Servis ve Laboratuar olarak hizmete devam etmektedir.

4.4.3.Mimarı ve ustaları

Mimarı ve ustaları bilinmemektedir.

4.4.4. Kitabesi

Kitabesi yoktur

4.4.5. Mimarisi ve tezyinatı

Yapıya ulaşım hastane caddesinden sağlanmaktadır. Yapının güneyden ve batıdan iki farklı girişi vardır. Güneydeki giriş ek bina yapılıncaya kadar hastane ana girişi olarak kullanılmıştır. Fakat şuanda bu giriş kullanılmamaktadır. Batıdaki giriş ise acil girişidir. Yapı bodrum kat (Çizim 3.4.2), zemin kat (Çizim 3.4.3) ve birinci kat (Çizim 3.4.4) olmak üzere üç kattan oluşur.

Yapının plan şeması doğu-batı aksında uzanan yatay kütleye ana giriş aksındaki dikdörtgen kütlenin saplanmasıyla meydana gelir.

Ana giriş kapısı olan güney giriş kapısına yol kotundan düzayak girilir.(Resim 4.4.11) İki kanatlı demir kapı bodrum, zemin kat ve birinci katı bağlayan merdivenin ana sahanlığına açılır. Zamanla yükselen yol kotuna ulaşmak için sahanlıkta muhtes olarak giriş kapısı önüne iki adet basamak eklenmiştir. (Resim 4.4.17) Sahanlıktan dokuz basamak inilerek bodrum kata ulaşılır. Merdivenin sağında bir adet güneye bakan pencere ile aydınlanan depo vardır. Merdivenin bağlandığı holün kuzey-doğu köşesinden çift kanatlı P.V.C. kapı ile kan merkezinin bulunduğu bölümün koridoruna geçilir. Bu koridorun doğuya bakan penceresi mevcuttur. Bu koridorun güneyinde iki pencereli personel soyunma odası, üç adet pencerenin yer aldığı personel dinlenme odası, ara sahanlığından mahkûm girişinin sağlandığı merdiven evi, güneye bakan penceresi olan üç adet kan tetkik birimi ve iki adet kan deposu mekânları yer alır. Koridorun kuzeyinde ise beş adet kuzeye bakan penceresi olan kan alma odası, iki adet pencerenin bulunduğu tahlil odası ile bir penceresi olan depo ve uzman odası mevcuttur.

Merdivenin bağlandığı holün kuzey-batı köşesinden tek kanatlı P.V.C. kapı ile çamaşırhane, ısı merkezi ve depo bölümünün koridoruna geçilir. Koridorun kuzey tarafında ısı merkezi, beş adet tamir atölyesi ve iki adet depo vardır. Koridorun güneyinde ise çamaşırhane birimleri bulunur. Çamaşır giriş çıkışı için oluşturulan servis avlusu şuan kullanılmamaktadır.(Resim 4.4.10) Bodrumda kan merkezi olarak kullanılan bölümün zemini karoseramik, duvarları alçı üzeri plastik ve tavanı ise sıva üzeri plastik boyalıdır. Diğer birimlerin olduğu mekânların zemini mozaik duvarları ve tavanı plastik boyalıdır.

Ana girişin açıldığı sahanlıktan dokuz basamak çıkılarak zemin kata ulaşılır. Merdivenin sağında bir adet güneye bakan pencereyle aydınlanan psiko-destek odası vardır. Merdivenin bağlandığı ana holün kuzeyinden ek binaya geçiş verilmiştir. Holün kuzeydoğu köşesinde kuzeye bakan penceresi olan röntgen sonuç birimi, kuzey batı köşesinde ise mamografi birimi bulunur. Ana holün sağındaki koridor laboratuar birimlerinin bulunduğu bölümdür. Koridorun güneyin de dört pencere ile aydınlanan röntgen–2, birer pencereli tuvalet, merdiven evi ve teknisyen odası ile iki pencereli doktor odası ve laboratuar–3 bulunur. Koridorun kuzeyinde ise iki pencereli Röntgen–1, Laboratuar–1 ve Laboratuar–2, bir pencereli röntgen hazırlık, idrar ve kan tahlil odaları ile iki adet pencereyle aydınlanan kan alma odası yer alır.

Acil girişi olarak kullanılan batı girişine rampayla çıkılır.(Resim 4.4.8) Yapıya sonradan eklenen kayıt ve bekleme salonu geçildikten sonra eski yapıya ulaşılır. Koridorun kuzeyinde üç adet penceresi olan müşahede–1 ve tomografi, iki penceresi olan acil müdahale ve müşahede–2 ile bir pencereli ile CPR odaları mevcuttur. Bu koridorun güneyinde ise üç pencere ile aydınlanan muayene, iki pencereli müşahede–3, bir pencereli hemşire, uzman doktor, polis, doktor, sağlık memuru ve temizlik görevlisi odaları ile W.C. mekânı yer alır. Zemin katın döşemesi karo seramik kaplama, duvarları alçı üzeri yağlı boya, tavanları ise koridor asma tavan, odalar plastik boyalıdır.

Birinci katta merdivenin bağlandığı holün doğusundaki koridora açılan mekanlar poliklinik birimleri iken batıdaki koridora açılan mekanlar cerrahi servisine ait birimlerdir. Doğu-batı aksında uzanan bu koridor muhtes olarak duvarla bölünmüştür. Batıdaki koridora ulaşım sadece ek binadan sağlanır. Bu koridorun kuzeyinde ikişer adet penceresi olan cerrahi müdahale, doktor ve hasta odası ile birer adet penceresi olan depo, W.C. ve iki özel oda bulunur. Koridorun güneyinde ise iki pencereli olan dört tane hasta odası ile bir pencereli hemşire, hemşire dinlenme ve iki özel oda mevcuttur.

Polikliniklerin bulunduğu doğu koridorun kuzeyinde ikişer adet penceresi olan efor, cerrahi–1, cerrahi–2, cildiye–1 odaları ile birer adet penceresi olan W.C. diyabet, müdahale odaları bulunur. Koridorun güneyinde ise ikişer adet penceresi olan, göğüs cerrahisi, intaniye, ultrasyon, cildiye–2 odaları ile birer penceresi olan EKO, EEG, plastik cerrahi odaları bulunur. Birinci katın zemini karo seramik

kaplama, duvarları alçı üzeri yağlı boya, tavanları ise koridor asma tavan, odalar plastik boyalıdır.

Yapının cephesel karakteri oldukça sadedir. Yeni bina yapılıncaya kadar ana giriş olarak kullanılan dikdörtgen kütle kuzey ve güney yönde taşırılarak giriş hissi kuvvetlendirilmiştir. Giriş kapısı çerçeve şeklinde bordürlerle çevrilmiştir.(Resim 4.4.11) Cephede pencereler dışarı taşan bordürlerle ayrılmış, bu bordürler saçak altında birleştirilerek çerçeve görünümü kazanmıştır. (Resim 4.4.12)

4.4.6. Malzeme ve Teknik Özellikleri

Yapıda duvar kalınlığı bodrumda 60 cm, zemin ve birinci katta 50 cm'lik taş duvardır. Yapının döşemesi betonarmedir. Ahşap doğramalı pencereler P.V.C. ile değiştirilmiştir. Üst örtü Marsilya tipi kiremitle kaplı kırma çatıdır. Yapı yüzeyi kreme, pencere ve kapı bordürleri sarıya boyanmıştır.

4.4.7. Tamirat ve Tadilatlar

Çeşitli zamanlarda yapının kimliğine zarar veren uygulamalar yapılmıştır. 1980 yılında yapının kuzey cephesine bitişik ek bina inşa edilmiştir. Bu nedenle kuzey cephedeki pencerelerden bir kısmı kapatılmıştır. Acil servis girişi için rampa düzenlenmiş ve giriş kapısı önünde ek bir kütle inşa edilmiştir. Birinci katta güneye bakan iki adet pencere kapatılmış, mahkum girişi için kapı açılmıştır. Yol kotunun yükselmesi nedeniyle güney cephede bodrum kat pencerelerinin bir kısmı gömülü kalmıştır. Ek bina ile yapılan bağlantı nedeniyle yapının kuzey cephe pencereleri kullanılamaz hale gelmiştir. Çeşitli zamanlarda döşeme kaplaması, kapı ve pencere doğraması değiştirilmiş, iç ve dış cephe boyaması yapılmıştır. Yapı cephesinde bulunan klimalar ve elektrik kabloları görsel kirliliğe yol açmaktadır.

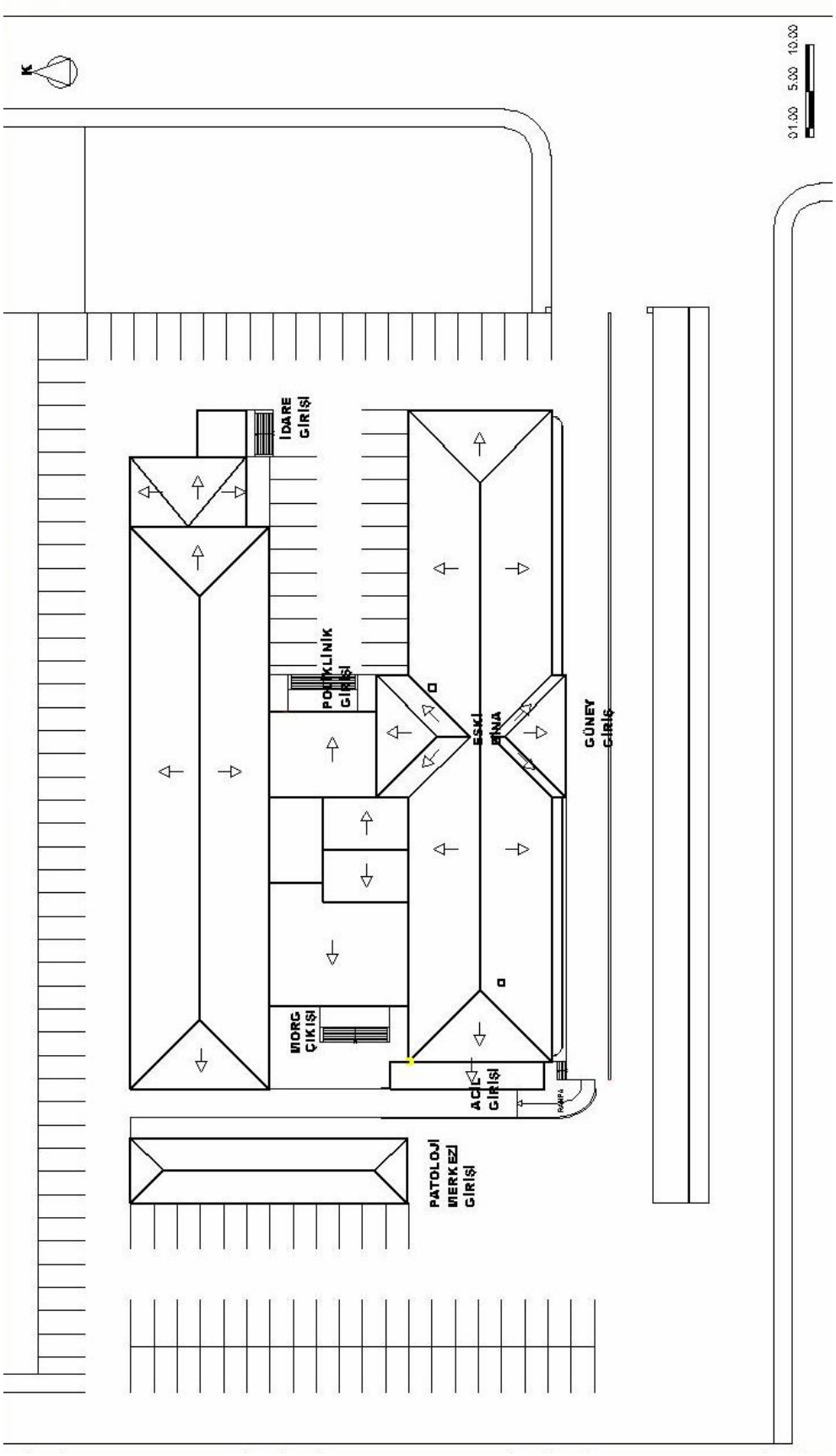

Çizim 4.4.1 Yozgat Devlet Hastanesi Vaziyet Planı

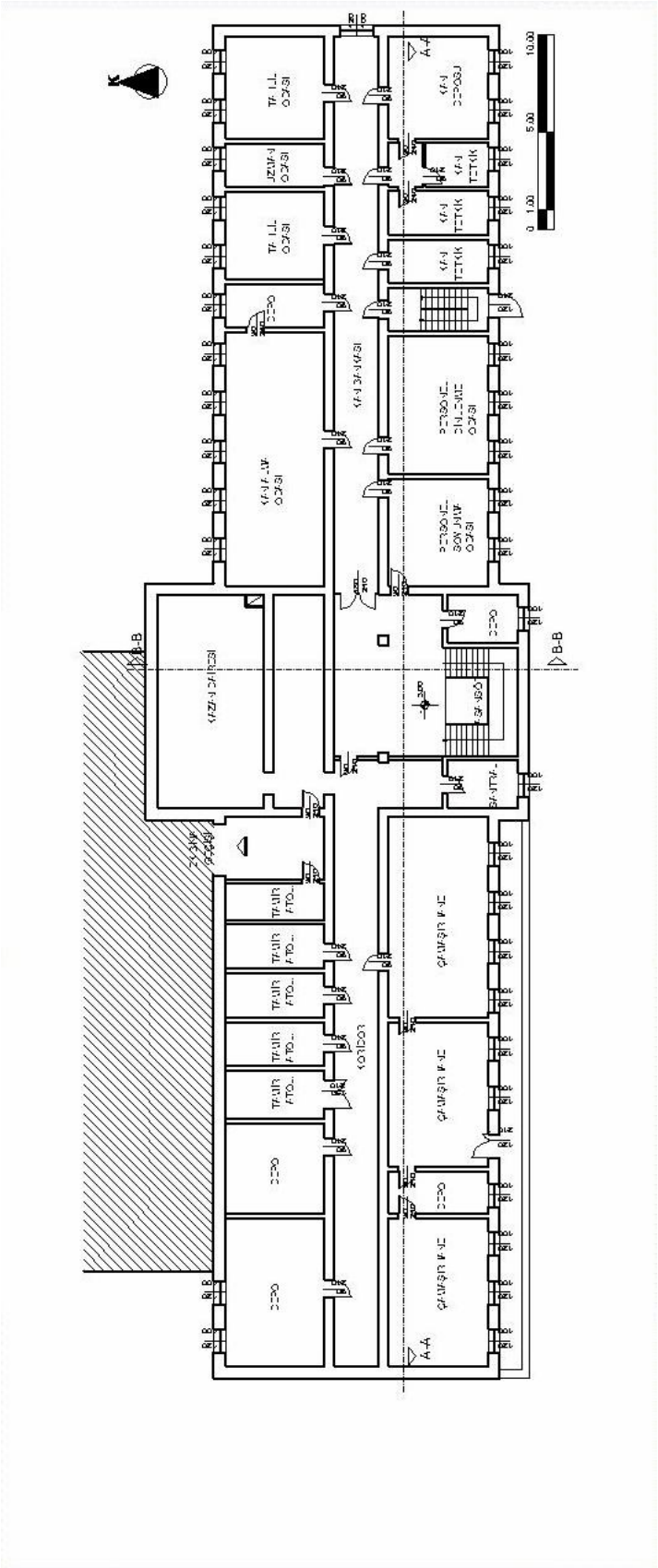

Çizim 4.4.2 Yozgat Devlet Hastanesi Bodrum Kat Planı

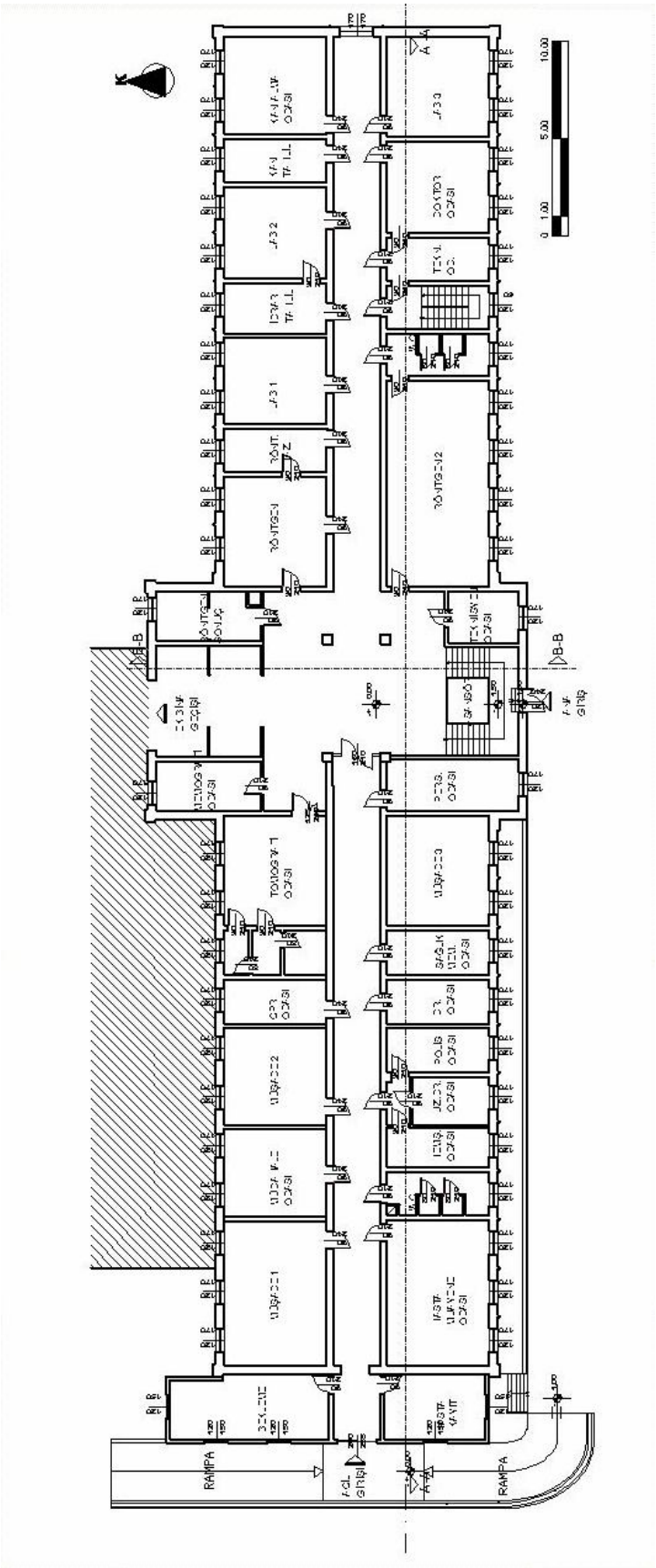

Çizim 4.4.3 Yozgat Devlet Hastanesi Zemin Kat Planı

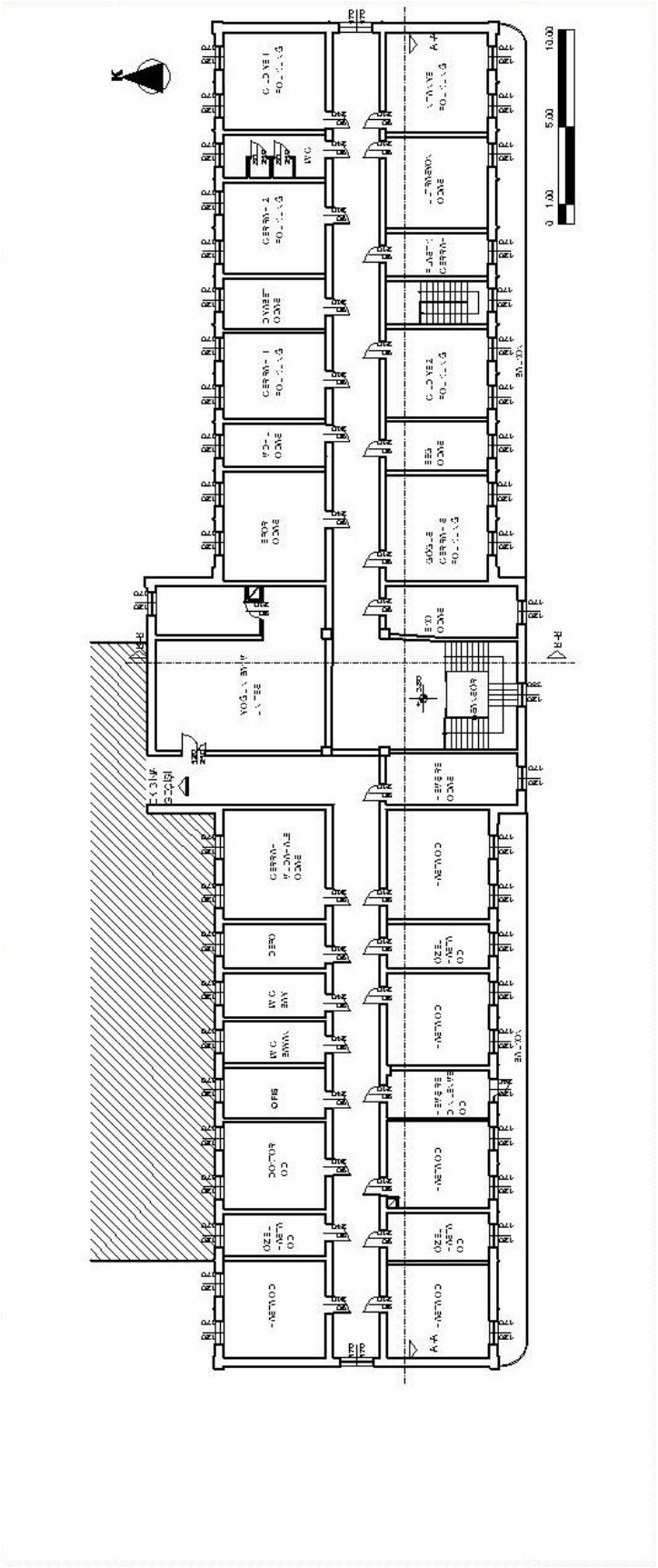

Çizim 4.4.4 Yozgat Devlet Hastanesi 1.Kat Planı

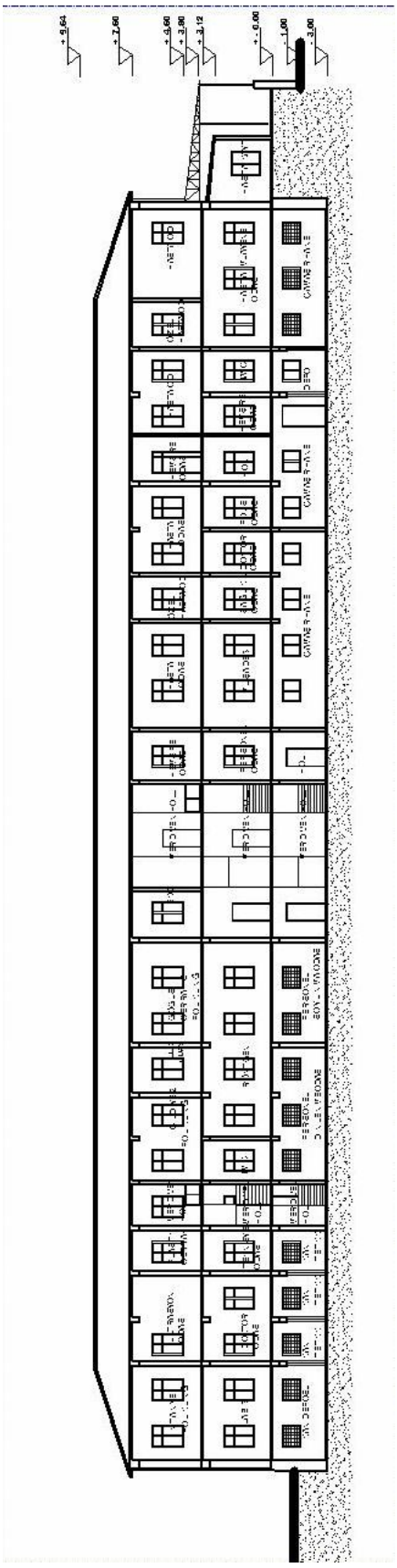

Çizim 4.4.5 Yozgat Devlet Hastanesi A-A Kesiti

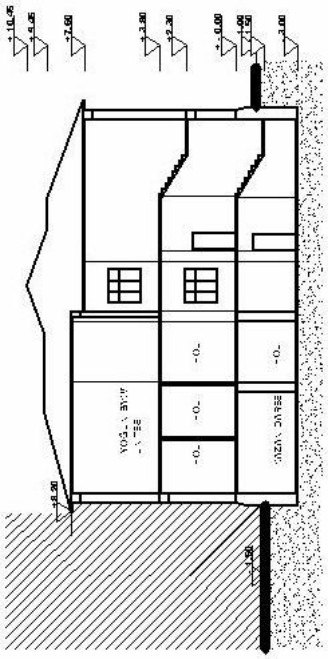

Çizim 4.4.6 Yozgat Devlet Hastanesi B-B Kesiti

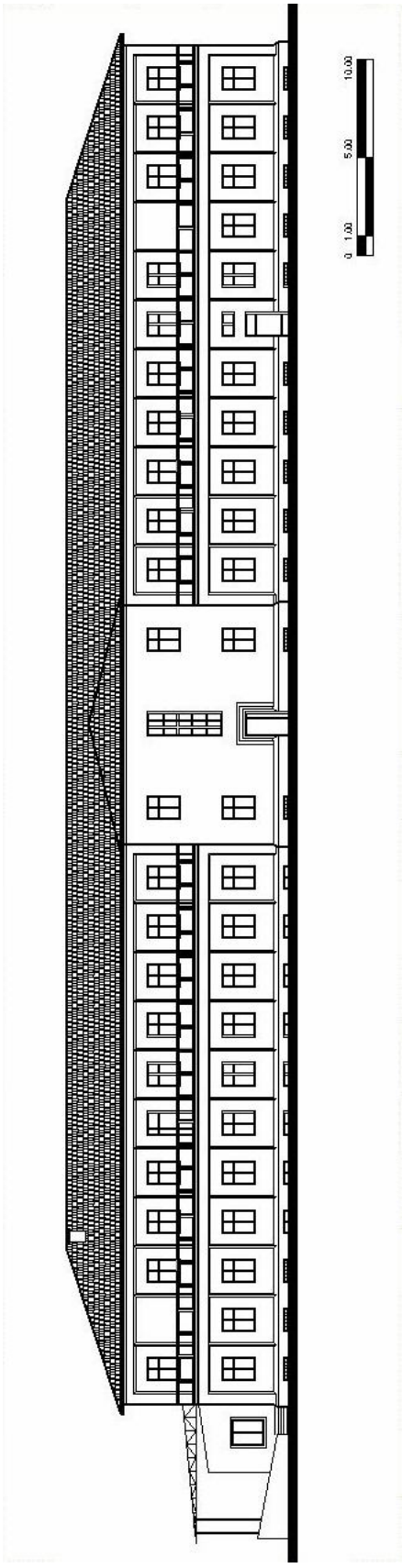

Çizim 4.4.7 Yozgat Devlet Hastanesi Güney Cephe

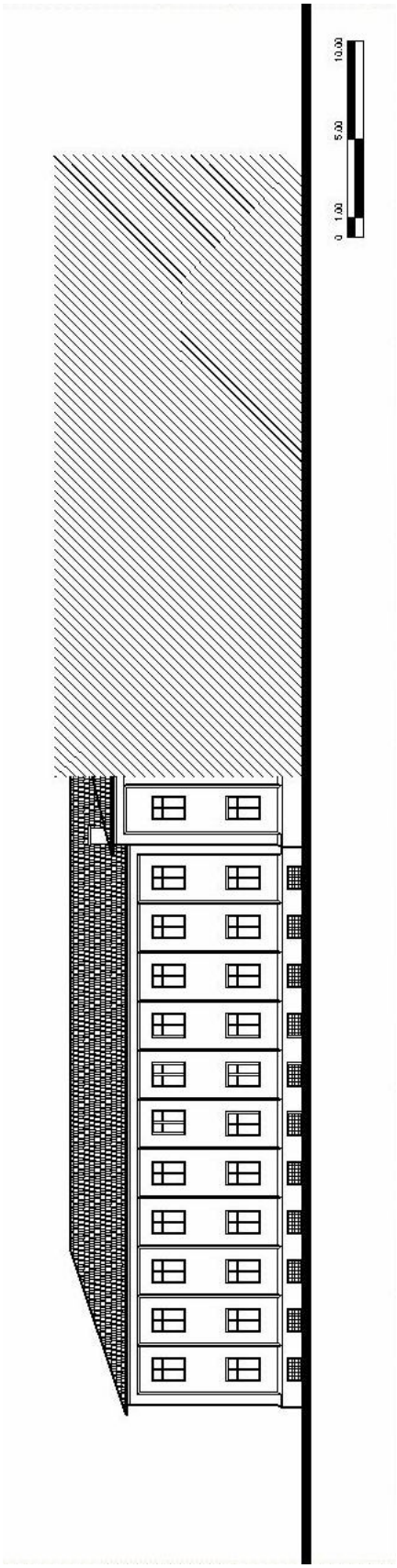

Çizim 4.4.8 Yozgat Devlet Hastanesi Kuzey Cephe

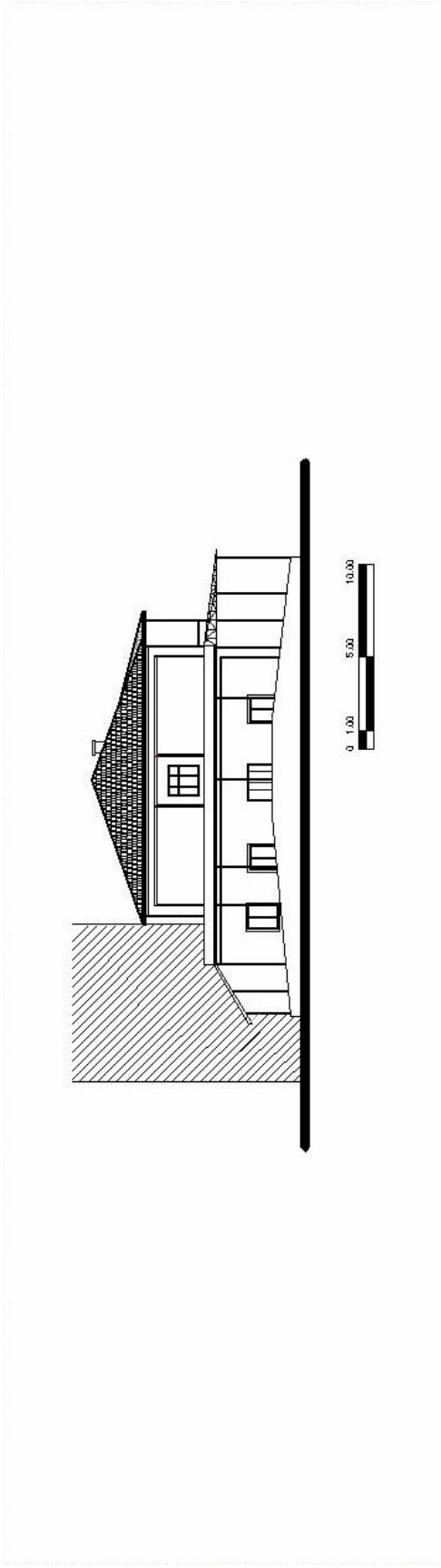

Çizim 4.4.9 Yozgat Devlet Hastanesi Batı Cephe

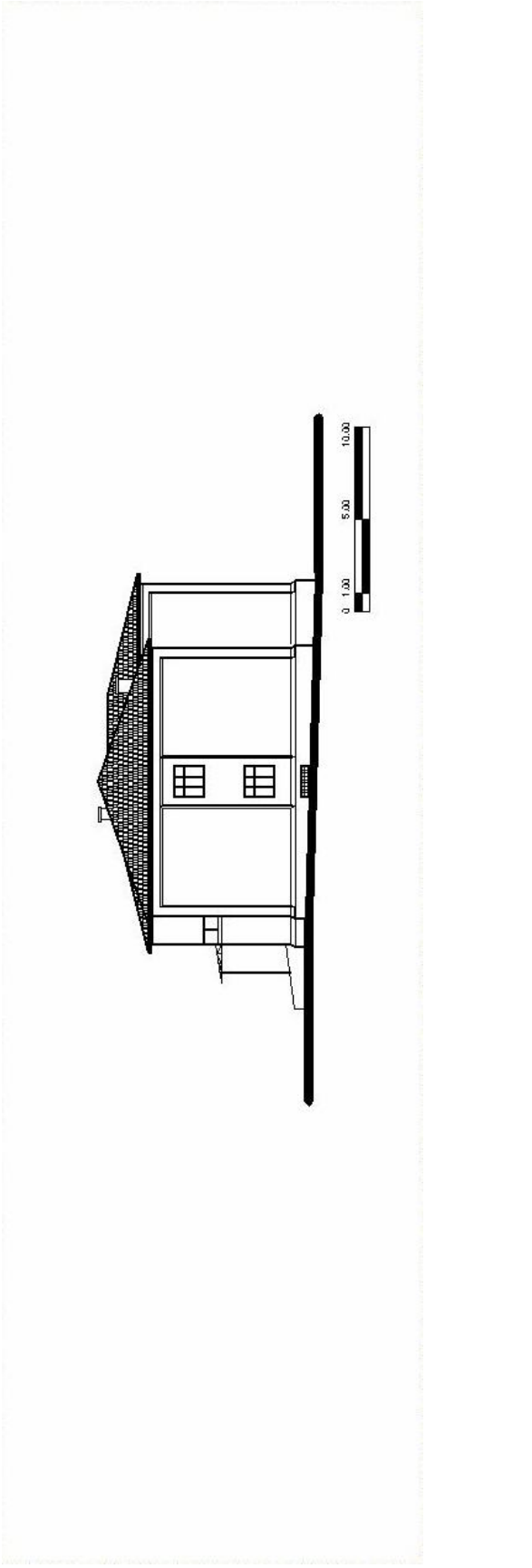

Çizim 4.4.10 Yozgat Devlet Hastanesi Doğu Cephe

Resim 4.4.1 Yozgat Devlet Hastanesi Güney Cephesi 1

Resim 4.4.2 Yozgat Devlet Hastanesi Güney Cephesi 2

Resim 4.4.3 Yozgat Devlet Hastanesi Doğu Cephesi

Resim 4.4.4 Yozgat Devlet Hastanesi Kuzey Cephesi

Resim 4.4.5 Yozgat Devlet Hastanesi Kuzey Cephe Ek Bina Bağlantısı Görünümü 1

Resim 4.4.6 Yozgat Devlet Hastanesi Kuzey Cephe Ek Bina Bağlantısı Görünümü 2

Resim 4.4.7 Yozgat Devlet Hastanesi Acil Girişi

Resim 4.4.8 Yozgat Devlet Hastanesi Acil Giriş Saçağı Görünümü

Resim 4.4.9 Yozgat Devlet Hastanesi Acil Girişi Önünde Yapılan Ek Kütle Görünümü

Resim 4.4.10 Yozgat Devlet Hastanesi Servis Avlusu Görünümü

Resim 4.4.11 Yozgat Devlet Hastanesi Güney Giriş Kapısı

Resim 4.4.12 Yozgat Devlet Hastanesi 1. Kat Pencere Detayı

Resim 4.4.13 Yozgat Devlet Hastanesi Acil Koridoru 1

Resim 4.4.14 Yozgat Devlet Hastanesi Acil Koridoru 2

Resim 4.4.15 Yozgat Devlet Hastanesi Laboratuar Birimlerinin Olduğu Koridor Görünümü

Resim 4.4.16 Yozgat Devlet Hastanesi 1. kata Çıkan Merdiven Görünümü

Resim 4.4.17 Yozgat Devlet Hastanesi Güney Giriş Kapısı Önüne Eklenen Merdiven Görünümü

Resim 4.4.18 Yozgat Devlet Hastanesi 1. Kat Poliklinik Koridoru

Resim 4.4.19 Yozgat Devlet Hastanesi Bodrum Kat Kan Merkezi Girişinden Görünüm

Resim 4.4.20 Yozgat Devlet Hastanesi 1. Kat Cerrahi Servisi Görünümü

Resim 4.4.21 Yozgat Devlet Hastanesi Çatı Altı Silme Görünümü

4.5. ZİRAAT BANKASI

4.5.1. Yeri ve Bugünkü Durumu

Yozgat İli Medrese Mahallesi Lise Caddesinde bulunan yapı bugün iyi durumda olup halen Ziraat Bankası olarak işlevini sürdürmektedir.

4.5.2. İnşaa Tarihi ve Banisi

1938 yılında yapılmıştır.

4.5.3.Mimarı ve ustaları

Mimarı ve ustaları bilinmemektedir.

4.5.4. Kitabesi

Kitabesi yoktur

4.5.5. Mimarisi ve tezyinatı

Yapıya ulaşım lise caddesinden sağlanır. Yapının ana girişi kuzeyden, lojman girişi ise batıdandır. Yapı kareye yakın dikdörtgen planlıdır.

Altı adet kare planlı sütunla oluşturulan ana giriş vurgusunu kuvvetlendiren düzen, Selçuklu Dönemi yapılarında görülen revaklı girişi anımsatmaktadır.(Resim 4.5.1) Giriş kapısı önündeki platforma kaldırımdan on basamak çıkılarak ulaşılır. Orijinalinde ahşap doğramalı olan çift kanatlı PVC kapı giriş holüne açılır. Giriş holü ise banka işlemlerinin yapıldığı açık büro şeklinde düzenlenen servis holüne bağlanır. Servis holünün ortasında dört adet sütunla taşınan aydınlık mevcuttur. Banka işlemlerinin gerçekleştirildiği bu holün güneyinde ek bina ile bağlantı yapılmıştır.

Ana girişin sağında iki adet kuzeye bakan pencere ile aydınlanan bankamatik odası bulunur. Bu odanın pencereleri sonradan (muhtes olarak) bankamatikler girecek şekilde küçültülmüştür. Girişin solunda ise iki adet kuzeye bakan pencereyle aydınlanan kredi bürosu bulunur. Yapının kuzey-doğu köşesinde, doğuya bakan bir adet pencere ile aydınlanan müdür muavini odası bulunur. Güney-doğu köşede ise bodruma iniş merdiveni bulunmaktadır. Merdiven evi ile müdür muavini odası arasında bir adet doğuya bakan pencere ile aydınlanan şef odası ve üç adet doğuya bakan pencere ile aydınlanan müdür odası bulunur. Birinci kattaki lojmanlara çıkışı sağlayan ve muhtes olarak yapılan batı giriş kapısının açıldığı merdiven evi yapının kuzey-batı köşesindedir. Batı cephesinde ise birer adet penceresi olan W.C. ve güvenlik ile iki penceresi olan müşteri hizmetleri bürosu yer almaktadır. Bu merdivenin zemin kattaki banka birimleriyle ilişkisi koparılarak sadece üst kattaki lojmanlara hizmet vermesi sağlanmıştır. Zemin katın döşemesi karo seramik, duvarları alçı üzeri yağlı boya, tavanı asma tavandır.

Bodrum kata güney–doğu köşedeki merdivenle inilir. Bu katta kasa, W.C., arşiv, yemekhane ve depo mekânları mevcuttur. Bodrum katın aydınlatılması doğu ve batıya bakan dörder pencere ile sağlanır. Bu katın zemini mozaik, duvarları ve tavanı plastik boyalıdır.

Birinci kata ulaşım batı giriş kapısının açıldığı merdiven evinden sağlanır. Bu katta muhtes olarak bankaya ait iki adet lojman ve misafirhane düzenlenmiştir. Bu

katta beş kuzeye, sekiz güneye, beş doğuya ve beş batıya bakan pencere ile aydınlatılmaktadır. Güney cephede iki adet kapı ile balkona çıkış sağlanmıştır.

Yapının cephe karakteri incelendiğinde oldukça sade olduğu görülür. Yapının dikkat çeken tek cephesi sütunların vurguladığı ön cephedir. Ön cephedeki pencereler bordürlerle çevrilmiştir. Ayrıca bodrum ve zemin kat pencerelerine güvenlik amacıyla demir parmaklıklar yapılmıştır.

4.4.6. Malzeme ve Teknik Özellikleri

Kesme taş kullanılan yapıda bodrum kat duvar kalınlığı 60 cm, zemin ve birinci kat duvar kalınlığı 50 cm'dir. Yapının döşemesi betonarmedir. Çatısı kırma çatı olup Marsilya tipi kiremitle kaplıdır. Yapının orijinalinde ahşap olan kapı ve pencere doğramaları P.V.C. ile değiştirilmiştir.

4.4.7. Tamirat ve tadilatlar

Yapıya çeşitli tarihlerde tadilat ve tamiratlar yapılmıştır. Birinci katın lojmana dönüştürülmesi sırasında yapılan değişikliklerle yapının kimliğine zarar verilmiştir. Lojman girişi için farklı bir giriş oluşturulmuştur. Yapı güney cephesinde ek bina ile birleştirilmiş, zemin katta iki kütle birbirine bağlanmıştır. Kapı ve pencere doğramaları değiştirilmiş, ana giriş cephesindeki iki pencereye bankamatik takılmıştır.

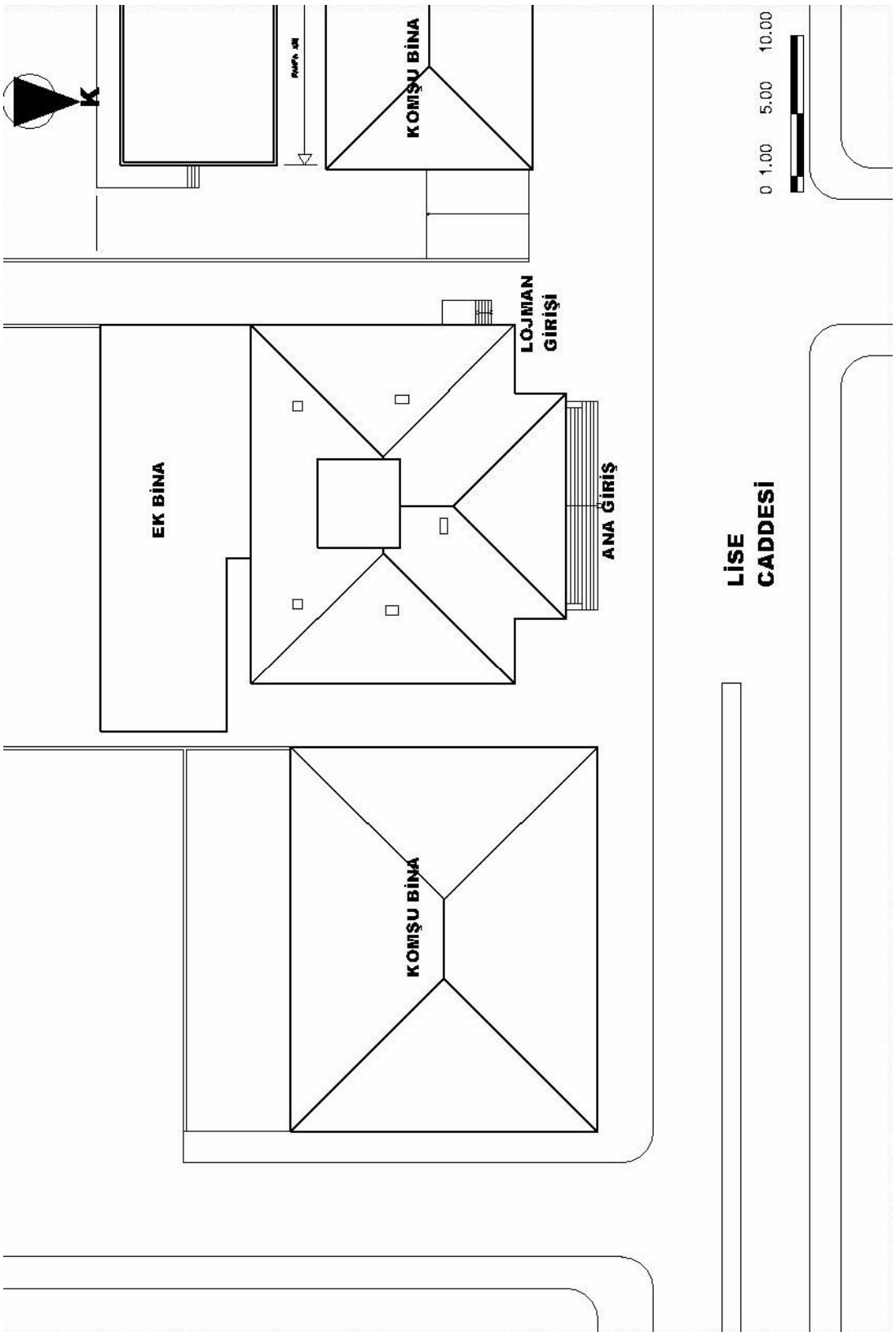

Çizim 4.5.1 Ziraat Bankası Vaziyet Planı

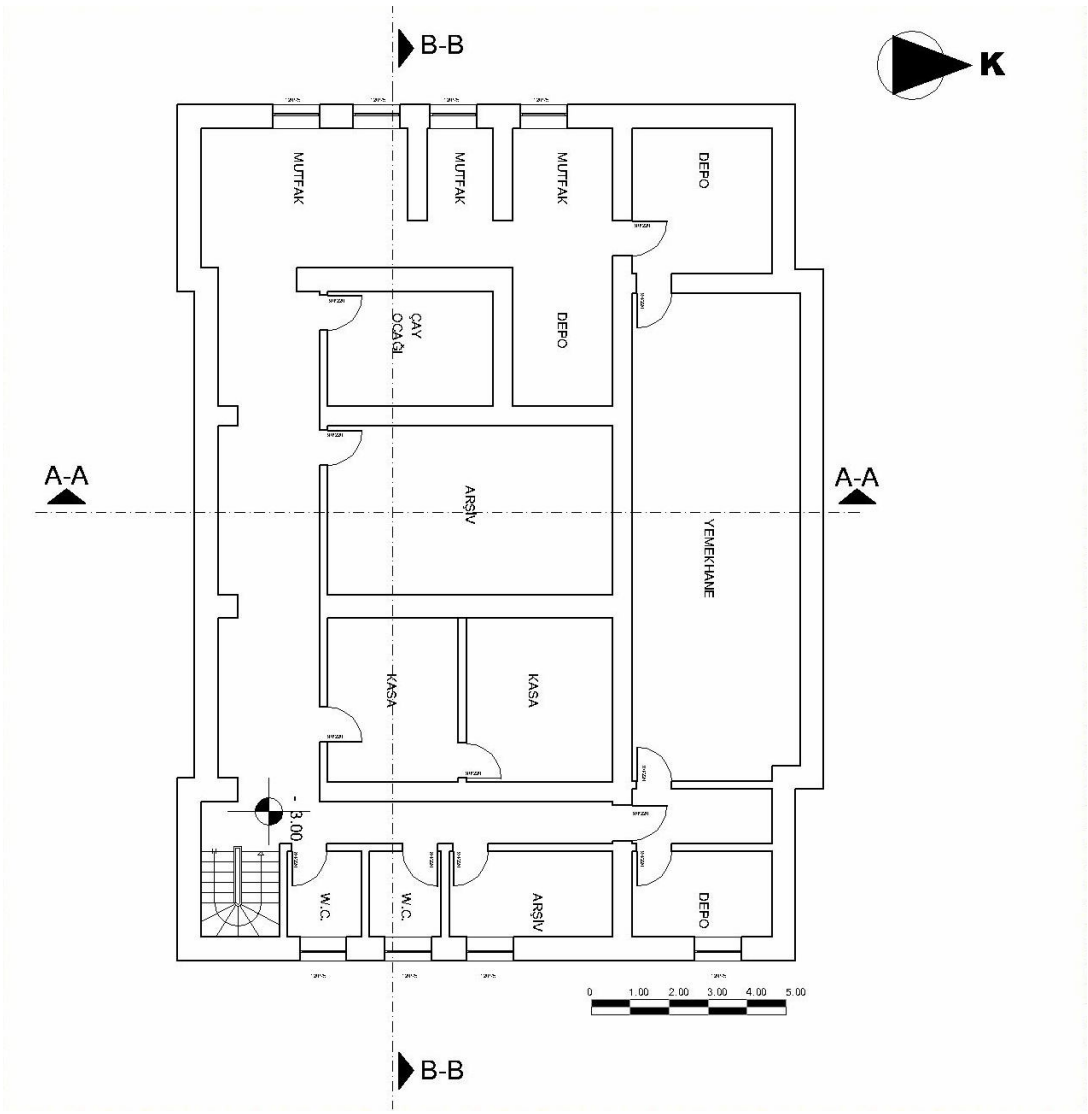

Çizim 4.5.2 Ziraat Bankası Bodrum Kat Planı

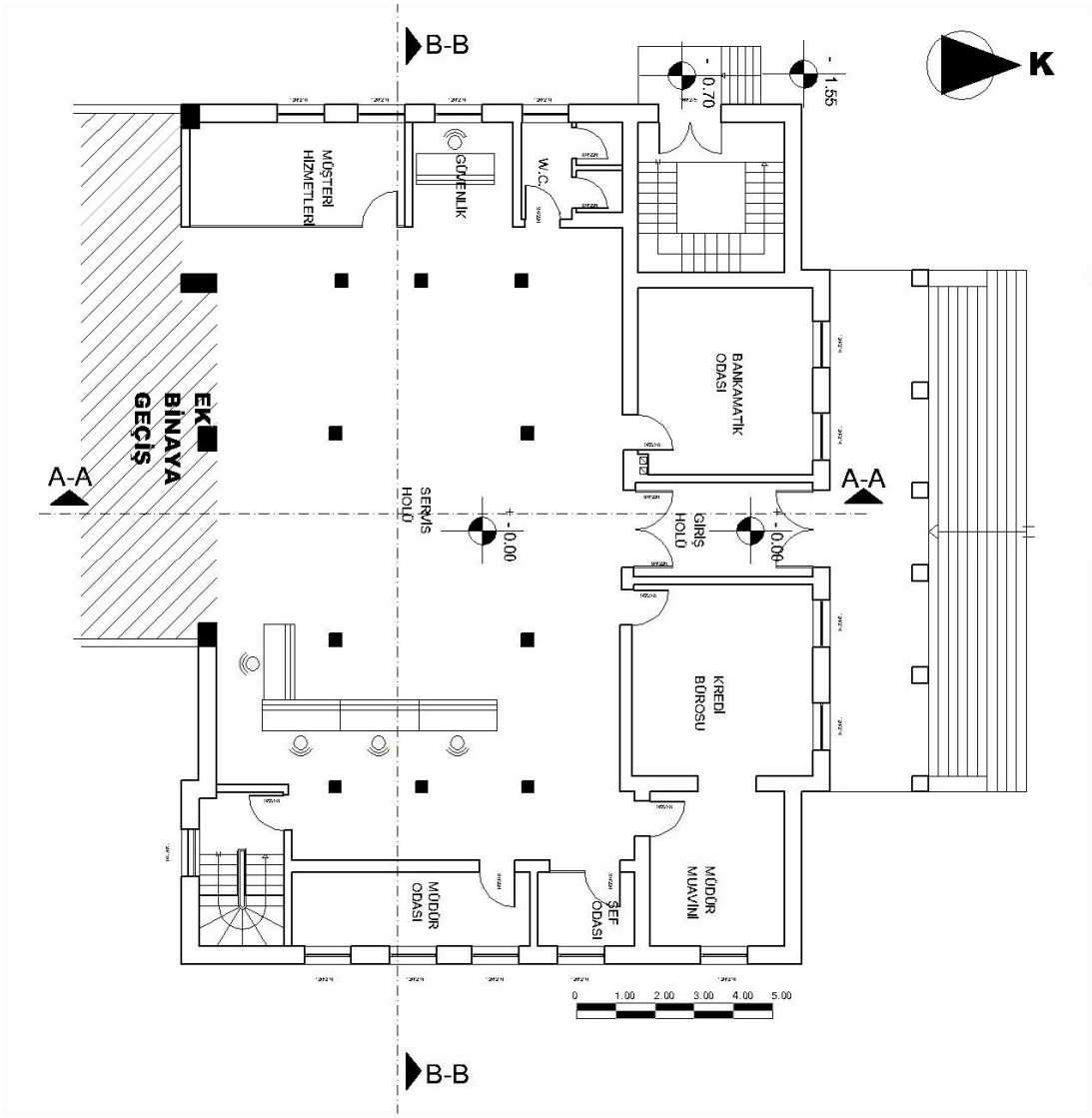

Çizim 4.5.3 Ziraat Bankası Zemin Kat Planı

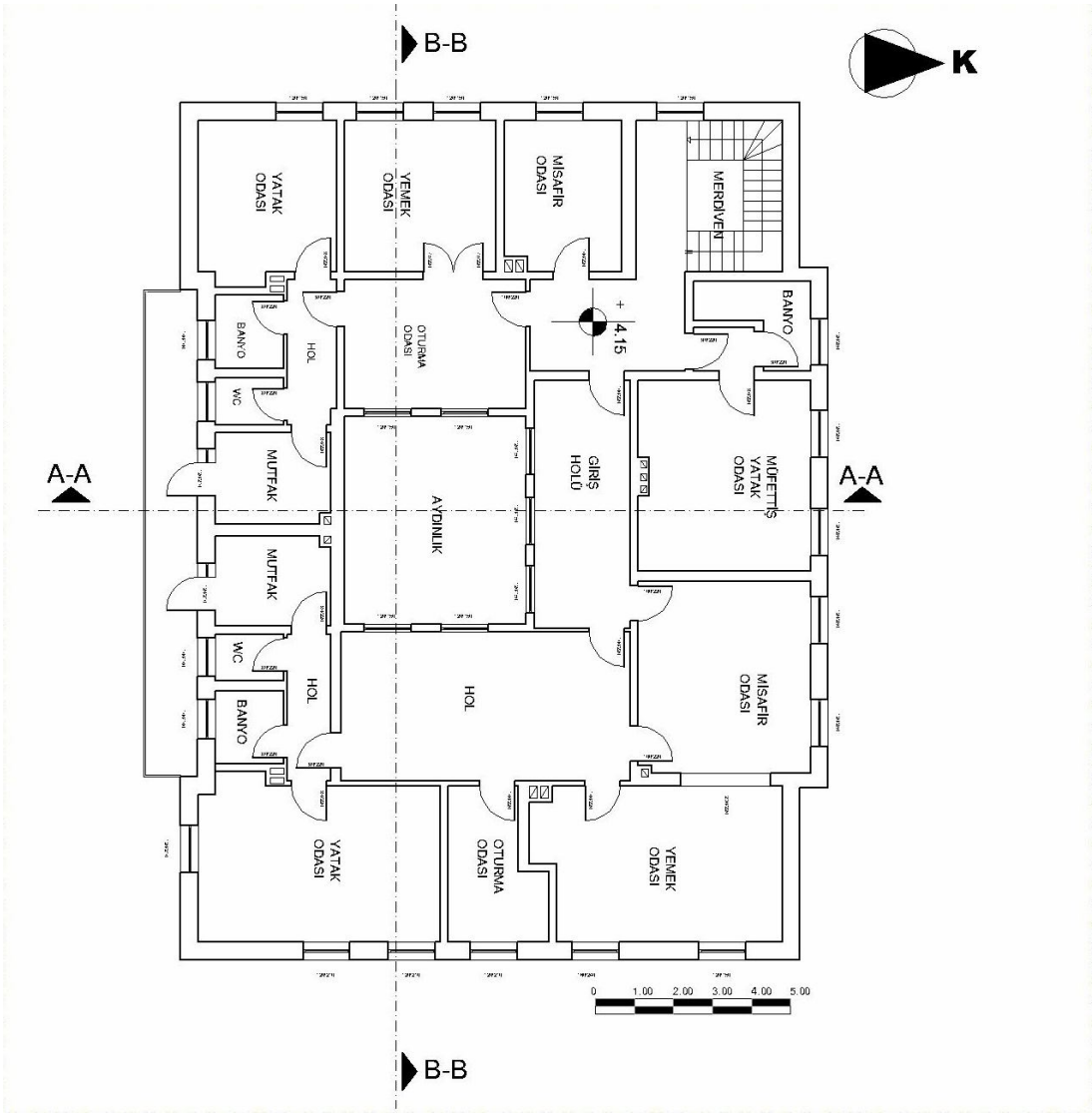

Çizim 4.5.4 Ziraat Bankası 1. Kat Planı

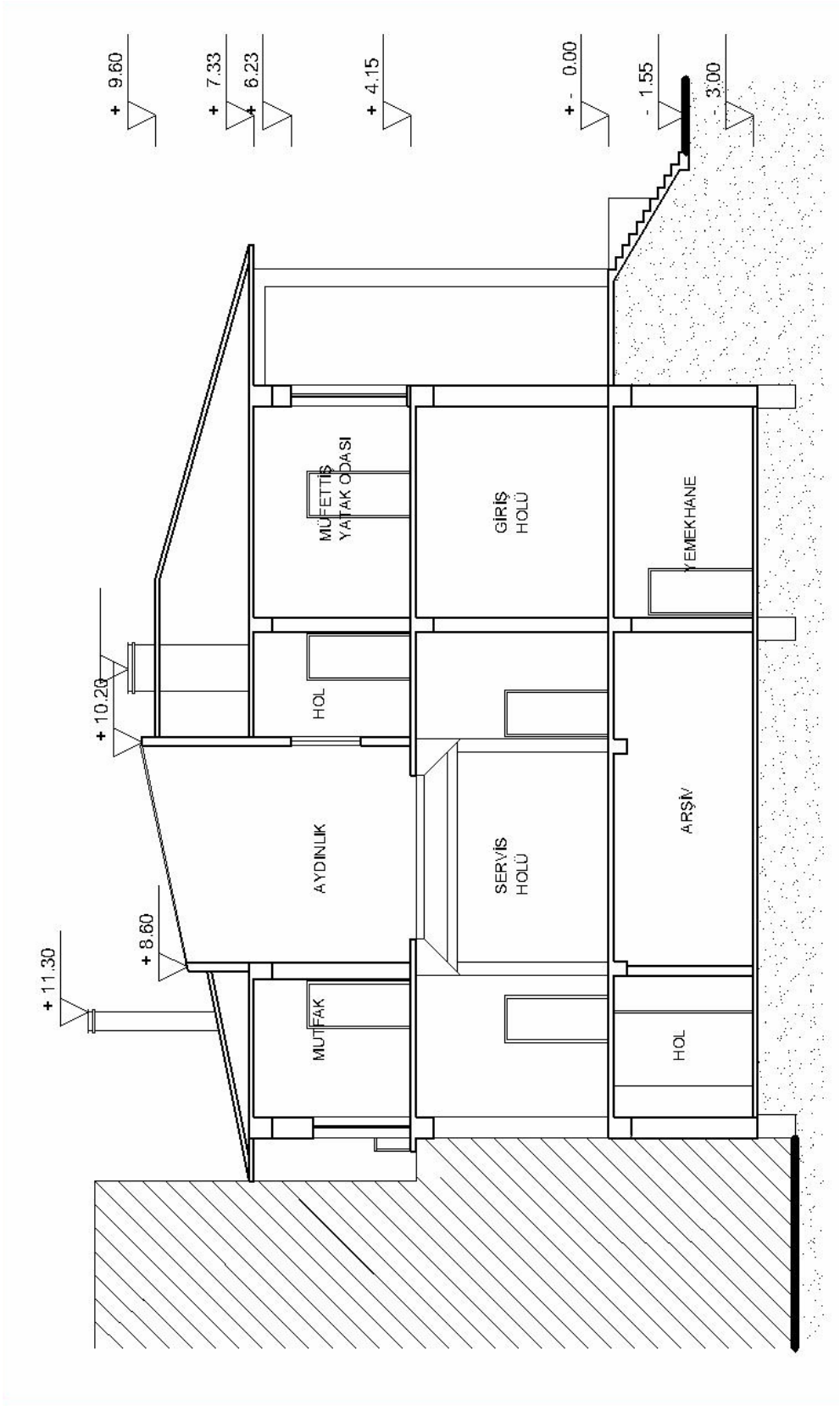

Çizim 4.5.5 Ziraat Bankası A-A Kesiti

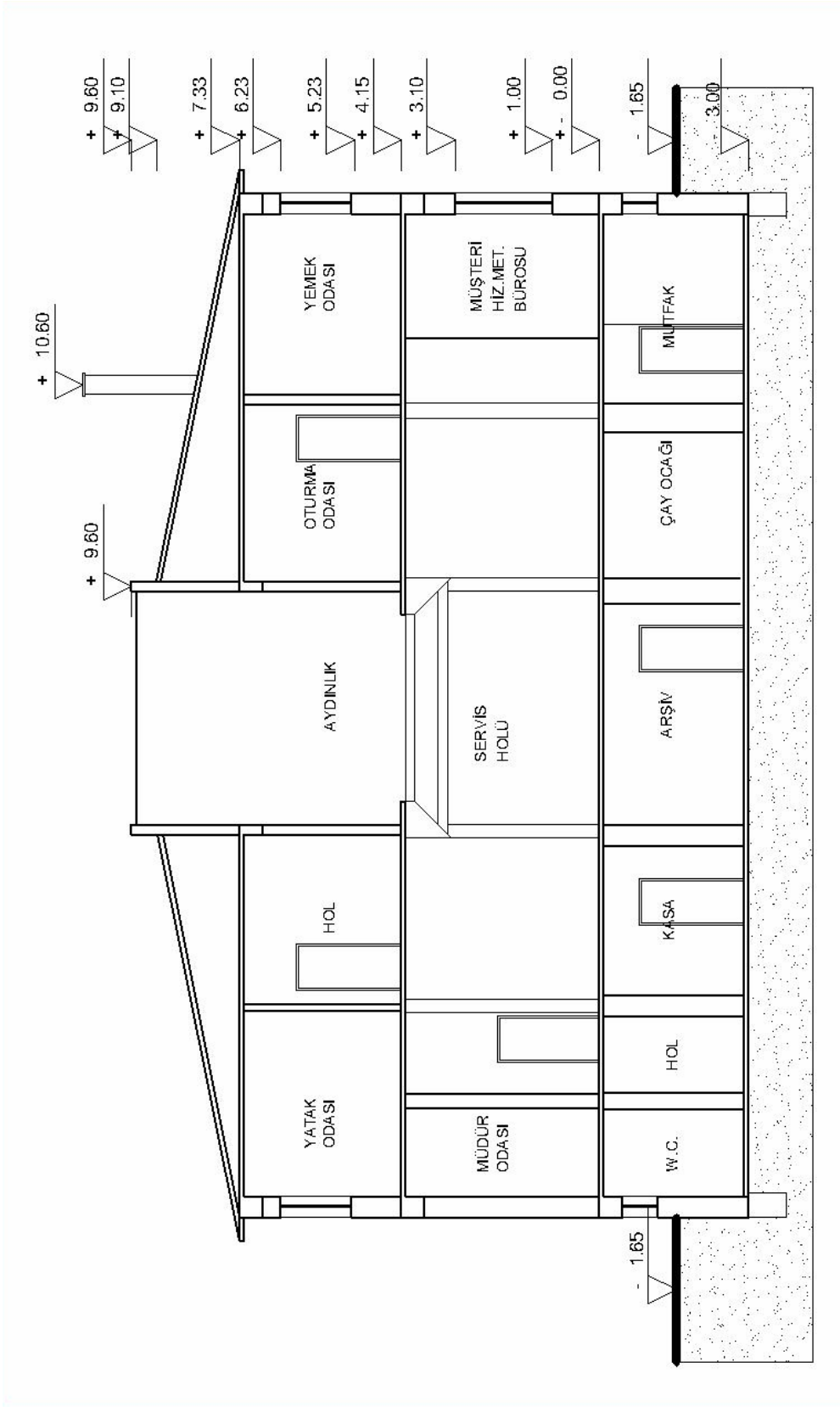

Çizim 4.5.6 Ziraat Bankası B-B Kesiti

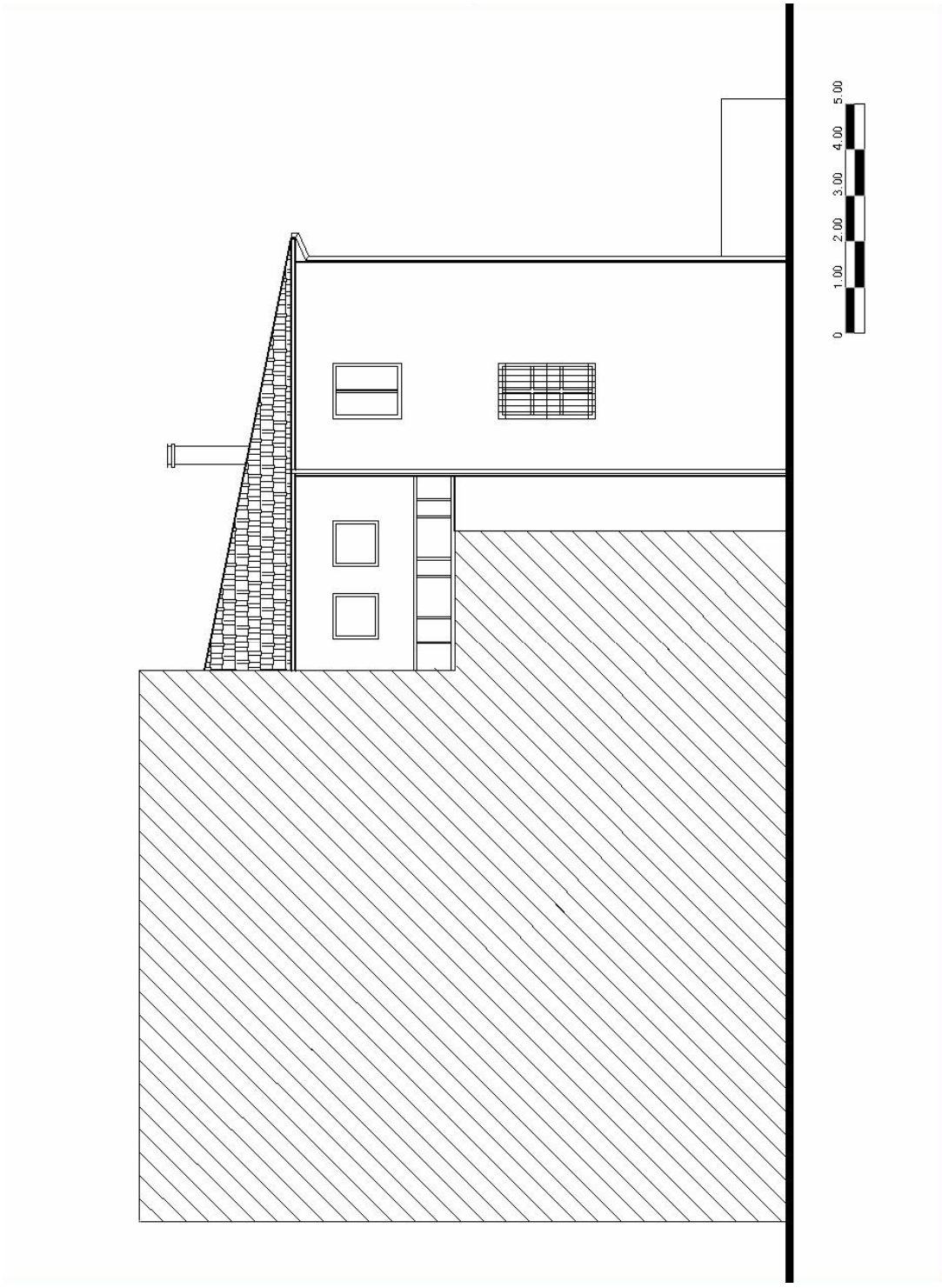

Çizim 4.5.7 Ziraat Bankası Güney Görünüşü

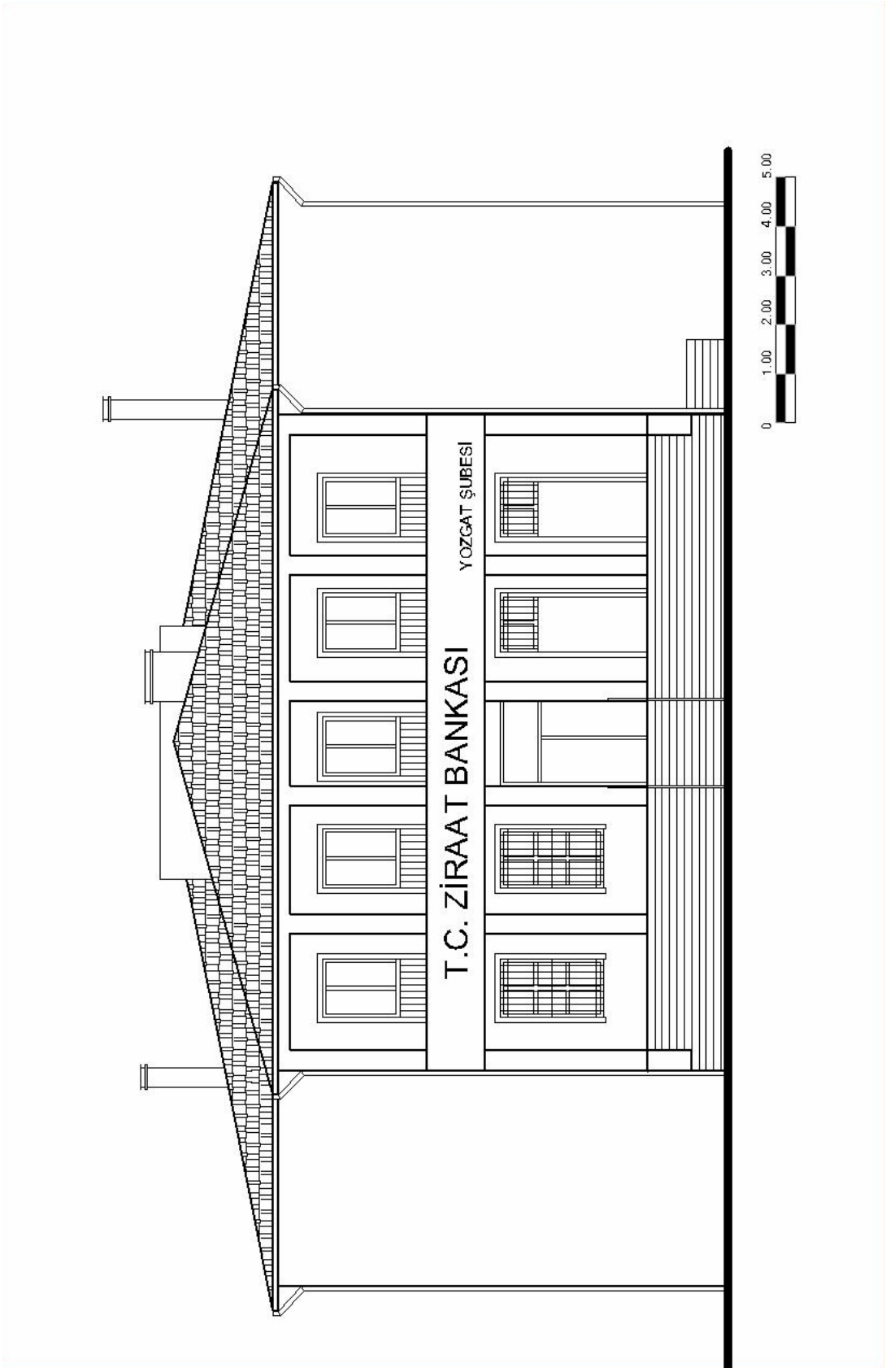

Çizim 4.5.8 Ziraat Bankası Kuzey Görünüşü

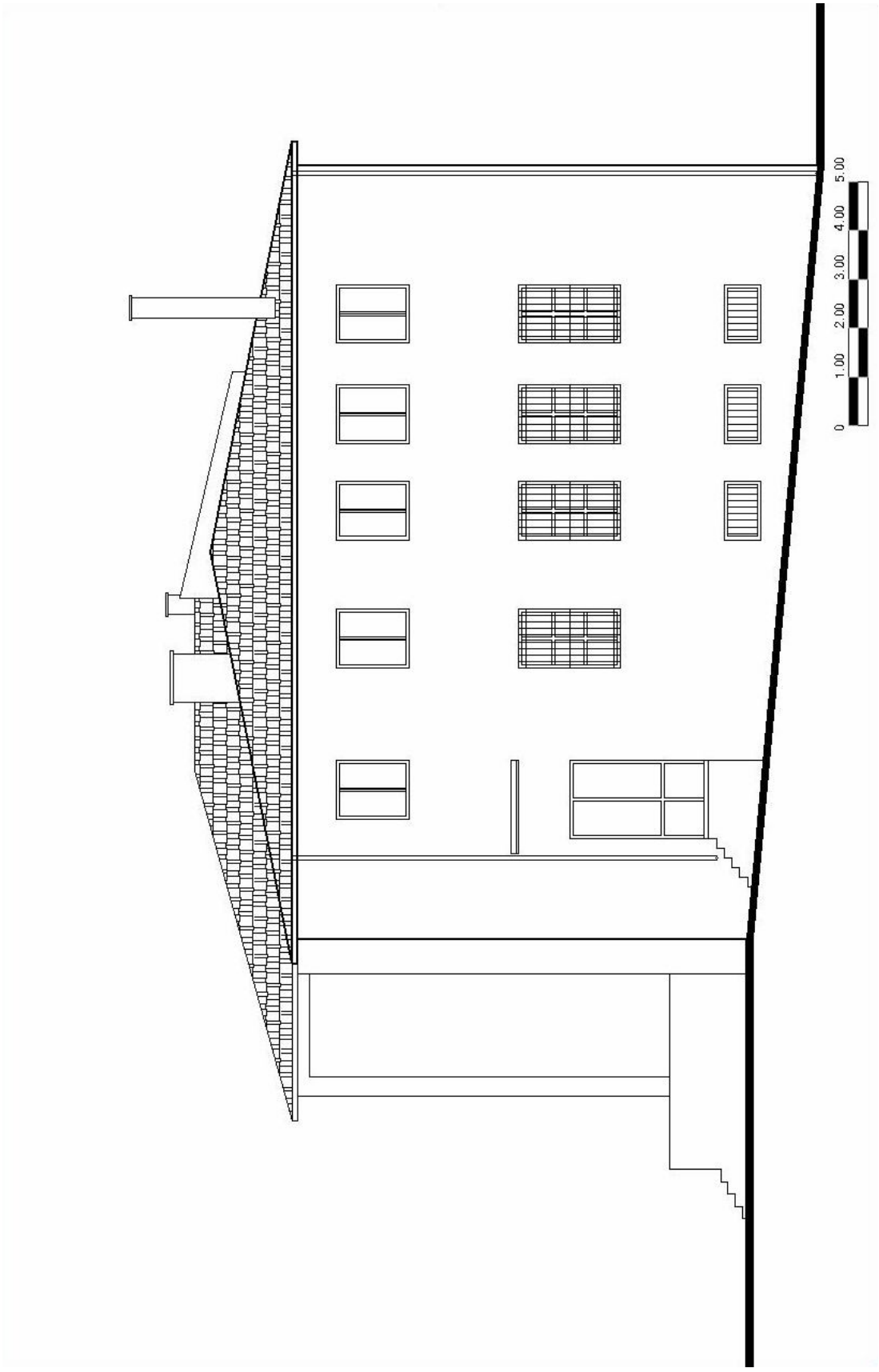

Çizim 4.5.9 Ziraat Bankası Doğu Görünüşü

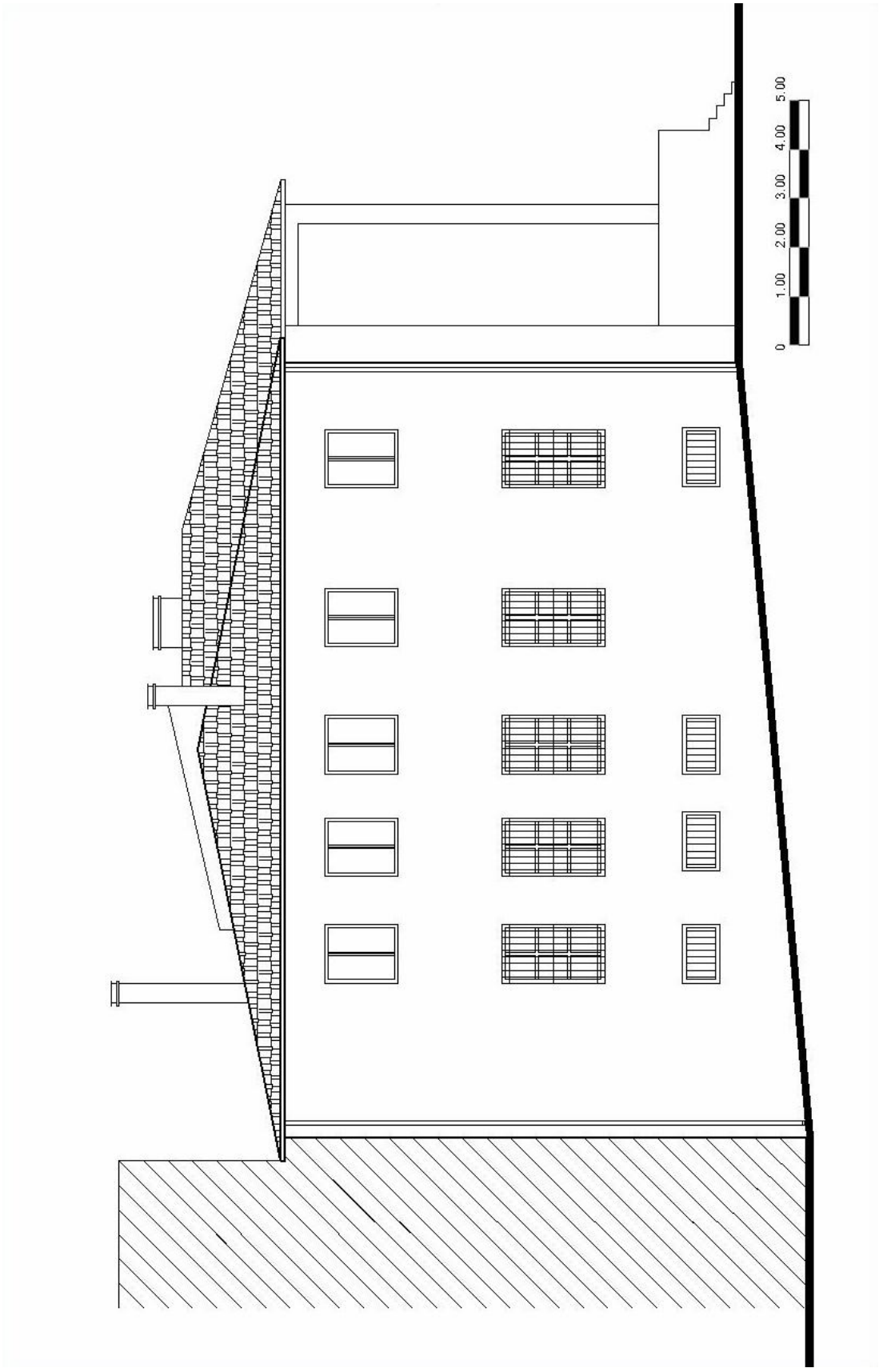

Çizim 4.5.10 Ziraat Bankası Batı Görünüşü

Resim 4.5.1 Ziraat Bankası Kuzey Cephesi

Resim 4.5.2 Ziraat Bankası Batı Girişi Görünümü

Resim 4.5.3 Ziraat Bankası Doğu Cephesi 1

Resim 4.5.4 Ziraat Bankası Doğu Cephesi 2

Resim 4.5.5 Ziraat Bankası Güney Cephesi

Resim 4.5.6 Ziraat Bankası Giriş Sütunları Görünümü 1

Resim 4.5.7 Ziraat Bankası Giriş Sütunları Görünümü 2

Resim 4.5.8 Ziraat Bankası Servis Holünden Görünüş 1

Resim 4.5.9 Ziraat Bankası Servis Holünden Görünüş 2

Resim 4.5.10 Ziraat Bankası Aydınlık Penceresi Detayı

5. DEĞERLENDİRME ve KARŞILAŞTIRMA

5.1. YOZGAT İLİ 1. ULUSAL MİMARLIK DÖNEMİ YAPILARINI ÖZELLİKLERİ

5.1.1.Yozgat İli 1. Ulusal Mimarlık Dönemi Yapılarının Plan Özellikleri

Milliyetçilik düşüncesinin mimariye yansıması olarak tanımlanan Birinci Ulusal Mimarlık akımının ilk örneklerine başta Ankara olmak üzere İstanbul ve Konya gibi büyük kentlerde rastlanır. Üç büyük devlete başkentlik yapan bu kentlerde verilen örnekler Anadolu'nun diğer kentleri için ilham kaynağı olmuştur. Bu üç başkentteki örnekler diğer kentlerdeki dönem yapılarıyla benzer şema ve düzenlere sahiptir.

Yüksek lisans tez konum olan Yozgat İli Birinci Ulusal Mimarlık Dönemi Yapılarının plan şemaları incelendiğinde dönem karekteristik özelliği olan aksiyal simetrik plan şeması farklı işlevli kent yapılarının tamamında görülür.(Tablo 6.1)

Yozgat PTT, Devlet Hastanesi ve Ziraat Bankası'nın plan şemasını lineer kütle oluşturur. Yozgat Cumhuriyet Mektebi ve Hükümet Konağında ise bu lineer kütlenin köşelerine dikdörtgenler eklenmiştir.

Yozgat PTT, Devlet Hastanesi ve Ziraat Bankası, Cumhuriyet Mektebi bodrum,zemin ve birinci kat olmak üzere üç katlı iken Hükümet Konağı dört katlıdır.

5.1.2. Yozgat İli 1. Ulusal Mimarlık Dönemi Yapılarının Cephe Özellikleri

1. Ulusal Mimarlık Dönemi yapılarının cephe karakterleri bulundukları kentlerin ölçeğine ve ekonomik yapısına bağlı olarak farklılık gösterir. Ankara, İstanbul ve Konya gibi büyük kentlerde cepheler daha detaylı olarak ele alınırken Yozgat gibi küçük kentlerde daha sade düzenlemelere gidilmiştir.

1. Ulusal Mimarlık Dönemi yapılarının karakteristik özelliği olan ana girişi vurgulama isteği Yozgat dönem yapılarının tamamında görülür. Bu algıyı yaratmak için Cumhuriyet Mektebinde bordürlerle çerçevelenip bitkisel motiflerle süslenen ana giriş kapısı kullanılırken Ziraat Bankası'nda Selçuklu revaklı girişini anımsatan sütunların oluşturduğu düzen kullanılmıştır. PTT, Devlet Hastanesi ve Hükümet Konağında girişin olduğu bölüm planda dışarıya taşırılmıştır.(Tablo,6.1)

Kent dönem yapılarının pencere karekteri incelendiğinde Cumhuriyet Mektebinde bodrumda kare, zemin katta basık kemerli, birinci katta sivri kemerli olmak üzere farklı katlarda farklı karakterden oluşurken, ilin diğer dönem yapılarında her katta aynı pencere karakteri kullanılmıştır.

5.1.3. Yozgat İli 1. Ulusal Mimarlık Dönemi Yapılarının Süsleme Özellikleri

Birinci Ulusal Mimarlık dönemi yapıları incelendiğinde, cephelerde Osmanlı ve Selçuklu yapılarının motifleri, duvarlardan örtü elemanına geçişlerdeki klasik biçimsel mimari detayları ve fonksiyonel olmayan dekoratif öğelerin kullanıldığı görülür.

Yozgat dönem yapılarında Ankara, İstanbul, Konya örneklerinde görülen zengin süslemelere rastlanmaz. Kent ölçeğine bağlı olarak yapılar daha sadedir. (Tablo,6.1)

İl dönem yapılarının tamamında görülen saçak altı silmeleri ve Cumhuriyet Mektebi ana giriş kapısı üzerindeki bitkisel motifli kabartmalar dönem yapılarındaki süsleme öğeleridir.

5.1.4. Yozgat İli 1. Ulusal Mimarlık Dönemi Yapılarının Malzeme ve Yapım Teknikleri

Yozgat İli 1. Ulusal Mimarlık Dönemi yapıları yığma sistem ile yapılmıştır. Yörede kolay bulunan taş malzeme hepsinde taşıyıcı sistemi oluşturur.

Yapı temeli moloz taşlarla yapılıdır. Temel üzerinde yapılan bodrum duvarları genişliği 50–70 cm arasındadır. Zemin, birinci ve ikinci kat duvar kalınlığı 50–55 cm'dir. Yapılarda duvarlar kalın sıva ile kaplanıp üzeri boya yapılmıştır. Döşemeler betonarmedir. Ahşap malzeme kapı, pencere doğramaları, döşeme ve tavan kaplaması olarak kullanılmıştır. Cumhuriyet Mektebi örneğinde ise ahşap malzeme çatı saçaklarını taşır.

Yapıların üst örtüsünü oluşturan çatılar kırma çatı şeklinde yapılmıştır. Ahşap iskeletli çatılar Marsilya tipi kiremitle kaplanmıştır. (Tablo,6.1)

5.2. 1. ULUSAL MİMARLIK DÖNEMİ YAPILARI İÇERİSİNDE YOZGAT İLİ DÖNEM YAPILARININ YERİ

5.2.1. Dönem Eğitim Yapıları İçerisinde Cumhuriyet Mektebinin Yeri

Cumhuriyet Mektebi dönem eğitim yapıları örneklerinden olan İstanbul Çamlıca Kız Lisesi, Ankara İsmet Paşa Ticaret Lisesi, Bursa Atatürk İlkokulu ve Konya İsmet Paşa İlköğretim Okulu örneklerinde olduğu gibi giriş aksına simetrik planlanmıştır. (Tablo,6.2)

Ana giriş diğer dönem örneklerinde olduğu gibi fark ettirilmeye çalışılmıştır. Bu etki farklı mimari ve tezyinata sahip giriş kapısının olduğu bölümle sağlanmıştır.

Cephelerde İstanbul , Bursa, Konya örneklerinde görülen kemerli pencereler düzenlenmiş ve her katta farklı pencere karakteri kullanılmıştır.

Geniş ahşap saçaklar, Bursa ve İstanbul örneklerinde olduğu gibi ahşap taşıyıcılarla taşınmıştır.Birinci kat pencereleri Bursa Atatürk İlkokulunda olduğu gibi kemer üzerinde taş kabartmalarla yatayda birbirine bağlanmıştır.

Yapının üst örtüsü İstanbul Çamlıca Kız Lisesi, Ankara İsmet Paşa Ticaret Lisesi, Bursa Atatürk İlkokulu ve Konya İsmet Paşa İlköğretim Okulunda olduğu gibi kiremit kaplı ahşap kırma çatı ile örtülüdür. (Tablo,6.2)

5.2.2. Dönem Kamu Yönetim Yapıları İçerisinde Yozgat Hükümet Konağı'nın Yeri

Yozgat Hükümet Konağı, incelenen diğer dönem yönetim yapılarında olduğu gibi aksiyal simetrik plan şemasına sahiptir.(Tablo, 6.3)

Ana girişi vurgulama isteği bütün örneklerde görülür.Bu etki Yozgat Hükümet Konağında giriş aksına yerleştirilen dikdörtgen kütle ile sağlanmıştır.

İkinci T.B.M.M. ,Hariciye Bakanlığı, Konya ve Eskişehir hükümet konaklarında cephe ve süsleme detayları Yozgat Hükümet Konağında görülmez. Sağlık Bakanlığı binasında olduğu gibi cepheler yalın bırakılmıştır.

İncelenen örneklerin tamamında olduğu gibi kiremit kaplı ahşap kırma çatı hükümet konağında örtüsünü oluşturur. (Tablo,6.3)

5.2.3. Dönem P.T.T. Yapıları İçerisinde Yozgat P.T.T. Binasının Yeri

Yozgat P.T.T. binası, İstanbul Sirkeci Büyük Postane ve Konya P.T.T. Binalarında olduğu gibi giriş aksına simetrik olarak planlanmıştır.(Tablo 6.4.)

İstanbul Sirkeci Büyük Postane, Konya P.T.T. Binalarının cephe ve süslemelerinde görülen Osmanlı ve Selçuklu mimari öğeleri kent ölçeği ve ekonomik yapıya bağlı olarak Yozgat P.T.T. Binasında rastlanmaz. Samsun P.T.T. ve Atatürk Orman Çiftliği P.T.T. binalarında olduğu gibi sadedir.

Bütün yapılarda olduğu gibi yapıda kagir sistem kullanılmıştır. Kiremit kaplı ahşap çatı bütün örneklerde olduğu gibi Yozgat P.T.T. Binasında da görülür. (Tablo 6.4.)

5.2.4. Dönem Sağlık Yapıları İçerisinde Yozgat Devlet Hastanesinin Yeri

Yozgat Devlet Hastanesi, Ankara Numune ve Tokat Devlet Hastaneleri ile Eskişehir Sıtma Eradikasyon Binası örneklerinde olduğu gibi giriş aksına simetrik plan şeması düzenlenmiştir.

Ana giriş vurgusu diğer örneklerde olduğu gibi Yozgat Devlet Hastanesi ön cephesinde de görülür. Bu etkiyi sağlamak için giriş planda dışa taşırılmıştır.

Sıtma Eradikasyon Binasında kullanılan Osmanlı ve Selçuklu cephe ve süsleme özelliklerine Yozgat Devlet Hastanesinde rastlanmaz. Ankara Numune ve Tokat Devlet Hastanelerinde sade ve oranlı cephe Yozgat Devlet Hastanesi cephelerinde de görülür.

Kiremit kaplı ahşap çatı diğer örneklerde olduğu gibi Yozgat Devlet Hastanesinin üst örtüsünü oluşturur. (Tablo 6.5.)

5.2.5. Dönem Banka Yapıları İçerisinde Yozgat Ziraat Bankasının Yeri

Yozgat Ziraat Bankası, incelenen diğer dönem banka yapılarında olduğu gibi aksiyal simetrik plan şemasına sahiptir.

Ana girişi vurgulama isteği bütün örneklerde görülür. Yozgat Ziraat Bankasında Selçuklu revaklı girişi anımsatan sütunların oluşturduğu düzenle sağlanır.

Ankara Ziraat ve İş Bankaları ile İzmir Roma Bankasında görülen cephe ve süsleme detayları Yozgat Ziraat Bankasında görülmez. Ankara Merkez ve Emlak Bankasında olduğu gibi cepheler yalın bırakılmıştır. Kiremit kaplı çatı örtüsü diğer örneklerde olduğu gibi Yozgat Ziraat Bankasının üst örtüsünü oluşturur. (Tablo 6.6.)

TABLO.6.1

MALZEME ÖZELLİĞİ	SÜSLEME ÖZELLİĞİ	CEPHE ÖZELLİĞİ	PLAN ÖZELLİĞİ	PLAN	RESİM	İSİM
▪ Yapıda yığma sistem kullanılmıştır ▪ Döşemesi betonarmedir. ▪ Üst örtüsü Marsilya tipi kiremit kaplı kırma çatıdır. ▪ Ahşap kapı ve pencere doğraması kullanılmıştır. ▪ Merdiven korkuluğu krom nikeldir.	▪ Kuzey giriş kapısı üzerinde ve bu bölüm çatı örtüsünü taşıyan ahşap taşıyıcıların altında bitkisel motifli taş bezemeler yapılmıştır. ▪ Kuzey giriş kapısı bordürlerle çerçevelenmşltir.	▪ Kuzey giriş kapısı farklı mimari ve tezyinatı ile ana girişi vurgular. ▪ Bodrum katta düz, zemin katta basık, birinci katta sivri kemerli olmak üzere her katta farklı pencere karakteri kullanılmıştır. ▪ Geniş ahşap saçakları taşıyan ahşap taşıyıcılar kullanılmıştır.	▪ Giriş aksına simetrik E Tipi plan şemalıdır. ▪ Bodrum, zemin ve birinci kat olmak üzere üç kattan oluşur. ▪ Kuzey ve güney yöndeki köşe mekânlar planda dışarı taşırılmıştır. ▪ Bina içi düşey sirkülasyon ana girişin karşısındaki merdivenle sağlanır.	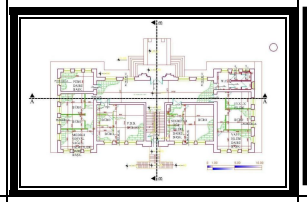		YOZGAT CUMHURİYET MEKTEBİ
▪ Yapıda yığma sistem kullanılmıştır. ▪ Döşemesi betonarmedir. ▪ Üst örtüsü Marsilya tipi kiremitle kaplı ahşap çatıdır. ▪ Orjinalinde ahşap olan kapı ve pencere doğramaları P.V.C. ile değiştirilmiştir.	▪ Yapı sade bırakılmıştır. ▪ İç mekan merdivenlerinde yivli ahşap ve Bitkisel motifli demir korkuluklar mevcuttur. ▪ Ana girişi tarifleyen ön kütleye silmeler yapılarak diğer bölümlerden	▪ Ana giriş vurgusu güney giriş kapılarının bulunduğu bölümün planda dışa taşırılmasıyla sağlanmıştır ▪ Doğu – batı aksında uzanan lineer kütlenin köşelerine eklenen dikdörtgen kütleler ikinci katta kullanılmamıştır. ▪ Her katta aynı pencere karakteri kullanılmış ve pencere kenarlarına	▪ Giriş aksına simetrik E tipi plan şemalıdır. ▪ Bodrum, zemin, birinci ve ikinci kat olmak üzere dört katlıdır. ▪ Biri ana giriş olmak üzere farklı yönlerde üç girişi vardır. ▪ Bina içi düşey sirkülasyon Ana giriş karşısındaki ve tali girişlerin yanındaki merdivenlerle sağlanır.	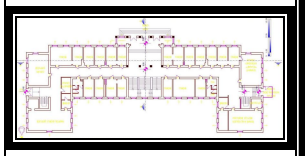		YOZGAT HÜKÜMET KONAĞI
▪ Yapıda yığma tekniği kullanılmıştır. ▪ Döşemesi betonarmedir. ▪ Üst örtüsü Marsilya tipi kiremitle kaplı ahşap çatıdır. ▪ Orjinalinde ahşap olan kapı ve pencere doğramaları P.V.C. ile değiştirilmiştir.	▪ Yapıda abartılı süsleme yapılmamış sade bırakılmıştır.	▪ Ana giriş vurgusu orta aksın planda dışa taşırılmasıyla oluşan dikdörtgen kütle ile sağlanmıştır. ▪ Zemin ve birinci katta aynı pencere karakteri kullanılmış ve pencereler düşeyde bordürlerle çerçevelenmiştir. ▪ Ana girişin olduğu dikdörtgen kütlenin ön cephesi köşelerde ve saçak altında dışa taşırılan taşlarla	▪ Aksiyal simetrik plan şemasına sahiptir. ▪ Bodrum, zemin ve birinci kat olmak üzere üç katlıdır. ▪ Biri ana giriş olmak üzre Farklı yönlerde ÜÇ girişi mevcuttur. ▪ Bina içi düşey sirkülasyon lineer kütlenin köşelerindeki iki merdivenle sağlanmaktadır.	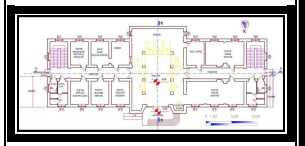		YOZGAT P.T.T. BİNASI
▪ Yapıda yığma tekniği kullanılmıştır. ▪ Döşemesi betonarmedir. ▪ Üst örtüsü Marsilya tipi kiremitle kaplı ahşap çatıdır. ▪ Orjinalinde ahşap olan kapı ve pencere doğramaları P.V.C. ile	▪ Yapıda abartılı süsleme ve bezeme yapılmamış yalın bırakılmıştır. ▪ Saçak altında silme mevcuttur.	▪ Ana giriş vurgusu orta aksın planda dışa taşırılmasıyla oluşan dikdörtgen kütle ile sağlanır. ▪ Zemin ve birinci kat pencereleri dışa bordürlerle ayrılmıştır. ▪ Güney giriş kapısı bordürlüdür.	▪ Aksiyal simetrik plan şemasına sahiptir. ▪ Bodrum, zemin ve birinci kat olmak üzere üç katlıdır. ▪ İki farklı girişi mevcuttur.	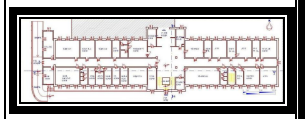		YOZGAT DEVLET HASTANESİ
▪ Yapıda yığma tekniği kullanılmıştır. ▪ Döşemesi betonarmedir. ▪ Üst örtüsü Marsilya tipi kiremitle kaplı ahşap çatıdır.	▪ Abartılı süsleme ve bezeme yapılmamıştır. ▪ Orta ışıklık üzeri vitray camlıdır. ▪ Zemin ve birinci kat pencereleri sade motifli demir korkulukludur.	▪ Selçuklu revaklı girişi anımsatan, altı adet sütunlu düzen ana girişi tarifllemektedir. ▪ Cephesi yalındır.	▪ Kareye yakın dikdörtgen planlıdır. ▪ Bodrum, zemin ve birinci kat olmak üzere üç katlıdır. ▪ Ana girişin olduğu orta aks planda dışarı taşırılmıştır.			YOZGAT ZİRAAT BANKASI

MALZEME ÖZELLİĞİ	SÜSLEME ÖZELLİĞİ	CEPHE ÖZELLİĞİ	PLAN ÖZELLİĞİ	PLAN	RESİM	İSİM
Yığma olarak taşta inşa edilmiştir. Pencereler ahşap doğrama ve kapaklıdır. Bitkisel motifli demir ve mermer korkuluklar bulunur. Yapı örtüsü kiremit kaplı kırma çatıdır.	Osmanlı ve Selçuklu süsleme motifleri yapının iç mekan ve dış cephesinde kullanılmıştır.	Ön cephede ana giriş kapısının bulunduğu bölüm planda daha fazla dışa taşırılmıştır. Bodrum ve birinci katta dikdörtgen, zemin ve ikinci katta basık kemerli pencereler kullanılmıştır. Yapı yüzeyinde silmeler yapılmıştır. Birinci ve ikinci katta yapı dışa taşırılarak balkonlar yapılmıştır.	Giriş kapısının açıldığı hole bağlanan lineer koridora açılan mekanlar plan şemasını oluşturur. Cephede girişin olduğu bölümle yan koridorların orta mekanları dışa taşırılmıştır. Bodrum, zemin, birinci ve ikinci kattan oluşur. Biri ana giriş olmak üzere üç girişi vardır. Bina içi sirkülasyonu biri giriş kapısının karşısında diğeri yan koridorlarda olan üç merdivenle sağlanır		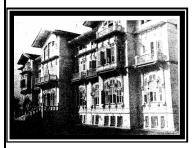	**İSTANBUL ÇAMLICA KIZ LİSESİ**
Yapı kiremitle kaplı düz çatıdır. Betonarme döşemelidir. Zemin kat pencereleri ve geniş basamaklı merdivenlerin korkulukları yalın motifli demir işçiliktir.	Yapıda abartılı süsleme yapılmamıştır.	Köşe bloklar bir kat yükseltilmiş ve bu bölümde bulunan merdiven pencereleri dışa taşan bordürlerle çerçevelenmiştir. Yuvarlatılan köşeler üst iki katın balkonlarında kullanılmıştır. Ön ve arka cephe pencereleri bordürlerle birleştirilmiştir.	Ana giriş aksına göre simetriktir. Yatay çizgilerin egemen olduğu ana kütle ile yanlarda merdivenlerin bulunduğu dikey bloklar plan şemasını oluşturur.	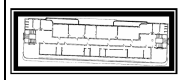		**ANKARA İSMET PAŞA KIZ MESLEK LİSESİ**
Yığma sistemlidir. Ahşap kırma çatılıdır. Geniş saçaklar ahşap taşıyıcılarla taşınır.	Zemin kat pencereleri zemine kadar inen bordürlerle çevrelenmiştir. Birinci kat pencereleri yatayda bordürlerle birbirine bağlanmıştır. Zemin kat birinci kattan cephe boyunca dışa taşan bordürle ayrılmıştır.	Doğu cephesinde köşe mekanlar dışa taşırılmıştır. Zemin kat penceresi basık kemerli, birinci kat pencereleri ise yuvarlak kemerlidir.	Simetrik ve dikdörtgen planlıdır. Giriş kapısının açıldığı koridor ve bu koridora bağlanan mekanlar plan şemasını oluşturur. Bodrum, zemin ve birinci kattan oluşur.	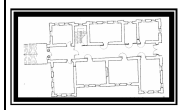		**BURSA ATATÜRK İLKOKULU**
Duvarlar kesme taştır. Galvenizle örtülü kırma çatılıdır. Döşemeler betonarmedir.	Planda dışa taşan birimlerin saçak altıdaki kısımları dama tahtası gibi boyanmıştır. Katların döşeme hizasındaki taşları dışarı taşırılmıştır. Bahçe giriş kapısı kenarındaki kaidelerin üzerleri bitkisel motiflerle süslenmiştir.	Batı giriş kapısı genişliği, tezyinatı ve farklı mimarisiyle ana girişi vurgular. Zemin kat pencereleri basık kemerli ,üst kat pencereleri sivri kemerlidir.	E tipi plan şemalıdır. Bodrum, zemin ve birinci kattan oluşur. Güney ve kuzeydeki alanlar planda dışa taşırılmıştır.	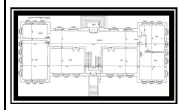		**KONYA İSMET PAŞA İLKÖĞRETİM OKULU**

TABLO.6.2

TABLO.6.3

MALZEME ÖZELLİĞİ	SÜSLEME ÖZELLİĞİ	CEPHE ÖZELLİĞİ	PLAN ÖZELLİĞİ	PLAN	RESİM	İSİM
Ön cephe rustik taşla kaplıdır. Kiremitle kaplı eğimli çatıdır. Ön cephede geniş saçaklar ahşap desteklerle taşınır.	Ön cephede dışa taşırılan orta kısım ve köşelerin üzeri bezeli mermerden tasarlanmıştır. Üç açıklıklı portik taş rozetlerle süslenmiştir. Döşemeler desenli karodandır. Koridor pencereleri desenli vitraylı camdandır.	Simetrik düzenlemede önde orta ve köşeler dışarı taşırılmıştır. Giriş vurgusu üç açıklı sivri kenarların oluşturduğu düzenle sağlanmıştır. Ön cephede sivri ve basık kemerli pencereler bulunur. Diğer cephelerde pencerelerin üzeri düzdür.	Bodrum, zemin ve birinci kattan oluşur. Üstten aydınlanan salon ve salonun çevresinde koridorların üzerine sıralanmış mekanlar dikdörtgen plan şemasını oluşturur. Anıtsal iki merdiven orta salonun iki kenarına yerleştirilmiştir.	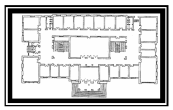		**ANKARA HARİCİYE BAKANLIĞI**
Yığma olarak inşa edilmiştir. Farklı büyüklükte kaba taşlar kullanılmıştır. Kiremit kaplı kırma çatıdır.	Osmanlı ve Selçuklu süsleme motifleri yapının iç mekan ve dış cephelerinde kullanılmıştır. Meclis salonunun duvarları ve tavanı yıldız motiflerini içeren ahşap panolardır. Dış cephede çini bezemeler, ahşap kaplı geniş saçaklar ve balkon altı destekleri bulunur.	Giriş ve uzun cephelerde orta ve köşe akslar dışarı taşırılarak simetri güçlendirilmiştir. Sivri ve basık kemerli pencereler kullanılmıştır.	Bodrum, zemin ve birinci kattan oluşur. Mekanlar iki kat yükselen ortadaki bölümün üç kenarı boyunca uzanan koridorların etrafındadır.	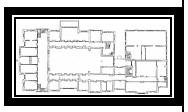		**2. T.B.M.M. BİNASI**
Cepheler özgün durumda gri renkte sıva ile kaplanmıştır.ön cephede zemin katı üst düzeyine kadar kaplayan Ankara taşı,girişin ayak ve çerçeve düzeyinde de kullanılmıştır.	Yapıda abartılı süsleme kullanılmamış sade bırakılmıştır.	Zemin katta sütunlu ve mermer merdivenli anıtsal giriş düzenlenmiştir. Simetri aksındaki katlar boyunca ayaklarla simetri kuvvetlendirilmiştir. Düz yalın pencereler girişin iki yanındaki bölmelerde boyuna, yan kanatlarda da enine uzayan şeritlerden oluşan çerçeveler içine alınmıştır.	Bodrum üzerine üç kattan oluşur. Giriş aksına simetrik lineer plan şeması vardır. Girişin bulunduğu orta dikdörtgen kütleye saplanan yan kanatlar plan şemasını oluşturur.	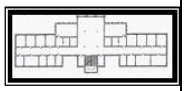		**SAĞLIK BAKANLIĞI**
Bodrum kat seviyesi cephede rustik taşlarla kaplanmıştır. Üst örtü kiremit kaplı ahşap çatıdır. Döşemesi betonarmedir. Girişi tarifleyen merdiven ve giriş sütunları mermer kaplıdır.	Yapıda döşeme süslemeli karolar kullanılmıştır. Pencereleri birleştiren çerçeveler cephede beyaza boyanmıştır.	Ön cephe üç açıklı üzeri sivri kemerle bağlanan sütunların oluşturduğu düzen ve üç tarafı saran merdivenlerle giriş vurgusu kuvvetlendirilmiştir. Yapının zemin ve birinci katında düz pencereler, dikey olarak çerçevelerle bağlanmıştır. İkinci katta sivri kemerli pencereler kullanılırken zemin katta basık kemerlidir. Planda dışa taşan mekanlar çatıda yükseltilmiştir.	Giriş kapısının açıldığı yatay kütlenin köşelerine saplanan iki dikdörtgen kütle ile plan şeması oluşturulur. Yapı giriş aksına simetrik düzenlenmiştir. Bodrum,zemin,birinci ve ikinci kattan oluşur.			**ESKİŞEHİR HÜKÜMET KONAĞI**
Muntazam taşlardan yığma olarak yapılmıştır. Kiremit örtülü kırma çatılıdır. Kapı ve pencere doğramaları ahşaptır.	Dış yüzeyde pencere kenarındaki taşlar duvar yüzeyinden dışa taşırılmıştır. Katların döşeme hizasındaki taşlar dışarı taşırılarak bordür biçiminde bina çerçevelenmiştir.	Doğu cephesi öne taşırılmış dört sütunun taşıdığı kenarlarda basık, ortada daha büyük bir kemerin yer aldığı düzenle ana giriş tariflenmiştir. Pencereler bodrum katta dikdörtgen, zemin ve birinci katta basık kemerlidir. Doğuya bakan cephede köşe mekanlar öne doğru taşırılmıştır. Batı cephesinde çıkma yapılmamış diğer cephelere göre düz tutulmuştur.	Dikdörtgen planlı ve iç avluludur. Zemin katta dört cepheden de binaya giriş sağlanır. Yapı giriş aksına simetrik olarak planlanmıştır.	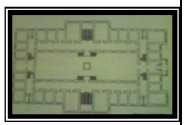		**KONYA HÜKÜMET KONAĞI**

TABLO.6.4

MALZEME ÖZELLİĞİ	SÜSLEME ÖZELLİĞİ	CEPHE ÖZELLİĞİ	PLAN ÖZELLİĞİ	PLAN	RESİM	İSİM
Yığma yapım tekniği kullanılmıştır. Üst örtü kiremit kaplı kırma çatı ve kuleleri örten kurşun kaplı kubbedir. Kapı ve pencere doğramaları ahşaptır.	İkinci kat pencerelerinin ve girişi tarifleyen kemerlerin üzerinde çiniler vardır. Kolon başlıkları bitkisel motiflerle bezenmiştir. Kule bölümünde sekizgen boşluklar oluşturulmuş ve bu bölüm rozetlerle süslenmiştir.	Ana giriş beş açıklıklı sivri kemerle örtülü kolonlardan oluşan düzenle sağlanır. Ön cephede dışa taşan köşeler yükseltilerek üzerleri kubbe ile kapatılmıştır. Düz ve sivri kemerli pencereler cephe bütünü içerisinde kullanılmıştır. Giriş bir platform gibi mermer merdivenlerle yükseltilmiştir.	Bodrum, zemin, bir ve ikinci katlardan oluşur. Dikdörtgen plan şemasını orta hol ve bu holü çevreleyen odalar oluşturur. Giriş cephesinin köşelerindeki mekânlar planda dışa taşırılmıştır.	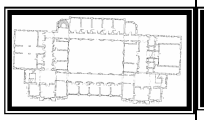		**İSTANBUL BÜYÜK POSTANE**
Yığma sistem kullanılmıştır. Döşemesi betonarmedir. Korkuluk duvarları arkasında kalan ve bordürlerle biten düz çatı ile örtülüdür. Balkon,merdiven ve bahçe korkulukları demir, kapı ve pencere doğramaları ahşaptır.	Abartılı süsleme yapılmamıştır. Balkon, merdiven ve bahçe korkulukları yalın biçimli motiflerle biçimlendirilişitir.	Merdivenli girişin yivli pilosterler ön cephede ana giriş vurgusunu güçlendirir. Cephedeki oran ve ölçü sadedir. Pencerelerin altı bordürlerle birleştirilerek bütünlük sağlanmıştır.	Bodrum, zemin ve birinci kat olmak üzere üç kattan oluşur. Kare planlıdır. Ana giriş kapısının açıldığı ana hol ve bu hole bağlanan yan koridorlara açılan odalar plan şemasını oluşturur.	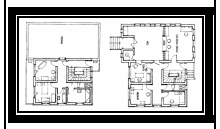		**ANKARA ATATÜRK ORMAN ÇİFTLİĞİ P.T.T**
Yığma kagir sistem kullanılmıştır. Döşemeler çelik putrel arası taştır. Marsilya tipi kiremit kaplı eğimli ahşap çatıdır. Pencere ve kapı doğramaları ahşaptır.	Balkonların, köşe kütlelerinin üst kat pencerelerinin ve orta bölümün bitişinin korkulukları kâgir parmaklıdır. Ön cephenin kemer alınlıkları ve üstlerinde Osmanlı bitki motiflerini içeren çini panolar ve taş rozetler vardır. Saçak altları geometrik desenlerle bezenmiştir	Zemin katın pencereleri basık, birinci katın pencereleri sivri kemerlidir. Zemin ve birinci kat pencereleri dikey yönde çerçevelenmiştir. Köşeler düzgün kesme taşla sınırlandırılmıştır.	Bodrum üzeri iki katlıdır. Simetrik kütle biçimlenmesinde köşe akslar her iki yönde dışa taşırılmıştır. Mekânlar, yapıyı planda enine bölen ortadaki koridorun iki yanına yerleşmiştir.	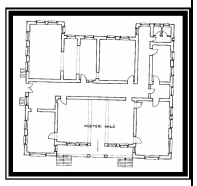		**KONYA P.T.T**
Kagir yapı tekniği kullanılmıştır. Ahşap kırma çatılıdır. Sütunların üstündeki üç pencereli sıvalı bölüm dışında ön cephe düzgün kesme taş ile kaplıdır.	Yapıda abartılı süsleme yapılmamış yalın bırakılmıştır.	Ana giriş vurgusu iki sütunun sınır bordürlerinin yukarıya devam edip üstteki pencereleri çevreleyerek aşağıya kadar inmesinden oluşur. Giriş aksının bulunduğu duvarın içeriye çekilmesiyle düz olan cephede derinlik sağlanmıştır.	Bodrum zemin ve birinci kattan oluşur. Plan şeması kare planlı kütleye dikdörtgen yan kütlenin bağlanması ile oluşur. İkisi servis, biri ana giriş olmak üzere üç farklı girişi vardır.	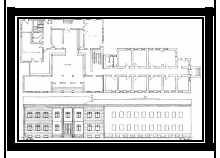		**SAMSUN P.T.T**

TABLO.6.5

MALZEME ÖZELLİĞİ	SÜSLEME ÖZELLİĞİ	CEPHE ÖZELLİĞİ	PLAN ÖZELLİĞİ	PLAN	RESİM	İSİM
Kiremit kaplı eğimli çatı ile örtülüdür. Kapı ve pencere doğramaları ahşaptır. Betonarme döşeme kullanılmıştır.	Yalın süslemeli demir merdiven korkulukları ve kapı tokmakları kullanılmıştır.	Dışa doğru taşırılarak oluşturulan giriş algısı bina yüksekliğine köşeli bir çıkıntı şeklinde uzatılarak kuvvetlendirilmiştir. Cephelerle oranlı yalın pencereleri vardır. U formunu sağlayan yan kütleler son katta devam etmemiş ikinci katta bitirilmiştir.	Borum üzerine üç kat ve çatı katından oluşur. U plan tipindedir. Lineer uzanan dikdörtgen kütleye yuvarlatılarak birleşen üçer katlı iki köşe kütlesi plan şemasını oluşturur. Giriş düzenlenmesi dışa doğru bir uzantı yapılarak sağlanmıştır. Yapı içi düşey sirkülasyon yatay kütlenin köşelerindeki sekizgen merdivenden sağlanır.	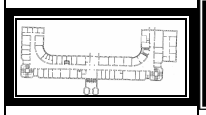		**ANKARA NUMUNE HASTANESİ**
Kagir olarak inşa edilmiştir. Kapı ve pencere doğramaları ahşaptır. Kiremit kaplı ahşap çatıdır.	Yapı cephesinde zemin ve birinci kat yüzeylerinde silmeler yapılmıştır. Birinci kat penceresi üzerinden devam eden yatayda pencereleri birleştiren bordürler yapılmıştır. İkinci kat pencere kenarlarını boşluklarına dairesel boşluklar yapılmıştır.	Zemin kat ve doğu cephesinde her katta farklı pencere karakteri kullanılırken diğer cephelerde aynı kalmıştır. Zemin kat ve birinci kat cephede taşlar dışarı taşırılarak ayrılırken ikinci katta bina yüzeyi içeri çekilerek bu etki verilmiştir. Geniş ahşap çıkmalar ahşap taşıyıcılarla taşınmıştır.	Bodrum, zemin,birinci ve ikinci kattan oluşur. Dikdörtgen planlıdır. Ana giriş kapısının açıldığı koridora bağlanan mekanlar plan şemasını oluşturur. Zemin katta köşelerdeki yarı açık mekanlar birinci ve ikinci katta oda haline dönüştürülmüştür.	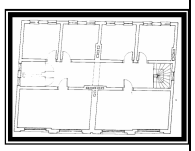		**ESKİŞEHİR SITMA ERADİKASYON BAŞKANLIĞI**
Kagir olarak inşa edilmiştir. Kiremit kaplı karma çatılıdır. Kapı ve pencere doğraması ahşaptır. Betonarme döşeme kullanılmıştır.	Abartıdan uzak yalındır.	Ana girişin bulunduğu dikdörtgen orta kütle cephede yükseltilerek ana giriş vurgusu sağlanmıştır. Pencere açıklığı sabit tutulmuştur. Zemin ve birinci katta aynı pencere karakteri kullanılmıştır. Birinci katta balkon yapılarak cephe farklılaştırılmıştır.	Simetrik lineer plan şemasına sahiptir. Ana girişin bulunduğu dikdörtgen kütle ve bu kütleye bağlanan yan koridorların oluşturduğu mekanlar plan şemasını oluşturur. Bina içi düşey sirkülasyon ana girişin karşısındaki merdivenden sağlanır. Orta dikdörtgen kütle dışa taşırılarak simetri kuvvetlendirilmiştir.	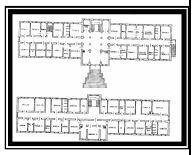		**TOKAT DEVLET HASTANESİ**

TABLO.6.6

İSİM	RESİM	PLAN	PLAN ÖZELLİĞİ	CEPHE ÖZELLİĞİ	SÜSLEME ÖZELLİĞİ	MALZEME ÖZELLİĞİ
ZİRAAT BANKASI ANKARA			Bodrum zemin katta üzerine iki kat ve bir asma kattan oluşur. Mekan ortadaki banka holü çevresine yerleştirilmiştir. Yapının köşeleri planda dışa taşırılmıştır.	Simetri aksındaki giriş, üst katta balkon oluşturan, üç açıklığıda basık kemerli sütunlardan oluşan düzenle sağlanmıştır. Köşeleri pahlı ve sütunçeli ayaklarında fenerler asılıdır. Planda dışa taşırılan köşe mekanlar cephede yükselterek kule görünümü sağlanmıştır. Çephede değişik biçim ve boyutaki öğeler dikey girintiler içerisinde birleştirilmiştir. Her kat için ayrı açıklıklı ve türde kemerleri olan pencereler kullanılmıştır. Arka ve yan cepheler öne kıyasla daha yalındır.	Mermerle döşeli dikdörtgen banka holü vinyla süslenmiş üst örtü ile aydınlanır. Galeri korkulukları Selçuklu yıldız motifleridir. Galeriyi taşıyan kemer alınlıklar, altıgen yıldız desenli turkuaz renkli çini panolarla kaplanmıştır. Geniş saçakların alt yüzeyleri Selçuklu geometrik motifleriyle bezelidir. Taş rozetler, kabartma Osmanlı motifleri, mermerden oyulmuş geometrik desenli balkon korkulukları, kuleler arasındaki kütlelerin korkuluk duvarları, baklavalı sütun başlıkları, mukarnaslı konsüler kullanılmıştır.	Yapıda betonarme iskelet sistemi kullanılmıştır. Zemin kat dışardan rustik taş, üst katlar ise yatay taş kaplamadır. Kapı ve pencere doğramaları ahşaptır. Kiremit kaplı eğimli çatı ile örtülüdür.
ANKARA İŞ BANKASI			Bodrum üzerine simetrik olarak planlanmış, ortası avlulu beş katı vardır. Yuvarlatılmış köşeleri ana girişten başka yan cephelerden de yapıya tali girişler verilmiştir. Üçü yuvarlatılmış ikiz kenar üçgen şeklinde plan şemasına sahiptir. Fakat üçüncü kenar sonradan eklemeler nedeniyle değişmiştir. Mermer merdivenli ana girişten üst galerisi olan oval salona girilmektedir.	Yapı dıştan zemin, üst üç katın bulunduğu orta bölüm ve en üst kat olmak üzere yatay hatlarla üç bölüme ayrılmıştır. Giriş holündeki ayaklar ve tonozlar alçı işlemelerle bezenmiştir. Birinci kat galerisinin korkuluğu Selçuklu geometrik desenli panolardan oluşur. Çok süslü olan cephelerde Selçuklu ve Osmanlı bezeme öğeleri, mukarnaslı ve baklavalı sütun başlıkları ve rozetler kullanılmıştır.	Bakma holü renkli camlarla bezeli oval tepe ışıklığı ile aydınlatılmıştır. Giriş holündeki ayaklar ve tonozlar alçı işlemelerle bezenmiştir. Birinci kat galerisinin korkuluğu Selçuklu geometrik desenli panolardan oluşur. Çok süslü olan cephelerde Selçuklu ve Osmanlı bezeme öğeleri, mukarnaslı ve baklavalı sütun başlıkları ve rozetler kullanılmıştır.	Betonarme iskelet sistemine sahiptir. Ankara taşı ile cepheler kaplanmıştır.
ANKARA EMLAK BANKASI			Bodrum üzeri üç kattan oluşur. Borum ile zemin kat diğer iki kattan daha geniş alan kaplar. Yapı arkadan geriye doğru çekilmiştir ve çalışma alanlarının bir koridor boyunca sıralandığı bir plan düzenine sahiptir. Planda simetri kuzey yönündeki merdivenle bozulmuştur.	Simetrik ön kütlede zemin katın ortadaki yedi aksı dışarı taşırılmıştır, bu taşıma birinci kat için balkon oluşturmuştur. Birinci ve ikinci katlarda yedi aksı bölümün geniş saçağını daire kesitli sekiz adet mermer sütun taşır. Ön kütlede simetri, yandaki bayrak direkleri ve pencere görünümündeki çerçevelerle kuvvetlendirilmiştir.	Abartılı süsleme yapılmamış cepheler yalın bırakılmıştır.	Betonarme iskelet sistemi kullanılmıştır. Yapının dış yüzeyleri, öndeki beyaz Marmara mermeri ve girişin mermerden merdivenleri dışında çevre taş ocaklarından getirilen düzgün kesilmiş Ankara taşı ile kaplanmıştır. Eğimli çatı, bordürle biten yüksek korkuluk duvarları arkasına gizlenmiştir.
İZMİR ROMA BANKASI			Bodrum üzerine üç kattan oluşur. İki yolun kesiştiği köşeden girişi sağlanır. Dairesel giriş holünden çevresinde değişik mekanların bulunduğu banka holüne girilir.	Dairesel giriş cephede silindirik kule şeklinde vurgulanmıştır. Zemin kat pencerelerinin üst hizasından başlayan pilosterler çatı korkuluk duvarlarının önünde dikey etkiyi artıran uzantılar şeklinde devam eder. Akslar yivli pilosterlerle ayrılmıştır. Pencere açıklıkları yarım daire kemerle geçilmiştir.	Ikinci kat pencere kemerleri üst ve alınlıkları Osmanlı tarzı bezemelerle süslenmiştir. Remin kat dıştan rustik taş kaplamadır.	Betonarme iskelet sistemine sahip yapının duvarları tuğladır. Zemin dolma ve bazalk olduğu için temel radyejeneraldir.
MERKEZ BANKASI			Bodrum, zemin üzeri özgün dumunda üç katlıdır. Simetrik plan şemasını, üstten aydınlanan orta holün çevresine yerleşmiş mekanlar oluşturur.	Merdivenli girişte geniş bir saçağın üstüne gelen üç orta aks katları boyunca bir girinti içine alınmış, böylece girişteki derinlik üst katlarda da sürdürülmüştür. Taşıyıcılar üç kat boyunca yükselerek sıkça görülen üç açıklık ve iki ayaklı artıran birer şeritle yanındakilerden ayrılmaktadır. Öndeki girinti ve yan cephedeki mermer kaplı iki kat yüksekliğindeki çıkmalar cepheyi hareketlendirir. Katlarda eş büyüklükte yalın pencere dizileri kullanılmıştır.	Çatısı ince bir bordürle biten gizli çatıdır. Betonarme iskelet sistemine sahiptir. Dış yüzey taş kaplanmıştır. İç mekanda mermer masif ahşap mobilya, yalın özgül avizeler kullanılmıştır.

7.SONUÇ

1908 yılında 2. meşrutiyetin ilanıyla başlayan milliyetçilik akımı mimaride 1. Ulusal Mimarlık üslubunu oluşturmuştur. Dönemin mimari özelliğine bakıldığında yapıların mali koşullar ve kent özelliğine bağlı olarak tümü değilse de çoğunun büyük yapılar olduğu görülür.

Yapılarda yeni yapım teknikleri ve malzemeleri kullanılmıştır. Genellikle simetrik, aksiyal kütle düzenlemeleri mevcuttur. Kullanılan plan şemaları kütle, ölçü, oran ve kompozisyon kuralları bakımından neoklasizm özelliği gösterir.

Bu üslupta inşa edilen yapılarda klasik Osmanlı ve Selçuklu yapı ve bezeme öğelerinin kullanılması dönem mimarlarının temel amacıdır. İki katlı ve çoğu üç katlı yapılarda kütleler batının akademik mimarlık geleneğinin etkisiyle simetrik olarak düzenlenmiştir.

Türkiye'deki dönem yapıları incelendiğinde Türkiye'nin tümünü kapsamına alan bu dönem yapılarını saptama alışmalarımızın sonunda İstanbul, Ankara, Konya dışında aynı yoğunlulukta olmamakla birlikte hemen hemen her eski yerleşme yerinde örneklere rastlanabilmiş, kendine özgü özellikler gösteren denemelere rastlanılmıştır. Bu yüzden dönemin tüm boyutlarıyla eleştirilmesi ve değerlendirilmesi ayrıntılı tespit ve değerlendirme çalışmalarına bağlıdır.

Yozgat İli 1.Ulusal Mimarlık Dönemi yapıları dönemin sosyo-kültürel, ekonomik ve mimari yapısını günümüze yansıtmakta, tarihi ve yaşam değerini artırmaktadır. Yozgat 'ta tespit edilen 1.Ulusal Mimarlık Dönemi yapılarının lineer plan şemasına sahip olduğu görülür. Malzeme ve yapım teknikleri bakımından bölgede kolay bulunan taş malzeme tercih edilmiştir. Süsleme ve cephe özelliklerine bakıldığında oldukça sade bir yapıya sahip olduğu görülmektedir. Yozgat 'ta tespit edilen yapıların plan, malzeme, yapım teknikleri ve cephe özellikleri yönünden 1.Ulusal Mimarlık Dönemi özelliklerini taşıdığı görülmektedir.

Tarihini tanıyan değerlerine bağlı nesillerin yetişmesi kültürel değerlerimizi oluşturan tarihi süreç içinde oluşmuş mimari eserlerin korunması ve yaşatılmasıyla mümkün olacaktır. Bu yüzden bu eserlerin iyi tespit edilip, korunarak gelecek nesillere aktarılması gerekmektedir. Ekonomik koşullar, hızlı kentleşme, insanların

yaşamındaki farklılaşma ve yanlış imar faaliyetleri yapıların giderek bozulmasına neden olmaktadır.

Korunmaya değer kültür varlıklarımızın korunması yalnızca tarihi yapıların değil aynı zamanda tarihi süreç içinde birikerek günümüze kadar gelebilmiş mimari ve estetik açıdan zengin çevrelerle birlikte koruma altına alınarak, amacına uygun koruma planlarının yapılmasıyla sağlanabilir.

Bu yüksek lisans çalışmamın amacı Yozgat İli 1. Ulusal Mimarlık Dönemi yapılarının özelliklerini ortaya çıkararak, röleve ve resimlerle tespitlerini yaparak kültür tarihimize kazandırmaktır.

Bu çalışma ileri tarihlerde yapılacak araştırmalara altlık oluşturacaktır.

KAYNAKLAR

Kitaplar

Acun, H. 2005. Bozok Sancağı(Yozgat İli)2da Türk Mimarisi, Atatürk Kültür Dil Tarih Yüksek Kurumu Yayınları, Ankara.

Arel, A. 1975. On sekizinci Yüzyıl Osmanlı Mimarisinde Batılılaşma Süreci, İstanbul.

Arseven, C.E. 1955-1959. Türk Sanatı Tarihi, İstanbul.

Aslanoğlu, İ.1980. Erken Cumhuriyet Dönemi Mimarlığı, Ankara.

Aslanoğlu, İ.2001. Erken Cumhuriyet Dönemi Mimarlığı 1923-1938, ODTÜ Mimarlık Fakültesi Yayınları, Ankara.

Aslanoğlu, İ.1994. 1923-1950 Yılları Arasında Ankara'da çalışan Yabancı Mimarlar, Mimarlar Odası Yayınları, Ankara.

Batur, A. 2005. Archıtecture In TurkeyDuring The 20 Th.Century, Mimarlar OdasıYayınları, Ankara.

Batur, A. 2008. Mimar Kemalettin Proje Katoloğu, Mimarlar Odası-Vakıflar Genel Müdürlüğü Yayınları, Ankara.

Ciner, S. 1982. Son Osmanlı Dönemi İstanbul Ahşap Konutlarında Cephe Bezemeleri, İstanbul.

Cengizkan, A. 2008. Mimar Kemalettin ve Çağı Mimarlık/Toplumsal Yaşam/Politika, Vakıflar Genel Müdürlüğü-Mimarlar Odası Yayınları, Ankara.

Gökman, M. 1973. 50 Yılın Tutanağı 1923-1973, İstanbul.

Kotran, E. 1971. Türkiye'de Mimarlık Hareketleri ve Eleştirisi,1950–1960.Ankara.

Kotran, E. 1974. Türkiye'de Mimarlık Hareketleri ve Eleştirisi,1960–1970, Ankara.

Özer, B. 1970. Rejyonalizm, Üniversalizm ve Çağdaş Mimarimiz Üzerine Bir Deneme, İstanbul.

Sözen, M. 1975. T ürk Mimarisinin Gelişimi ve Mimar Sinan, İstanbul.

Sözen, M. 1980. Türk Mimarisinin Tarihsel Gelişimi, İstanbul.

Sözen, M. 1984. Cumhuriyet Dönemi Türk Mimarlığı(1923-1983), İş Bankası Yayınları, Ankara.

Sözen, M. 1973. Tapan M.50 Yılın Türk Mimarisi, Türkiye İş Bankası Yayınları, İstanbul.

Sözen, M. 1983. Tarihsel Gelişimi İçerisinde Türk Sanatı, İstanbul.

Tezel, Y.S. 1982. Cumhuriyet Döneminin İktisadi Tarihi(1923–1950),Ankara.

Ural, S., Çakır, H. 1970. Yeni Ulusal Mimarlık, İstanbul.

Vanlı, Ş. 1977. Mimarlık Çalışmaları, Ankara.

Yavuz, F. 1952. Ankara'nın İmarı ve Şehirciliğimiz, Ankara.

Yavuz, Y.1981. Mimar Kemalettin ve I. Ulusal Mimarlık Dönemi, Ankara.

Yavuz, Y. 2008. İmparatorluktan Cumhuriyete Mimar Kemalettin1870–1927, Vakıflar Genel Müdürlüğü-Mimarlar Odası Yayınları, Ankara.

Makaleler

Aslanoğlu. İ. 1984 Ernst A.Egli –Mimar Eğitimci, Kent Plancısı, Mimarlık.84/1112.ss.15–19

Aslanoğlu, İ. 1984. 1928–1946 Döneminde Ankara'da Yapılan Resmi Yapıların Mimarisinin Değerlendirilmesi. Tarih İçinde Ankara Eylül 1981 Seminer Bildirileri. ODTÜ, Ankara, ss.275–288

Batur, A. Cumhuriyet Döneminde Türk Mimarlığı. Cumhuriyet Dönemi Türkiye Ansiklopedisi. İletişim Yayınları. ss.1380–1399

Batur, A.1988. 1925–1950 Döneminde Türkiye Mimarlığı.75 Yılda Değişen Kent ve Mimarlık. Tarih Vakfı Yayınları, Türkiye İş Bankası, İstanbul, ss.209–228

Eroğlu, B. 2001 Konya'daki 1. Ulusal Mimarlık Dönemi Yapılarına Örnek , İpek Yolu,Özel Sayı, ss.21

Eroğlu, B. Hükümet Alanı ve Çevresi , İpek Yolu,Sayı:163

Nalbantoğlu, G. 1984. 1928-1946 Döneminde Ankara'da Yapılan Konutların Mimari Değerlendirmesi, Tarih İçinde Ankara Eylül 1981 Seminer Bildirileri, ODTÜ, Ankara, ss.257–273

Özbay, H. 1994. Günümüz Gözüyle Erken Cumhuriyet Dönemi Yapıları, TMMOB Mimarlar Odası Ankara Şubesi Yayınları, Ankara, ss.71–78

Tekelli, İ. 1994. Türkiye'de 1923–1950 Dönemi Mimarlığının Toplumsal Siyasal Bağlamı, Bir Başkentin Oluşumu Ankara 1923–1950, TMMOB Mimarlar Odası Ankara Şubesi Yayınları, Ankara, ss.19–22

Tekelli, İ. 1994. Ankara'da Tarih İçinde Sanayinin Gelişimi ve Mekânsal Farklılaşması, Yapı Kredi Yayınları, Ankara, ss.176–182

Tekelli, İ. 1997. Selim İ. Mimar Kemalettin'in Yazdıkları, Şevki Vanlı Mimarlık Vakfi Yayınları, Türkçe Telif Eserler:2,Ankara.

Yavuz, Y. Mimar Kemalettin ve Birinci Ulusal Mimarlık Dönemi. ODTÜ Mimarlık

Yavuz, Y. 1984. 1923–1928 Ankara'sında Konut Sorunu ve Konut Gelişmeleri, Tarih İçinde Ankara Eylül 1981 Seminer Bildirileri, ODTÜ, Ankara Eylül 1981 Seminer Bildirileri, ODTÜ, Ankara, ss.235–256

Yavuz, Y. 1992. Ankara'da Cumhuriyet Dönemi Mimarisi, Ankara Konuşmaları. TMMOB Mimarlar Odası Ankara Şubesi Yayınları, Ankara, ss.96–107

Uludağ, Z. 1998. Cumhuriyet Döneminde Rekreasyon Ve Gençlik Parkı Örneği.75.Yılda Değişen Kent ve Mimarlık Tarih Vakfı Yayınları, Türkiye İş Bankası, İstanbul, ss.65–74

Web Sayfaları

www.kultur.gov.tr.

www.yozgat.gov.tr

www.bel.tr.

www.architera.com.tr.

www.restorasyon.org.tr.

www.folklor.com.tr.

www.ankara.bel.tr.

www.ıstanbul.bel.tr.

www.kenthaber.gov.tr.